

PEDAGÓGUSOK LAPJA

LXIII ÉVFOLYAM
A PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE HÍRLAPJA ÉS HÍRLEVELE
2007. DECEMBER 10.
ALAPÍTVÁ: 1945-BEN

12.

Tanulatlan ifjú koldustarisznyát hord

Most kezdünk eljutni ahhoz a felismeréshez, hogy az iskolai kudarcok megelőzésének legcélszerűbb eszköze a lemaradással küszködők kora gyermekkori – az iskoláskor előtte vagy az iskola kezdő szakaszára eső – fejlesztése. Pedig a tapasztalatok, a tanulmányok, a számítások már korábban is egyértelműen bizonyították, hogy a kora gyermekkori fejlesztés a leghatékonyabb közösségi beruházás. Társadalmi megtérülési rátája messze felülmúlja az infrastrukturális és egyéb fejlesztési programokét (az autópálya-építést, az agrártámogatásokat stb.). Bár ezt a pénzügyi-gazdasági szféra néhány évben gondolkodó szakemberei nyilvánvalóan vitatják, mivel az oktatási befektetések évtizedek múltán térülhetnek meg, mint ahogy a rosszul működő közoktatás negatív hatásai is a felnőttkorra érelik meg a kudarcokat.

A közoktatási intézmények jelenlegi fenntartási, finanszírozási rendszere szinte lehetetlenné teszi, hogy a hátrányos helyzetű családok gyermekei minőségi oktatásban részesüljenek. Ezek a diákok jellemzően olyan iskolákba járnak, ahol a fenntartó önkormányzat forrásai jelentősen elmaradnak az átlagtól. Ennek azután egyenes következménye az oktatási kiadások alacsony szintje. A kiegyenlítést szolgáló költségvetési „normatívák” az elmúlt másfél évtizedben nem változtattak érdemben a helyzeten. Márpedig a különleges pedagógusi erőfeszítést igénylő (halmozottan hátrányos helyzetű, hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű) tanulók aránya országosan 43 százalék az önkormányzati fenntartású iskolákban, de Borsodban, Szabolcsban, Tolnában eléri a 70 százalékot is, és Hajdú, Heves, Nógrád, Somogy és Szolnok megyében is 60 százalék körül van. Ezekről a területekről nagy számban lépnek ki az életbe a fiatalok tetemes tanulmányi lemaradással, szakképzettség nélkül. Nincs esélyük elhelyezkedni sem a hazai, sem az uniós munkaerőpiacon. A tartós inaktivitás viszont olyan megélhetési stratégiát és ezt megerősítő szubkultúrát hoz létre, amely a következő generáció gyermekeit is a leggyengébb iskolákba, onnan pedig a munkátlan világába tereli.

Reméljük, hogy az oktatással, a gyermekek esélyeivel foglalkozó kerekasztal javaslatai, amelyek hamarosan a kormány asztalán is ott lesznek, nemcsak a fentiek felismerésében segítik a döntéshozókat, de végre érdemi lépésekre is sor kerül. Nem elég a ráeszmélés, célravezető módon cselekedni is kell!

A parlamentnek az idén tavasszal elfogadott „Legyen jobb a gyermekeknek!” nemzeti stratégiáról szóló határozata az alapelvek és a célok tekintetében is kifogástalan dokumentum. A végrehajtását szolgáló hároméves kormányzati cselekvési terv – amely még csak egyeztetési stádiumban van – szintén példás „dolgozat”. A fő kérdés azonban az, hogy miként teremthetők meg a végrehajtáshoz szükséges feltételek. A magyar közoktatás ugyanis évtizedek óta nem a programok, hanem a hozzájuk szükséges források hiányával küszködik.

A sok közül csak két példát erre. A hároméves kormányzati cselekvési terv részletesen megfogalmazza a gyermekek napközbeni ellátásának javítását szolgáló feladatokat, miközben tovább csökken a központi költségvetésből „leosztott” napközis, tanulószobai normatíva, amely így az ott foglalkoztatott pedagógus bérének csupán 26 százalékát fedezi! A többit a fenntartó önkormányzatnak kellene állnia! Ám erre éppen ott nem képes, ahol a felzárkóztatás, az esélyteremtés miatt égetően szükséges volna. Emiatt nem gyarapodnak, hanem egyre több helyen megszűnnek a jó esélyteremtő egésznapi iskolák.

Szintén a kormányzati cselekvési terv szól arról, hogy a nevelési intézmények hatékonyságának javítása végett mennyire fontos a pedagógusok, az iskolavezetők képzése, továbbképzése. Ezzel szemben tíz éve folyamatosan csökken a pedagógus-továbbképzés, -felkészülés támogatását szolgáló összeg. 1999-ben 21 800, 2001-ben 14 420, 2004-ben 15 000, 2007-ben és jövőre is 11 700 forint áll pedagógusonként az iskolák rendelkezésére, amit az önkormányzat természetesen nem told meg egy fillérrel sem. Miközben a közoktatási törvény kötelezően előírja a pedagógusok továbbképzését, hétévenként legalább 120 óra teljesítését. Ebből a tendenciából vajon milyen üzenetet érez ki a pedagógus?

Meggyőződésem: az állam felelőssége nem csupán az, hogy megfelelő jogszabályi környezetet teremtsen az intézmények tevékenységéhez, és működtesse az ellenőrzés és a teljesítménymérés rendszerét. A konkrét döntéseket valóban a helyi képviselő-testületek, vezetők hozzák, de a felelősség közös: az önkormányzati és a kormányzati döntés – együttes állami felelősség! Ehhez képest folyamatos a felelősségáthárítás, az egymásra mutogatás.

Jól tudjuk, milyen anomáliákat rejt a közoktatás kettős finanszírozása. Megszüntetéséhez, a közös előrehaladáshoz a finanszírozás rendszerét is át kellene alakítani. A helyzet javításához szükségesek, de nem elégségesek a százmilliárdos nagyságrendű uniós fejlesztési források. Nem elég csupán az infrastruktúrát XXI. századi szintre emelni. A személyi és egyéb feltételeket is rendbe kellene tenni, hiszen az oktatás nemzetstratégiai ügy. (A Népszabadság 2007. november 22-i számában megjelent írás rövidített változata.)

Árok Antal

A TARTALOMBÓL:

- A SZAKSZERVEZETI ÉLET ESEMÉNYEI
- BÉRMEGÁLLAPODÁS 2008-RA
- A PSZ NÉPI KEZDEMÉNYEZÉSE A PARLAMENT ELŐTT
- A MÉRÉS-ÉRTÉKELES RENDSZERÉRŐL
- ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGI BEADVÁNY
- A MAGYAR KÖZOKTATÁS NAPJÁNAK ZÁRÓTÉTELEI
- JUBILÁLÓ PEDAGÓGUSKÓRUSOK
- KODÁLY ÉS A MAGYAR (?) OPERA HÁZA
- HAZAI MOZAIK
- BRITANNICA HUNGARICA PSZ-TAGSÁGI KEDVEZMÉNNYEL
- MIT ÉS HOGYAN CSELEKEDJÜNK?
- PL-ÚTMUTATÓ:
 - MUNKAJOGI KÉRDÉSEK;
 - A GÁRDONYI ALAPÍTVÁNY DÖNTÉSEI

In memoriam SZÜCS SÁNDOR (1921-2007)

Ő maga szokta mondani: „A Duna-Tisza közé szorult Bácsban születtem, az a hazám.”

Valóban hazája volt (és maradt), hiszen haláláig ott élt és dolgozott, s e szűk hazája fogadta be, most már örökre.

E sorok íróját villámcsapásként érte felesége telefonhívása, midőn közölte: Sanyink meghalt.

Bács megye fia csupán két alkalommal „hagyta el” hazáját: először, mikor Nagykőrösre távozott, hogy az ottani Tanítóképző Intézetben végezze tanulmányait. Másodszor, amikor kötelező katonai szolgálatra hívták be, Ceglédre.

Életrajzi adatai szerint 1940-ben szerezte meg kántor-tanítói oklevelét. Még ez évben Kerekegyháza választották meg kántor-tanítónak, és maradt ott az iskolák államosítása után is tanítónak. Kiváló oktató-nevelő munkája alapján ugyanide igazgatónak nevezték ki. 1950-ig szolgálta Kerekegyháza közösségét; a felnőtteket, a gyermekeket egyaránt. Itt vált „érett”, elismert pedagógussá. 1950-ban Tass község iskolájának igazgatójává nevezték ki, majd 1953-ban a Pedagógusok Szakszervezete Bács Megyei Bizottsága hívta meg függetlenített titkárhelyettesének, 1954-ben pedig a szakszervezet küldötté a megyei bizottság titkárává választották. Ezt a szolgálatot harminc éven át töltötte be.

Pedagógiai-nevelői tevékenysége alatt csakúgy, mint szakszervezeti titkári minőségében, árasztotta magából az optimizmust, szeméből a derű, mosoly áradt. Vezetői megnyilvánulásából a bölcsen gondolkodó pedagógus és mozgalmi munkás gazdag tapasztalatai váltak közkinccsé.

Kiváló érzékkel tudta kiválasztani mindazokat, akik hozzá hasonlóan dolgoztak, gondolkodtak és szívesen vállaltak társadalmi munkát, tisztséget. Nagyszerű kollégákkal alkották a szakszervezet megyei bizottságát és elismert pedagógusokat ajánlottak az intézményi s kisebb területi bizottság tagjaivá választani. Bennük szinte természetes egyszerűséggel olvadt egybe a pedagógushivatás az oktatástügyekkel, a szakma a gyakorlattal. Hűség mindkettőhöz: ez volt Sándor barátunk egyenes életútjának vezető motívuma.

A társadalmi és oktatástügyi élet bármilyen jelensége és megannyi egyén problémája vagy buktatója került is útjába, végtelen nyugalommal lépett előre a megyei bizottság egészével együtt, a kollektív tapasztalatra, ismeretre, felkészültségre és együttes erőre támaszkodva. Kellő bölcsességgel tudta lehúzni az indulatokat, megteremteni a lehetséges kompromisszumokat, sőt, kedves humorral feloldani a konfliktusokat.

Szerényen élt és fáradhatatlanul dolgozott. Munkásságát sokszor, sokféleképpen ismerték el. Mégsem ez vezérelte tevékenységében, hanem az akarás, hogy megfeleljen a közösség bizalmának.

Nyugállományba vonulásakor a legteljesebb megelégedéssel hihette, érezhette: megfelelt annak a bizalomnak, mellyel vezetővé választották. Ez volt számára az igazi, legértékesebb kitüntetés, elismerés.

Vallotta, s beszélgetéseink alkalmával sokszor hangsúlyozta, hogy a Bács megyei oktatástügyi közegben, az ott dolgozó munkatársai, barátai körében és általuk vált azzá, ami valójában lett: pedagógus, pontosabban néptanító. Amire képzős kora óta vágyott.

Jó pedagógus, jó ember, jó apa, nagyapa volt – mondta felesége, Nellike. Úgy élt, ahogyan dolgozott: csendesen, szerényen, mosolygósan, nyugalmat árasztva, biztonságot adva családjának, amelyet végtelenül becsült és szeretett. És az ő viszonzásukért, odaadó ragaszkodásuk növelte a biztonságos családi hátteret vállalt kötelezettsége teljesítéséhez. És ez a háttér, meleg közeg segítette élete utolsó néhány esztendejében elviselnie a sors által rárakott súlyos betegséget, fájdalmakat. Ahogyan élt, úgy távozott e világból: csendesen, szerényen, 2007. november 22-én, a magyar közoktatás napján. Csak egy dolgot nem vett észre: maga mögött hagyva olyan ajtót csukott be, amelynek másik oldalán nincs kilincs.

Emlékét megőrizve azt kívánjuk, akik ismertük, szerettük és tiszteltük: nyugodjon békében a teste, de szelleme éltesen mindnyájunkat.

Horváth János

A pedagógusok és szülők figyelmére

egyenként számít a *Mentor* című oktatási, egészség- és életmódmagazin, mely hű tükröt nyújt az iskola, a kultúra, a mindennapi élet időszerű eseményeiről. Hasznos kiegészítője az újság tankönyvkritikái melléklete, a *Támpont*, valamint a szülőknek szóló, negyedévenként megjelenő *Támasz*. A szerkesztőség új címe: 1054 Budapest, Tüköry u. 3. Tel/fax: 269-2730.

OLVASD ÉS ADD TOVÁBB!

A Pedagógusok Lapja internetes honlapunkkal (www.pedagogusok.hu) együtt szakszervezetünk tisztségviselőinek, tagjainak egyik legfontosabb információforrása. Minden PSZ-alapszervezethez (intézményhez) egy-egy példányban ingyen juttatjuk el, településenként egy címre postázva. Amennyiben több intézmény van egy településen, a helyi PSZ-szervezet terjeszti tovább a példányokat. Föltétlenül szükséges, hogy lapunkat minden intézményben késlekedés nélkül megkapja a PSZ-alapszervezet titkára. Az ő felelőssége pedig abban rejlik, hogy egyrészt maga gondosan elolvassa és számonként gyűjtse a lapot, másrészt igyekezzék minél több kollégával megismertetni. *Egyre több intézmény nevelőtestületi szobájában, könyvtári olvasótermében is hozzáférhető már lapunk. Jól bevált gyakorlat, ha egy-egy érdeklődést keltő, aktuális írás fénymásolata vagy a lapban olykor megjelenő miniplakát a hirdetőtáblára is kikerül. Jogszabálysértető, zöld PL-útmutatóban szereplő anyagainkat pedig tanácsos a PSZ-tisztségviselőnek és az intézményvezetőnek együttesen áttekinteni, megbeszélni.* Így sokkal kevesebb félreértés, esetleges konfliktus adódik.

Előfizetőinknek közvetlenül a megadott címre küldjük lapunkat. Az évi előfizetés díja 5% áfával 3 850 forint, amelyet egy összegben kérünk. Az intézmények banki átutalással (számlaszám: 11707024-20100456) fizethetnek elő, az egyéni érdeklődőknek pedig – megrendelő levelük alapján – csekket postázunk. Csak a befizetés megérkezését követően, utólag tudunk számlát küldeni.

Továbbra is szívesen fogadjuk a hirdetések a következő, változtatlan fizetési feltételekkel: egész oldalas hirdetés (A/4-es formában, fekete-fehérben) 80 000 forint, féloldalas 40 000, negyedoldalas 20 000 forint. Az apróhirdetés közlési ára: szavanként 40 forint. Minden egyes díjtételt 20 százalékos áfa terhel. A hirdetések beküldésének határideje: a megjelenési hónap 3. napja.

Gratulálunk!

A hazai és a nemzetközi szociáldemokrata mozgalomban végzett csaknem két évtizedes kiemelkedő tevékenységéért az 1956-os forradalom évfordulója alkalmából Kéthly Anna Emlékérmet vehetett át *Oláh Gábor*, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye nyugdíjas PSZ-titkára.

Irodalomtanítás

Tanítás, felzárkóztatás, tehetséggondozás másképp! A teljes **5-6. és 7. osztályos irodalom** CD-n! Tananyag-feldolgozás tanári magyarázattal; óravázlatok, tesztek megoldással, irodalmi játékok!

Részletek: www.suli-irodalom.hu (x)

A Biblia világa

Ez a páratlanul szép és érdekes összefoglaló mű részletes, átfogó képet fest a Biblia csodálatos világáról. A kötet a bibliai történeteket és szereplőket az adott korszak történelmi, társadalmi, kulturális és földrajzi összefüggésrendszerébe helyezi. 125 színes térkép segítségével megkereshetjük az eredeti helyszíneket, 700 színes fotó pedig a világ leghíresebb gyűjteményeiből származó műalkotásokat és a bibliai tájakról készült mai felvételeket mutatja be. (*Kossuth Kiadó, 576 oldal, 15 900 Ft*)

PEDAGÓGUSOK LAPJA

A Pedagógusok Szakszervezetének hírlapja és hírlevele

Főszerkesztő: Árok Antal

Örökös szerkesztő: dr. Fényi András Olvasószerkesztő: dr. Dalos Gábor

Technikai szerkesztő: Márfiné Bécsi Erika

Szerkesztőség: 1068 Budapest, Városligeti fasor 10., Telefon/fax: 322-8464

Levélcím: 1417 Budapest, Postafiók 11.

Kiadja: a Pedagógusok Szakszervezete Országos Irodája
1068 Budapest, Városligeti fasor 10. Központi telefon: 322-8452-től 56-ig

Internet: www.pedagogusok.hu; E-mail: psz@internet.hu

Terjeszti: a Pedagógusok Szakszervezete. Évi előfizetési díj: 3 850,- Ft

Index: 26651 ISSN 0133-2260

A SZAKSZERVEZETI ÉLET ESEMÉNYEI

A **PSZ országos fórumon** 2007. december 1-jén Budapesten, a Fáklya Klubban összegezte a magyar közoktatás napjának tapasztalatait. Az értekezleten az Oktatási és Kulturális Minisztériumot *dr. Szüdi János* államtitkár, a parlament oktatási és kulturális bizottságát pedig *Deák Istvánné* (MSZP) képviselte.

A PSZ országos és területi tisztségviselői mellett (mintegy 180 fő) a tanácskozáson részt vettek a közoktatásban működő más szakszervezetek vezetői (akik aláírták a múlt hónapban született együttműködési megállapodást). A magyar közoktatás napjával kapcsolatos összeállítást lásd lapunk 11-12. oldalán. A fórum végén tájékoztatás hangzott el a bértárgyalások állásáról, valamint a 2007. december 17-én lehetséges PSZ-akciókról folyt vita.

A **PSZ Elnöksége** 2007. december 1-jén délután ülésezett. Döntést hozott pályázati projektkészítés ügyében. Tárgyalást folytatott a soron következő OV-ülés előkészítéséről. Hosszú vita után elfogadta a „Mit és hogyan cselekedjünk?” című dokumentumot, amelynek végső egyeztetésére december 3-án elektronikus úton került sor. (Lásd lapunk hátsó borítóján.)

A **PSZ Országos Vezetősége** 2007. december 10-i ülésén a módosított alapszabály szerint a testület levezető elnökévé választotta *Békési Tamást*, a PSZ elnökségének tagját. Az OV a területi szervezetek javaslata alapján megbízta a kongresszusi jelölőbizottságot. (Az országos tisztségviselők jelölésével kapcsolatos feladatokról lapunk következő számában írunk.) A testület megtárgyalta és elfogadta az oktatási kerekasztal alkotmánybírósági kezdeményezését (lásd lapunk 10. oldalán), majd tájékoztató hangzott el a közszféra 2008. évi bértárgyalásáról. Végül a 2007. december 17-i akciónap készségfelmérésének országos összegzésére került sor, a PSZ területi vezetőinek összeállítása alapján.

A **Közoktatási Érdekegyeztető Tanács** (KÖÉT) 2007. november 29-i ülésén véleményezte a jövő évi költségvetési törvényt és a beterjesztett módosító indítványokat. A PSZ

képviselőtében *dr. Horváth Péter* igazgató-titkár javaslatot terjesztett elő a közoktatásban végbemenő folyamatok felmérésére és elemzésére.

A **Közoktatáspolitikai Tanács** (KÖPT) 2007. december 4-i ülésén is a költségvetési törvénytervezet volt napirenden. A PSZ képviselőtében *dr. Horváth Péter* további módosító javaslatokat tett.

Az **Országos Pedagógus Szavalóversenyre** 2007. november 17-én került sor szakszervezetünk székházában. Az erről szóló tudósítást lásd lapunk 15. oldalán.

Az **Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanács** (OKÉT) 2007. december 4-i ülésén, az esti órákban született meg a kétoldali bértárgyalásról a szakszervezetek és a kormány között. (Lásd az oldal alján.)

A **Szlovák Pedagógusok Szakszervezete** (OZPS) 2007. november 22-23-án Pöstyénben rendezett kongresszusán szakszervezetünk képviselőtében *Árok Antal* elnök és *Vajna Tünde* nemzetközi felelős vett részt. A PSZ elnöke a kongresszus másnapján a Visegrádi Országok projektje keretében nagy érdeklődést keltő előadást tartott a magyar pedagógusok helyzetéről, a közoktatás finanszírozásáról.

Az **Oktatási Internacionálé Pán-Európai Szervezetének konferenciáját és az Európai Szakszervezeti Szövetség Oktatási Bizottságának (ETUCE) közgyűlését** 2007. november 26-30. között rendezték Luxemburgban. A PSZ képviselőtében *Árok Antal* elnök és *Vajna Tünde* nemzetközi felelős vett részt az üléseken. A konferencián szakszervezetünk elnöke előadás keretében mutatta be a magyar pedagógusképzés helyzetét, átalakulását, problémáit. (Erről lapunk következő számában részletesen szólunk.) Emellett a finn és a portugál szakszervezeti vezetők is bemutatták saját országuk helyzetét. A konferencia értékelte az EU-tagállamok oktatási minisztereinek a pedagógusképzés, -továbbképzés uniós egységesítése témájában megfogalmazott közleményét, amelyet semmitmondó dokumentumként minősített.

MEGÁLLAPODÁS A 2008. ÉVI KÖZALKALMAZOTTI BÉREKRŐL

Az Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanács (OKÉT) több fordulóban tárgyalta a közszféra jövő évi béreiről. Végül is 2007. december 4-én megszületett a megállapodás, amelynek közalkalmazotti bérekre vonatkozó részét közöljük. (A 2008. január 1-jétől hatályos közalkalmazotti bértáblát következő számunk PL-útmutatójában adjuk közre.) A megállapodást Csizsár Gábor munkaügyi államtitkár és Varga László, a SZEF elnöke, a szakszervezeti oldal ügyvivője írta alá. Az önkormányzati szövetségek nem írták alá a megállapodást, mert az ehhez szükséges központi költségvetési forrásokat a normatívákhoz szerették volna tetetni, hogy megkötések nélkül használhassák fel. Fontos megjegyezni, hogy népi kezdeményezésünk nélkül (lásd lapunk 5-6. oldalán) nem lett volna bértáblaemelés, mivel a konvergenciaprogramban 2 éves bérbefagyasztás szerepel, és a sztrájkbizottság és kormány 2007. február 19-i megállapodásában is csak félhavi bér egyszeri kifizetése olvasható „béremelésként”. A közalkalmazotti előmeneteli rendszer minimálbérhez igazítása, amely kezdeményezésünkben megfogalmazott követelmény, kényszerítette a kormányt a bértábla emelésére. A kéthónapos tárgyalássorozat végül is azt eredményezte, hogy nem 3,5, hanem 5% lett az emelés átlagos mértéke.

- 1.1. A közalkalmazottak 10 fizetési osztályból és 14 fizetési fokozatból álló illetménytáblázatában a garantált illetményminimumok 2008. január 1-jétől átlagosan 5,0%-kal, a mellékletben foglalt mértékek szerint emelkedjenek.
A javasolt illetményminimumok meghatározásakor az OKÉT az alábbi szempontokat vette figyelembe:
 - a) Az adójóváírás egységesítésének és szélesítésének a nettó illetményeket differenciáló hatása az ésszerűen lehetséges mértékben kerüljön kiegyenlítésre.
 - b) Az illetménytáblázat A1 fizetési fokozatának az illetménytéttele legyen azonos a 2008. évi országos minimálbér 69 000 forintos havi összegével.
 - c) Az illetménytáblázat B1 és B2 fizetési fokozatának az illetménytéttele közelítsen az Országos Érdekegyeztető Tanács (OÉT) hároméves megállapodásában és a kormányrendeletben szereplő, a legalább középfokú képesítést igénylő munkakörben dolgozók számára megállapított – a kormányrendeletnek megfelelően a közszférában is kötelezően alkalmazandó – 2008. évre érvényes garantált bérminimumokhoz.
- 1.2. A felsőoktatási intézményekben oktatók és a tudományos kutatók külön illetménytáblázatának az illetményalapja – az egyetemi tanári munkakör 1. fizetési fokozatának garantált illetménytéttele – 2008. január 1-jétől 5,0%-kal, 437 300 forintra emelkedjen.
- 1.3. A közalkalmazotti pótlékalap 2008. január 1-jétől 2,0%-kal, 20 000 forintra emelkedjen.
- 1.4. A teljesítményösztönzést szolgáló keretösszeg – az OKÉT 2005. évre vonatkozó megállapodásában szereplő hatályossági körben és felhasználási szabályok szerint – 2008-ban változatlan, 2,0%-os mértékkel maradjon fenn.

TAGOZATRÓL TAGOZATRA

A 35 tagú **nyugdíjasválasztmány** november 29-én tartotta évváró összejövetelét. Sajnos elég sokan nem tudtak részt venni az ülésen betegség vagy egyéb elfoglaltság miatt. Akik itt voltak, nagy szeretettel és örömmel köszöntötték egymást, és a nyári miskolci rendezvényről készített képeket cserélték ki izgatottan. Elsőként *Szlankó Erzsébet* alelnökünk üdvözölte a megjelenteket, és ismertette a PSZ aktuális érdekvédelmi munkáját, törekvéseit.

Ezt követően *Balázs Péter*, a MAKASZ munkatársa mutatta be a tagkártyához kötődő legújabb kedvezményeket, az igénybevétel lehetőségeit.

Szabó Zoltán, a választmány elnöke beszámolt a nyár óta eltelt időszak eseményeiről, az intézőbizottság munkájáról. Tájékoztatta a megjelenteket arról, hogy a bizottság tagjai részt vettek az Idősek Világnapja központi rendezvényén, néhányan pedig az Országházban tartott díjkiosztó ünnepségen is, ahol az idősbárát önkormányzatokat tüntették ki, valamint azokat a személyeket, akik az időskorúakért hosszú időn keresztül végeztek kiemelkedő tevékenységet.

Ismertette a társszervezeteinkkel folytatott együttműködés eseményeit is. Rendszeresen részt veszünk a NYOK, a NYOSZ, a SZEK rendezvényein, ülésein; valamint az MSZOSZ nyugdíjas szervezetével is munkakapcsolatban állunk.

Elnökünk tagja az országos Idősügyi Tanácsnak, amelynek ülésein közvetlen információt szerezhetünk a korosztályunk életével kapcsolatos döntések előkészületeiről. Véleményünkkel esetenként formálhatjuk is ezeket az intézkedéseket.

A választmányi ülésen feladatunk volt felkészülni a következő év tavaszán lebonyolítandó tisztségviselői választásokra.

Szabó Zoltán útmutatása alapján tanulmányoztuk a nyugdíjas szervezetekre vonatkozó alapszabályi és választási szabályzati előírásokat. Ezeknek megfelelően megválasztottuk a választói értekezlet levezető elnökeit, elnökét; valamint a jelölőbizottságot és elnökét; a szavazatszámoló bizottságot.

Végezetül a Gárdonyi Géza Alapítvány elnöke, *dr. Simon Zsuzsa* ismertette az alapítvány tőkéjének és kamatainak jelenlegi állását, és

kérte a kollégákat, hogy a tőkegyarapítás érdekében tegyenek meg minden tőlük telhetőt. Kérte, hogy a jövőben a pályázatok beküldésének határidejét a gyorsabb elbírálás érdekében mindenki pontosan tartsa be.

A befejezés hangulatát egy szép karácsonyi vers határozta meg, melyet Gidófalvi Albertné mondott el nagy átéléssel. Ezt követően pedig minden résztvevő a szakszervezet kedves ajándékát vehette át; egy-egy szép csomagot kaptunk, amelyet szívből jövő jókívánságok kísértek.

Köszönjük az Országos Vezetőségnek és az Elnökségnek a kellemes meglepetést! Boldog ünnepeket kívánunk mindannyiuknak!

Rágyanszki Györgyné titkár

Legutóbb „*Kézfogások a gyermekért, a holnapért*” címmel, alapvetően az integráció elméleti és gyakorlati problémáit vizsgálva tartottunk **összevont intézőbizottsági ülést** Balatonföldváron.

Akkor úgy határoztunk, hogy rendszeressé tesszük egy-egy olyan téma közös megvitatását, amely esetleg más-más nézőpontból, de minden – a közoktatás különböző szakmai csoportját képviselő – tagozat számára aktuális és fontos.

Terveink szerint legközelebb január második felében a többcélú intézmények, a szakoktatás és a felnőttoktatás – látszólag össze nem tartozó – problémakörét járjuk körbe, összevetve az elméletet a gyakorlattal, az elképzelést a valósággal.

A neves és pozicionált előadóktól természetesen nemcsak az ideák, követelmények ismertetését várjuk, hanem a jelenlévő gyakorlati szakemberek – kollégáink – által feltett kérdésekre is remélünk válaszokat.

A témakörök minél sokoldalúbb feldolgozását nagyban segítené a napi gyakorlat tényeit minél gazdagabban bemutató vélemények, kérdések és a megfogalmazódó kétségek leírása és szerkesztőségünkhez való eljuttatása.

Juhász Olga

A 'Kollégium – 2007' konferencia állásfoglalása

A konferencia üdvözlő, hogy a kormány által meghirdetett 48 pontos program kiemelt helyen tartalmazza a közoktatási kollégiumok fejlesztésének szükségességét, és a szakmai konszenzusra törekvés szándékának tekinti a Kollégiumi Szövetséggel tervezett együttműködést.

A kollégiumi szakma kinyilvánítja részvételi szándékát a program kidolgozásában és végrehajtásában egyaránt.

A kollégiumok – megfelelő feltételek teljesülése és szakmai fejlődés mellett – képesek elősegíteni a társadalmi mobilizációt és társadalmi méretekben is igen jelentős lehet az intézményrendszernek a tehetségmentő, hátránykompenzáló, szocializációs, a kulturális-szociális integrációt szolgáló, a közösségi együttműködés képességére nevelő és a demokratikus értékrendet erősítő szerepe.

A kollégiumi szakma – tekintettel a kormányprogramban meghatározott határidőre – sürgeti az egyeztetések mielőbbi elindítását. A szövetség a maga részéről készen áll a munka megkezdésére.

A konferencia ehhez az alábbi folyamatot javasolja:

- az együttműködés kereteinek kialakítása;
- a kollégium társadalmi funkciójával kapcsolatos alapelvek tisztázása;
- a helyzetelemzés elvégzése;
- a feladatok meghatározása, ezen belül különösen: a jogszabályi környezet felülvizsgálata; a finanszírozási feltételek áttekintése; átfogó fejlesztési programok indítása; a tárgyi-környezeti feltételek fejlesztése; a személyi feltételek javítása.

A résztvevők elengedhetetlennek tartják a kialakított koncepció széles szakmai körben való megmérettetését és nyilvános vitára bocsátását.

A kollégiumi pedagógusok érdekelték a kollégiumi intézményrendszer fejlesztésében, és mindent megtesznek azért, hogy a kollégium képes legyen betölteni esélyteremtő társadalmi küldetését.

Szombathely, 2007. december 2.

PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE

az oktatási ágazatban dolgozók országos és európai uniós hatáskörű, reprezentatív érdekvédelmi szervezete.
Demokratikus működés, szolidaritás, munkavállalói érdekek képviselete, érvényesítése, széles körű szolgáltatások, segítség a rászorulóknak. Fiataloknak és idősebbeknek egyaránt szükségük van rá!

Ha velünk léPSZ, ha együtt léPSZ, többre mész!

A PSZ NÉPI KEZDEMÉNYEZÉSE A PARLAMENT ELŐTT

Nem sokkal a magyar közoktatás napja előtt kezdte meg a parlament a PSZ országos népi kezdeményezésének vitáját. A foglalkoztatási és munkaügyi bizottság 2007. november 19-én, az oktatási és tudományos bizottság pedig november 21-én tárgyalta az előterjesztést. A bizottsági ülésen a PSZ képviseletében részt vett Árok Antal elnök és Galló Istvánné alelnök. Kezdeményezésünket élénk érdeklődés kísérte, sok hozzászólás és kérdés hangzott el. Végül mindkét bizottság támogatta javaslatunkat. Mind az ellenzéki, mind a kormánypárti képviselők igennel szavaztak. (Ez ritkán fordul elő!)

A parlament plenáris ülése 2007. november 26-án tárgyalta kezdeményezésünket. Ezen szakszervezetünk elnöke külföldi elfoglaltsága miatt (ETUCE-ülés Luxemburgban) nem tudott jelen lenni. A PSZ képviseletében Szlankó Erzsébet alelnök vett részt az ülésen. Az itt elhangzottakról néhány hozzászólás közreadásával tájékoztatjuk olvasóinkat. A szavazásra végül 2007. december 3-án került sor, amely mindenki számára meglepetéssel zárult. A bizottsági ülésen tapasztalt teljes körű egyetértés (ellenzéki, kormánypárti, kormányzati támogatás) után néhány szavazat különbséggel elutasította a parlament a népi kezdeményezés ügyében megfogalmazott határozatot. Ennek magyarázataként, a PSZ-kezdeményezés támogatását hangsúlyozva, az MSZP-frakció az alábbi nyilatkozatot tette:

Az Magyar Szocialista Párt országgyűlési képviselőcsoportja támogatja a Pedagógusok Szakszervezete népi kezdeményezésének tartalmát, amely szerint a minimálbér legyen a közalkalmazotti bértábla A/1 fizetési fokozata, valamint legyen lehetőség a végzett munkával arányos bérezésre, a szocialista frakció ennek megfelelően megszavazza a jövő heti költségvetési döntéseknél a kezdeményezéshez szükséges feltételeket. A szocialista képviselőcsoport ezzel egy időben az Országgyűlés Ügyrendi Bizottságához fordul, mert a szocialista képviselők többségének álláspontja szerint a hétfői előterjesztés szövege félreértésekre adott alkalmat, mivel egy újabb parlamenti eljárást tett volna szükségessé. A frakció többsége a költségvetési szavazás keretében történő gyors, jövő heti megoldást támogatta, ezért az indítvány félreérthető megfogalmazása miatt szavazott a népi kezdeményezésre nemmel. Amennyiben azonban az ügyrendi bizottság állásfoglalása szerint a cél elérése miatt a népi kezdeményezés külön megszavazása is szükséges, kész újra betérjeszteni és megszavazni.

Egyúttal felhívjuk a figyelmet arra, hogy kezdeményezésünk nélkül nem lenne bértáblaemelés 2008-ban, mivel a konvergenciaprogramban 2 éves bérfelfüggyasztás szerepel. A közalkalmazotti illetménytábla jövőre tervezett 5%-os emelése (lásd lapunk 3. oldalát) tehát ennek következménye, hiszen az Egységes Köszolgálati Sztrájkbizottság és a kormány 2007. februári megállapodásában csupán egy félhavi bér esetleges kifizetése szerepelt. Ezúton is köszönjük azoknak, akik aláírásukkal, szervező munkájukkal hozzájárultak népi kezdeményezésünk sikeréhez.

ELNÖK: Tisztelt Országgyűlés! Folyatjuk munkánkat. Soron következik „A közalkalmazotti előmeneteli rendszerről, amely igazodik a minimálbérhez és biztosítja az alkotmány 70/B. § (3) bekezdésében megfogalmazott, a végzett munka mennyiségével és minőségével arányos jövedelemhez való jog érvényesülését az Országgyűlés 63/2002. (X. 4.) országgyűlési határozatának megfelelően” tárgyban a Pedagógusok Szakszervezete által benyújtott országos népi kezdeményezés tárgyalása. Dr. Szigeti Péter, az Országos Választási bizottság elnökének a népi kezdeményezés érvényességéről szóló tájékoztató levelét H/3513. számon kapták kézhez képviselőtársaim.

Mielőtt a vitára sor kerülne, engedjék meg, hogy tisztelettel köszöntsem a Pedagógusok Szakszervezetének alelnök asszonyát, aki a helyszínen kíséri figyelemmel munkánkat. (Taps. – Az alelnök asszony felállva köszöni meg a tapsot.)

Tisztelt Országgyűlés! Az ügyrendi bizottság állásfoglalása szerint a népi kezdeményezés tárgyalására vonatkozó szabályok a következők. Az Országgyűlés a tárgyalási kötelezettségének, a törvényjavaslat általános vitájának előfolytatására vonatkozó szabályok szerinti vita formájában tesz eleget úgy, hogy előterjesztő hiányában expozéra és viszontválaszra nem kerül sor. A vita során elsőként az első helyen kijelölt foglalkoztatási bizottság előadója ismerteti a bizottsági álláspontot. Ezt követően pedig az oktatási bizottság előadója kap szót. Ezután a kormány képviselője következik, majd az egyes képviselői felszólalásokra kerül sor. A népi kezdeményezéshez módosító javaslatot benyújtani nem lehet.

Felhívom figyelmüket, hogy az elfogadott napirend szerint a népi kezdeményezésről nem közvetlenül a vita után, hanem december 3-ai ülésnapunkon döntünk.

FILLÓ PÁL, a foglalkoztatási és munkaügyi bizottság előadója: Köszönöm szépen a szót. Igen tisztelt Országgyűlés! Tisztelt Képviselőtársaim! Az Országgyűlés foglalkoztatási és munkaügyi bizottsága november 19-ei ülésén tárgyalta meg a népi kezdeményezést, amelyet „A közalkalmazotti előmeneteli rendszerről, amely igazodik a minimálbérhez és biztosítja az alkotmány 70/B. § (3) bekezdésében megfogalmazott, a végzett munka mennyiségével és minőségével arányos jövedelemhez való jog érvényesülését az Országgyűlés 63/2002. (X. 4.) országgyűlési határozatának megfelelően” címmel tárgyaltunk meg.

Tisztelt Képviselőtársaim! A bizottság ülésén Árok Antal, a Pedagógusok Szakszervezete elnöke mint a népi kezdeményezés előterjesztője elmondta, hogy már 2002-ben is tárgyalt az Országgyűlés egy hasonló kezdeményezést. Akkor sokkal súlyosabb volt a helyzet, hiszen az 1999-től zajló folyamatok eredményeként az akkori közalkalmazotti bértáblába tartozók 40 százaléka volt a minimálbér szintjén. A mai helyzet nem eny-

nyire súlyos, ugyanakkor elkezdődött ez a folyamat 2007-ben, mert a közalkalmazotti bértábla befagyasztásra került, a minimálberek pedig a korábbi hároméves megállapodás alapján növekedtek.

Az OKÉT szintjén folyó bértárgyalások a bértábla emelésével kapcsolatban tulajdonképpen biztató jeleket mutattak - mondta az elnök úr - a tekintetben, hogy a jövő évi táblaemelés ezt a minimálproblémát majd helyre fogja tenni. Ugyanakkor hangsúlyozták az előterjesztők, hogy fontos lenne, ha az Országgyűlés hosszú távon is foglalkozna ezzel a kérdéssel, hiszen a végzett munka mennyiségével és minőségével arányos elismerés helyi lehetősége nagyon kevés, nagyon minimális, tekintettel az önkormányzatok anyagi helyzetére.

A vitában dr. Herczog László szakállamtitkár tulajdonképpen a kormány egyetértését mondta el a bizottsági ülésen, hiszen úgy fogalmazott, hogy ami a jövőt illeti, mi elviekben teljesen egyetértünk azzal, hogy az A1-es fizetési kategória érje el a mindenkor minimálbért. Ennek megfelelően ezt képviseljük most is az Országos Köszolgálati Érdekegyeztető Tanácsban folyó bértárgyalásokon. Ami pedig a végzett munka mennyiségével és minőségével arányos jövedelemhez való jog érvényesülését illeti, a szakállamtitkár szerint a jelenlegi bérrendszer ezt a követelményt ma is biztosítja; egyrészt azért, mert a magasabb iskolai és szakmai képesítést a 10 fizetési osztályos rendszer végül is érvényesíti, hiszen eszerint differenciált a tábla, másrészt pedig a több, nagyobb gyakorlati tapasztalatot is érvényesíti a rendszer azzal, hogy 14 fizetési fokozat van éppen a magasabb gyakorlat függvényében.

A legényegesebbnek azonban azt emelte ki az államtitkár, hogy a közalkalmazotti illetménytábla - megkülönböztetve a köztisztviselőknél vagy a szolgálati jogviszonyosoknál alkalmazottaktól - felülről nyitott, tehát nincs olyan felső korlát, amely az elvégzett munkával arányos bér kifizetését meggátolná. Természetesen tudjuk jól, hogy az anyagiak mindig gondot okoznak, de a forrás korlátozott volta tulajdonképpen a versenyszférában is ugyanolyan problémát jelent.

A bizottsági ülésen a kormánypárti és az ellenzéki képviselők egyaránt a népi kezdeményezés fontosságára mutattak rá, és tulajdonképpen teljes egyetértés volt a tekintetben, hogy ezzel a kérdéssel az Országgyűlésnek foglalkoznia kell.

Tisztelt Képviselőtársaim! Végezetül szeretném hangsúlyozni azt, hogy a foglalkoztatási és munkaügyi bizottság ülésén teljes volt az egyetértés a tekintetben, hogy a népi kezdeményezést támogatjuk, illetve felhívunk az érintett feleket, hogy törekedjenek az illetékes érdekegyeztető fórumokon a minél teljesebb körű megállapodásra, illetve arra, hogy hosszú távon mindenképpen kerüljék el azt, hogy a minimálbérrel bármiféle összeütközésbe kerüljön a mindenkor bértáblarendszer.

Tisztelt Ház! Ennek megfelelően a bizottságunk 19 igen-szavazattal, nem-szavazat és tartózkodás nélkül, egyhangúlag a javaslatot általános vitára alkalmasnak, megtárgyalandónak és támogatandónak ítélte.

DEÁK ISTVÁNNÉ, az oktatási és tudományos bizottság előadója: Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Országgyűlés! Köszönöm a szót. Az oktatási és tudományos bizottság 2007. november 21-ei ülésén tárgyalta a H/3513. számú határozati javaslatot, melynek címe „Népi kezdeményezés a közalkalmazotti előmeneteli rendszerről”, és amely igazodik a minimálbérhez, és biztosítja az alkotmány 70/B. § (3) bekezdésében megfogalmazott, a végzett munka mennyiségével és minőségével arányos jövedelmekhez való jog érvényesülését az Országgyűlés 63/2002. (X. 4.) országgyűlési határozatának megfelelően.

A bizottsági ülésen a Pedagógusok Szakszervezete képviselője elmondta, hogy a népi kezdeményezés arra irányult, hogy a jelenleg érvényben lévő közalkalmazotti bértábla több oszlopában a meghatározott összegek a jelenlegi minimálbér alatt vannak, s kezdeményezésükkel azt szeretnék elérni, hogy ezt a folyamatot megállítsák, mindenképpen az összegek további összecsúszását is akadályozzák meg, továbbá szeretnék elérni, hogy a közalkalmazotti bérrendszer átalakítása a 2002-es parlamenti határozatnak megfelelően történjen.

Az elnök úr beszélt arról is, hogy jelenleg folyamatban vannak a béregyeztető tárgyalások az OKÉT és a szakszervezetek bevonásával, eredményeként várhatóan mintegy átlagosan 4,5 százalékos béremelés várható ebben a szférában, ami esetlegesen kezelni tudja a bértábla összetelődésának előbb említett problémáját. Ugyanakkor az elnök úr elmondta azt is, hogy szükség van egy, a jövőre vonatkozó iránymutatásra, amely komplexen megoldja ezt a problémát.

Tatai-Tóth András képviselő megerősítette, hogy a téma fontosságára tekintettel olyan, jövőbe mutató, komoly kormányzati előterjesztésnek kellene születnie és kerülnie a parlament napirendjére, mely teljes körűen kezelje azokat a problémákat, amelyeket a népi kezdeményezés megfogalmazott. Dr. Pósné László képviselő elmondta, hogy 2000 végén elkészült egy úgynevezett pedagógus-életpálya modell, amelyet az akkori kormányváltás miatt nem vezettek be. Szerinte itt az alkalom, hogy ez a program újra előkerüljön, mely kiinduló alap lehet egy új koncepció kialakításához, parlamenti megtárgyalásához.

Ezt követően a bizottság - mivel kompetenciájában csak tartalmi döntést hozhatott - egyhangúlag támogatta a népi kezdeményezésben foglalt javaslatot.

CSIZMÁR GÁBOR szociális és munkaügyi minisztériumi államtitkár: Elnök Úr! Köszönöm a szót. Tisztelt Országgyűlés! Tisztelt Képviselőtársaim! A kormány a népi kezdeményezésben foglaltakkal egyetért, támogatandónak tartja, hogy a közalkalmazotti illetményrendszer igazodjon a minimálbérhez, és érvényesüljön a végzett munka mennyiségével és minőségével arányos bérezés követelménye. Ennek megfelelően az Országos Közfoglalkoztatási Érdekegyeztető Tanácsban szeptember végén olyan közalkalmazotti illetménytáblázat tárgyalására tettünk javaslatot, ami javaslatunk szerint 2008. január 1-jén léphetne hatályba, és a kezdő, tehát a legkisebb bértétele megegyezik az országos minimálbér jövő év elején 69 ezer forintra emelkedő összegével.

Egy ilyen bértáblázatnak a 2008. évi költségvetési törvényjavaslatba történő beillesztésére a szakszervezetek támogatásával a szükséges intézkedések már megtörténtek. Az érdekegyeztető tárgyalások azonban tovább folytatódhatnak, eredményeként a dolgozói érdekképviseletek számára még kedvezőbb mértékeket tartalmazó közalkalmazotti illetménytábla is kormányzati támogatást kaphat. Ennek kiinduló bértétele is azonos lenne az országos minimálbérrel.

Ami a teljesítményarányos javadalmazást illeti, szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy a jelenlegi bértábla is elismeri a teljesítménnyel, a munka mennyiségével és minőségével arányos bérezést, nemcsak maga a bértábla, hanem az az elv, hogy a tábla minimális bért tartalmaz ezekben a bérkategóriákban, felfelé a teljesítmény, a munka mennyisége és minősége alapján el lehet térni. Azonkívül felhívom arra is a figyelmet, hogy 2008-ban egy támogató módosító javaslat miatt mintegy 10 százalékkal fog emelkedni a minőségbiztosításban élen járó oktatók számára adott külön teljesítménytámogatás, tehát ez is lehetővé teszi, hogy a végzett munka mennyiségével és minőségével arányos bérezés legyen.

Úgy gondolom - és a kormány nevében ezt nyugodtan kijelenthetem -, hogy a népi kezdeményezésben foglaltakkal nemcsak hogy egyetért a kormány, hanem figyelembe veendő szempontként jönnek számításba a későbbi bérrendszerbeli változások során is.

Junior Prima Díjak az oktatásban

A Junior Prima Díj a társadalom kulcsfontosságú rétegét, a fiatal tudósokat, sportolókat, valamint az oktatás iránt elkötelezett személyeket segíti, kivételes tehetségüket, ambíciójukat és a bennük rejlő perspektívát helyezve a középpontba. A sportolókat a Magyar Külkereskedelmi Bank, a fiatal tudósokat a Magyar Fejlesztési Bank, a „Magyar oktatás és köznevelés” kategóriát a Vodafone támogatja. Ezzel a díjjal kívánnak hozzájárulni az oktatásban, nevelésben végzett tanári munka rangjának, erkölcsi és anyagi megbecsülésének növeléséhez.

Minden generáció tudja, hogy amit kaptunk tanárainktól, az visszafizethetetlen. Egy diák számára sokféle módon válhat modellé a pedagógus, aki tevékenységével, személyiségének megnyilvánulásaival befolyásolja, irányítja a tanuló életét. A tanításhoz, oktatáshoz olyan egyéniségek kellenek, akik jellemükkel, kommunikációjukkal követendő, pozitív példát nyújtanak. Tanítani nagy felelősség, megtalálni a kulcsot a diákhoz, észrevenni a kreativitását, kihozni a diákból maximumot – ez igazi kihívás és felelősség.

A díjjal, melyhez 7000 euró is társul, olyan fiatal tanárokat, pedagógusokat, nevelőket ismernek el, akik munkájukkal hozzájárulnak a magyarországi oktatás színvonalának emeléséhez, korszerűsítéséhez; tevékenységükkel példát mutatnak, és kiemelkedő szerepet töltenek be a tehetséggondozásban.

Gratulálunk a díjazottaknak, akiket röviden bemutatunk.

BALOGH RODRIGÓ (1978) szabadfoglalkozású közösségépítő. Elsősorban gyermekekkel és fiatalokkal foglalkozó civil szervezetek önkéntes segítője, hátrányos helyzetű fiatalok művészeti nevelője.

KOVÁCS SZTRÍKÓ SAROLTA (1982) tanító és néptáncoktató, Baár-Madas Református Gimnázium, Általános Iskola és Diákotthon. Tizenhatodik éve táncol a Jókai Néptáncsoportban. Tanítói pályáját 2005 szeptemberében kezdte. A Baár-Madas Református Gimnázium, Általános Iskola és Diákotthon alsó tagozatos tanulóinak néptáncot tanító, valamint napközis nevelő.

SULYOK KATALIN (1986) jogász és biológia szakos hallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem. A Kutató Diákokért Alapítvány kuratóriumának tagja, valamint a tehetséggondozással foglalkozó szervezeteket tömörítő nemzeti Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének elnökségi tagja.

PASQUALINI ÉVA (1977) a BZSH Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola tanítója. 1999-ben végezte el az ELTE Tanítóképző Főiskolát. 2004-ben klasszikus énekesi szakképesítést szerzett. Tizedik tanévét kezdte meg ebben az iskolában. Hivatása a kisgyerekek nevelése, tanítása.

SZABÓ KINGA (1983) (a PSZ által javasolt) testnevelő tanár, judo edző és személyi tréner, Semmelweis Egyetem, Testnevelési és Sporttudományi Kar, Budapest; Csúcsforma Stúdió, Miskolc; Kereskedelmi és Idegenforgalmi Középiskola, Tokaj. Már az egyetemen segédedzőként sportolók szakmai képzését végzi, és nyári edzőtáborokban edzőként és felügyelőként dolgozik. Választott szakmájában a fiatalokat is oktathatja a mozgás szeretetére, az egészséges életmód megismerésére.

TÖRÖK KRISZTINA (1978) magyar nyelv és irodalom szakos tanár, Verseghy Ferenc Gimnázium, Szolnok. 2002-ben szerzett tanári diplomát a Debreceni Egyetem magyar nyelv és irodalom szakán. Az egyetem elvégzése után visszatért tanárként a Verseghy Gimnáziumba.

UGRAI ISTVÁN (1978) (a PSZ által javasolt) mozgókép- és médiapedagógus, szabadidő-szervező, a diákönkormányzat munkáját segítő tanár, Teleki Blanka Gimnázium, Budapest. Érettségi után oktatástechnikusként kezdett dolgozni továbbtanulás mellett, közben közreműködött a Sulinet-program internetes indulásában és más projekteknél. Élen járt a mozgóképkultúra és médiaismeret tantárgy bevezetésében.

MAGYARORSZÁG HOLNAP – OKTATÁSI KEREKASZTAL

Lapunkban folyamatosan foglalkozunk az oktatási kerekasztal tevékenységével. Ezúttal a közoktatás mérési-értékelési rendszerét vizsgáljuk. Kertesi Gábornak, az MTA Közgazdaságtudományi Intézete tudományos főmunkatársának anyagát adjuk közre. A témát az előző tanév végén a PSZ Intézményvezetői Tagozata is megvitatta a szerzővel. Ez az összeállítás már a kerekasztalnak abban a javaslatcsomagjában szerepel, amely a záróviták után a kormány elé kerül.

A közoktatás mérési-értékelési rendszerének és az iskolák elszámoltathatósági rendszerének tökéletesítése

Az ezredfordulóra csaknem valamennyi gazdaságilag fejlett országban gyökeret vert az a felismerés, hogy a közoktatási intézmények „teljesítményét” célszerű objektívnek tekinthető, ésszerű költségekkel mérhető, összehasonlítható eredménymutatókkal jellemezni; célszerű az ily módon megmért teljesítménymutatókat összekötni az intézményeket alkotó egyének tevékenységével, és e mutatókra támaszkodva ösztönzőrendszereket kidolgozni, amelyek segítségével a pedagógusok, iskolaigazgatók és iskola fenntartók kreatív alkalmazkodásra, tanulásra és jobb teljesítményre készíthetők. A közoktatási intézmények hatékony működésének garanciája abban rejlik, hogy mennyire sikerült a tevékenység eredményét jól tükröző információkat összegyűjteni, és az így összegyűjtött információkhoz megfelelő értékelési rendszert és ösztönzőket kapcsolni.

Először röviden jellemezzük a jelenleg érvényben levő magyar iskolaértékelési rendszert, vázoljuk a rendszer működésével kapcsolatban megfogalmazható problémákat, majd javaslatot teszünk e rendszer tökéletesítésére. Jelen beszámoló csak az iskolaértékelési célú mérésértékelésre terjed ki. Nem foglalkozunk a diagnosztikus célokat szolgáló 4. évfolyamos mérésekkel, illetve az ÚMFT Támop keretében az 1-6. évfolyamos diákokra kiterjedő és a jövőben kiépítendő diagnosztikus célú értékelési rendszerrel.

A jelenleg érvényben levő iskolaértékelési rendszer

A közoktatási intézmények teljesítményének mérését és értékelését szolgáló rendszert a 2001/02-es tanévtől bevezették be hazánkban. A jelenleg érvényben levő rendszer sajátosságai a következők:

1. Az intézményi értékelés kiindulópontja a tanulók egyéni teljesítménye, amelyet intézményközi összehasonlításra alkalmas standardizált tesztek segítségével mérnek meg. E standardizált tesztek a jelenlegi gyakorlat szerint két kulcskompetencia-területre – olvasási-szövegmérési és matematikai eszközösítés – terjednek ki.

2. A gyakorlat szerint – a 4. évfolyamon teljes körben lebonyolított diagnosztikus mérés mellett – ezeket a kompetencterületeket három évfolyamon (a 6., 8. és 10. évfolyamon) teljes körben (az illető évfolyam minden tanulója kiterjedően) minden tanév végén (egyszerre az egész országban), a tanév rendjébe illeszkedő módon kötelezően felméri. A mérés a sajátos nevelési igényű tanulók csak kis részére terjed ki.

3. Az országos kompetenciamérés keretében személyi beazonosításra alkalmatlan módon, önkéntesen kitölthető családi háttérkérdőíveket is kiosztanak a tanulók körében, amelyek fontos háttér-információkat szolgáltatnak a teszteredmények kiértékelésekor. A tapasztalatok szerint a tanulók nagyjából 80 százaléka értékelhető módon kitöltve hozza vissza a családi háttérkérdőívet. Az érintett közoktatási intézmények, illetve elkülönült telephelyeik is kitöltnek iskolai, illetve telephelyi szintű információkat tartalmazó háttérkérdőíveket, amelyek szintén fontos háttér-információkat szolgáltatnak a teszteredmények kiértékelésekor. Ez utóbbi kérdőívek kitöltése jelenleg meglehetősen szabályozatlan. A kitöltés elmaradásának, illetve a pontatlan kitöltésnek nincsenek következményei.

4. A standardizált tesztek kitöltését az iskoláknak csak egy kis részében ellenőrzik a mérést lefolytató iskoláktól független mérőbiztosok.

5. Miközben a tesztek kitöltése teljes körű, kiértékelésük és a háttér-információkkal való együttes feldolgozásuk – a 8. évfolyamos tanulók tesztjeit nem számítva – nem teljes körű. A teszteknek csak egy részét gyűjtik össze, kódolják, rögzítik és értékelik ki központilag. A központi feldolgozás a 4. és a 6. évfolyamon 200-200, reprezentatív módon kiválasztott iskola valamennyi adott évfolyamos tanulójának adataira, a 10.

évfolyamon pedig minden második tanuló adataira terjed ki. A 8. évfolyamon a központi feldolgozás teljes körű. A többi elkészült teszt kiértékelése nem kötelező módon az iskolákra van bízva.

6. A központi feldolgozás közben az Oktatási Hivatal közoktatási mérési-értékelési osztálya az iskolák, az iskolákon belül az elkülönült telephelyek, illetve az intézményfenntartó szintjén értelmezett jelentéseket készít az ország valamennyi érintett iskolájára, valamint az ország egészére. Ezek a jelentések a) bemutatják az átlagos teszteredményeket, a teszteredmények országos, fenntartói, iskolai és telephelyi eloszlását, a diákok eloszlását a képességszálán és a képességszinteken; b) számítási eredményeket tartalmaznak a tanulók eltérő családi háttérének hatásaitól megtisztított iskolai szintű átlagos teszteredményekről (az iskola hozzájárulását a tanulói teljesítményekhez ezen a módon méri); c) összehasonlítható adatokat tartalmaznak az iskolák és telephelyeik anyagi helyzetéről, felszereltségéről és társadalmi összetételéről. Ezek a jelentések időbeli összehasonlításokat csak az egymást követő évek azonos évfolyamain lefolytatott mérések keresztmetszeti eredményeinek összehasonlításából nyerhetnek. A jelentések valamennyi érintett iskola és intézményfenntartó számára egyedileg hozzáférhetők. A közoktatási törvény értelmében a szóban forgó intézmény- és fenntartói szintű jelentéseket 2009-től az Oktatási és Kulturális Minisztérium honlapján a szélesebb nyilvánosság számára is közzé kell tenni.

7. A kompetenciamérések egyedi iskola- és egyéb (telephelyi, fenntartói) szintű jelentései a közoktatási intézmények elszámoltathatóságának alapjai is egyben. a) A közoktatás minőségbiztosításáról szóló OKM-rendelet a 6., 8. és 10. évfolyamos, központilag feldolgozott teszteredmények alapján minden tanévben, évfolyamonként meghatároz bizonyos százalékos arányokat arra nézve, hogy a legalacsonyabb készség-szintet elérő tanulók aránya az adott intézményben ezeket a küszöb-értékeket nem haladhatja meg. b) Amennyiben egy iskola ezt a küszöb-értéket túllépi, akkor súlyos következményekkel kell számolnia. Ha ez először nem következik be, akkor a fenntartó köteles felszólítani az iskolát, hogy az iskolai jelentés kézhez vételétől számított 3 hónapon belül készítsen intézkedési tervet, amelyben feltárja az alacsony teljesítmény okait, és a tanulói teljesítmények javítása érdekében intézkedési tervet és iskolafejlesztési programot dolgozzon ki. Ha a felhívást követő harmadik évi országos mérés, értékelés eredménye szerint az iskola ismét nem éri el a jogszabályban meghatározott minimumot, a közoktatási feladatkörében eljáró Oktatási Hivatal felhívja a fenntartót, hogy három hónapon belül készítsen intézkedési tervet. Az intézkedési terv az Oktatási Hivatal jóváhagyásával válik érvényessé. A fenntartó köteles pedagógiai szakmai szolgáltató intézmény vagy szakértő segítségét igénybe venni, és a közoktatási feladatkörében eljáró Oktatási Hivatal hatósági ellenőrzés keretében vizsgálja az intézkedési tervben foglaltak végrehajtását.

A jelenleg érvényben levő iskolaértékelési rendszer problémái

1. A mérési eredmények kiértékelése a 6. évfolyamon korlátozva van (csak 200 iskolára terjed ki), illetve a 10. évfolyamon (a felezett minta következtében) kis elemszám-problémák miatt gyakran megbízhatatlan. A teljes körű tesztelés eredményei, központi kódolás és rögzítés hiányában jelentős részben elvesznek.

2. A mérés a sajátos nevelési igényű tanulóknak csak kis részére terjed ki. Az értékelési rendszernek ez a hiányossága arra ösztönzi a szereplőket, hogy SNI-vé nyilvánítás révén vonják ki iskolájuk értékeléséből a potenciálisan alacsony teszteredményt produkáló tanulókat.

3. A mérést a felmért osztályoknak csak egy kis részében ellenőrzik a mérést lebonyolító iskoláktól független mérőbiztosok. Ez a körülmény a rendszer szintjén nem biztosítja a mérési eredmények hitelességét.

4. Az iskolai és telephelyi háttérkérdőív kitöltésének elmulasztását vagy gyenge minőségű kitöltését nem szankcionálja semmi. Holott az iskolák mint közpénzből gazdálkodó intézmények kötelesek volnának megfelelő adatokat szolgáltatni.

5. Az iskola, illetve a telephely egészére nézve kiszámított mutatók mögött gyakran elvész a mérni kívánt valódi probléma. A nagyobb intézmények úgy is teljesíthetik a törvény által előírt követelményeket, hogy közben a tanulók egy-egy alcsoportjára – például a halmozottan hátrányos helyzetű tanulóira – nézve megsértik őket. A rendszernek nincsenek rétegfüggő standardjai.

6. Az intézmények hozzájárulását a tanulói teljesítményekhez a rendszer a tanulók eltérő családi hátterének hatásától megtisztított, iskolai szinten átlagolt reziduális teszteredményeivel méri. Ez a megoldás – mely csakis a tesztekkel azonos időpontban felmért háttér-információk által képviselt egyéb tényezők torzító hatását képes kiszűrni – nem megfelelő, mert a tanulói teljesítményeket a tudományos tapasztalatok szerint igen lényeges mértékben meghatározzák a múltbeli családi és iskolai ráfordítások és hatások is, melyeknek kiszűrését ezen a módon nem lehet megoldani. E zavaró tényezők kiszűrése nélkül viszont hamis eredményekhez jutunk: az iskola hozzájárulásának tulajdoníthatunk valamit, amely esetleg egészen más hatásokra vezethető vissza, illetve az iskolától független tényezők számlájára írunk olyan hatásokat, amelyek – megfelelően kontrollált modell esetén – bizonyosan nem tulajdoníthatók azoknak a tényezőknek. A tanulói mérési azonosító szám alkalmazásával felépíthető egy továbbfejlesztett értékelési rendszer, amelyben a kétvétenként egymást követő eredmények személyre szóló összekapcsolásával lehetőség nyílik arra, hogy a teszteredmények változását magyarázó mérési modellből kiküszöböljük a más módon nem mérhető múltbeli családi és iskolai ráfordítások hatásait. Az iskola hozzájárulása a tanulói teljesítményekhez e modell keretei között is, közelítő módon, az egyéni reziduális hatások iskolai szintű átlagával mérhető.

7. Az iskolák teljesítményének értékeléséhez használt, központilag meghatározott kritériumok indokolatlanul rövid időhorizontú információkat vesznek alapul: pontszerűen egymást követő évek egyedi mérési adataiból indulnak ki. Ezekből vonnak le következtetéseket és helyeznek kilátásba szankciókat. Ez az értékelési rendszer nem képes kezelni azt a tényt, hogy a mért adatok – főként a kis létszámú intézmények esetén – rendkívüli mértékben ki vannak téve a véletlen tényezők okozta ingadozásoknak, torzításoknak. Mivel az esetek nagy részében éppen az ilyen (kis létszámú) intézmények nem teljesítik a leggyakrabban a törvény által előírt kritériumokat, nem megfelelő a kritériumokat egyedi éves szinten mért mérési eredményeken – vagy akár egyedi éves szinten mért mérési eredmények pontszerű sorozatán – számon kérni. Ehelyett több egymást követő év mérési eredményének átlagát kellene alkalmazni.

8. Az elszámoltathatósági rendszer kiépítésével párhuzamosan kevés erőfeszítés történt a mérési eredmények sokoldalú kiértékelésére és a mérési rendszer továbbfejlesztésére képes tudományos kapacitások ráépítésére. Ilyen tudásközpontok nélkül márpedig aligha számíthatunk rá, hogy az iskolák képesek lesznek a mérési adatok értékelési kultúrájának elsajátítására és a mérési eredményekből megfelelő következtetések levonására. E tudásközpontok létrehozása és szakmai megerősítése nélkül nem adható kellő mennyiségben az a szakmai segítség sem, melyre a tartósan alulteljesítő iskolák pedagógiai megújulása érdekében szükség volna.

9. Rendkívüli mértékű zavar uralkodik a kompetenciamérések és a belőlük származó információk gyakorlati használhatóságát illetően. A közoktatási törvény parlamenti vitáiban, az Országgyűlés oktatási bizottságában és a politikai pártok oktatási munkacsoportjaiban rendszeresen megfogalmazódnak durva szakmai félreértések a mérési-értékelési rendszerrel kapcsolatban. Sokan rendszeresen összekeverik az egyéni szintű pedagógiai beavatkozásokra alkalmas diagnosztikus tesztek az iskolértékelési célokra alkalmas, de egyéni szintű beavatkozásokra nem alkalmas szummatív értékelésekkel. Túrelmetlenség és indokolatlan aktivizmus jellemzi a mérési-értékelési rendszerrel kapcsolatos törvényalkotói munkát. Miközben a hazai rendszer nem forrt ki eléggé, és a működésével kapcsolatban kevésbé szűrődtek le megfelelően kiértékelt tapasztalatok, egyre-másra születnek a politikusok körében szakmailag megalapozatlan, ad hoc elképzelések arról, hogy a mérési eredményeket miként lehetne minél gyorsabban visszacsatolni az iskolák értékelésére, és hogyan lehetne a gyengén teljesítő iskolákat szankcionálni. Ez teljesen téves irány. Ehelyett megfelelőbb szakmai standardok kialakítására, a mérési-értékelési design tökéletesítésére, a mérési eredmények tudományos értékelésére, a rendszer tartalmi fejlesztésére alkalmas szakmai

műhelyek kiépítésére és megerősítésére, a mérési eredmények értékelésére képes, megfelelően nagy számú pedagógus kiképzésére, a pedagógiai értékelés kultúrájának elterjesztésére, a mérés-értékelési rendszer stabil finanszírozási hátterének megteremtésére kellene a súlyt helyezni.

10. A mérési-értékelési rendszer súlyosan alul van finanszírozva. A szokásos költségvetési keretből nem lehet megfelelő minőségű mérési-értékelési-elszámoltathatósági rendszert működtetni. Születése pillanatától (2001-től) fogva a rendszer permanens forráshiánnyal küzd. Szilárd állami költségvetési elkötelezettség hiányában ez olyan abszurd helyzethez is elvezetett, hogy 2005-ben a központi költségvetési megszorítások következtében teljesen elmaradt a mérési-értékelési rendszer alapjául szolgáló, még alig bevezetett országos kompetenciamérés.

Javaslatok

1. A 6., 8. és 10. évfolyamon elvégzett teljes körű méréseket központilag teljes körűen fel kell dolgozni (kódolni, rögzíteni és értékelni).

2. A tanulói azonosító kódszám alkalmazásával – a személyiségi jogok és az adatvédelmi törvény előírásainak tiszteletben tartásával – meg kell teremteni a kétvétenként egymást követő eredmények személyre szóló összekapcsolásának lehetőségét, a fejlődés egyéni követését. Ennek érdekében haladéktalanul biztosítani kell, hogy a 6., 8. évfolyamon végzett mérések eredményei panelszerűen egyénileg összefűzhetőek legyenek a mindenkori két évvel későbbi (8. és 10. évfolyamos) mérések eredményeivel. Ezért már most gondoskodni kell a szükséges tanulói azonosítók tárolásáról, hogy a 2008-ban felvett adatok egyéni szinten összfűzhetőek legyenek a 2010. évi mérések (illetőleg az azt követő évek méréseinek) eredményeivel. A szükséges fejlesztéseket az Oktatási Hivatal már megkezdte.

3. Az ÚMFT Támop keretében 2010-ig ki kell fejleszteni az SNI tanulók készségeinek mérésére alkalmas eszközöket. A méréseket ettől kezdve rendszeresen ki kell terjeszteni az SNI tanulóira is.

4. A mérések hitelességét a mérőbiztosok lényegesen nagyobb számú jelenlétével kell biztosítani. Ezt a célt felmenő rendszerben javasoljuk teljesíteni. Vagyis évről évre az osztályok egyre nagyobb számában kellene külső mérőbiztos felügyelete mellett lebonyolítani a méréseket. A 2012/13-as tanévre reális célként fogalmazható meg, hogy a teljes körűen felmért 6., 8. és 10. osztályok legalább felében legyenek külső mérőbiztosok. A mérőbiztosok részvétel kiterjesztésével párhuzamosan statisztikailag folyamatosan értékelni kell, hogy – minden egyéb feltétel változatlanlansága esetén – megállapítható-e szignifikáns különbség a mérőbiztosok részvétel mellett, illetve hiányában felmért osztályszintű átlageredmények között.

5. Az iskola hozzájárulását a tanulói teljesítményekhez a tanulók panelszerű egyéni követésére támaszkodó hozzáadottérték-modellből kellene megbecsülni.

6. A méréseket az ÚMFT Támop forrásainak bevonásával fokozatosan ki kell terjeszteni eddig nem lefedett kompetenciaterületekre: a természettudományos műveltségre, a szociális készségekre, illetve más területekre. Folyamatosan fejleszteni kell az ehhez szükséges mérőeszközöket. Az olvasási-szövegértési, illetve matematikai eszköztudás teszteléseket évről évre más-más kompetenciaterületek tesztelésével kell (pilot-programok keretében) kiegészíteni.

7. A kompetenciamérés keretében készült iskolai és telephelyi háttérkérdőívek pontos kitöltését rendeleti kötelezettséggé kell az iskolák számára előírni.

8. Kísérleti jelleggel számításokat kellene végezni arról, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók halmazára nézve külön teljesítik-e az iskolák (és elkülönült telephelyeik) a törvény által előírt kötelező kritériumokat. (Ehhez elengedhetetlenül szükséges a HHH tanulók számának pontos mérése a KIR adatbázisban. Ez jelenleg törvényi kötelezettség. A kompetenciaméréseket fél évvel megelőző, előkészítő OH-adatgyűjtések keretében adatokat kell bekérni az iskoláktól az érintett évfolyamok HHH tanulóiról.) E kísérleti számítások tapasztalatainak feldolgozása néhány éven belül elvezethet ilyen addicionális kritériumok kötelező előírásához.

9. A közoktatási törvényben az iskolák számára előírt kritériumok teljesítését nem pontszerűen egymást követő évek egyedi mérési eredményeihez, hanem több – mondjuk: három – egymást követő év mérési eredményeinek átlagához kellene kötni. Ez nagyban mérsékelné a véletlen tényezők torzító hatását.

10. Az intézményekbe visszacsatolt adatok értelmezéséhez, illetve a megfelelő válaszok kidolgozásához magas szintű pedagógiai, mérési-értékelési, statisztikai, társadalomtudományi tudásközpontokat kell létrehozni. Gondoskodni kell arról, hogy ebbe a tudásbázisba becsatornázódjanak az iskolai mérési-értékelési és elszámoltathatósági rendszerekkel kapcsolatos modern nemzetközi tudományos és gyakorlati eredmények. Meg kell erősíteni és fenntartható költségvetési forrásokkal meg kell támogatni ezeket a tudásközpontokat. E tudásközpontok lehetnének azok a szakmai szervezetek, amelyek kompetens pedagógiai segítséget nyújthatnának a rosszul teljesítő iskoláknak. Ezek a – főként nagy egyetemekhez kötött – tudásközpontok lehetnének azok a képző és továbbképző

helyek, ahol a pedagógusok elsajátíthatnák a pedagógiai értékeléshez szükséges ismereteket.

11. A gyakorlatba bevezetni kívánt teljesítményösztönző rendszereket kisebb összefüggő területi egységek (egy-egy város vagy vidéki iskolatársulás) iskoláin – az érintett önkormányzatok és iskolák önkéntes részvételével és aktív közreműködésével – kell kipróbálni, és a gyakorlat alapján tökéletesíteni.

12. Jelentősebb mértékben meg kell növelni a mérési-értékelési rendszer működtetésére szánt költségvetési pénzeszközöket, a rendszer permanens alulfinanszírozottságát meg kell szüntetni. A jelenlegi keretből korszerű mérési-értékelési rendszer nem működtethető, és a javaslatok nagy része nem valósítható meg. Gondoskodni kellene arról, hogy a működtetésre szánt költségvetési források ne rendszertelenül, a mindenkori költségvetési helyzet függvényében alakuljanak. Szilárd finanszírozási alapokat és lehetőleg normatív finanszírozási hátteret kellene teremteni.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGI KEZDEMÉNYEZÉS

Az Oktatási és Gyermekesély Kerekasztal az Alkotmánybírósághoz fordul, mert az ingyenes általános iskolai oktatáshoz való hozzáférés garanciái nincsenek meg. Emiatt az utóbbi időben egyre több helyen sérülnek a gyermekek és a szülők Alkotmányban rögzített jogai. A kerekasztal kezdeményezéséhez a PSZ is csatlakozott.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 21. § (4) bekezdésében biztosított jogunkkal élve **indítványozzuk**, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 49. § (1) bekezdése alapján állapítsa meg: a törvényhozó elmulasztotta jogalkotói feladatát és alkotmányellenes állapotot idézett elő azzal, hogy nem szabályozta azok ingyenes általános iskolai oktatáshoz való hozzáféréseinek garanciáit, akik esetében a helyi önkormányzat semmilyen módon – így sem intézményfenntartással, sem társulási vagy más egyedi megállapodás útján – nem teljesíti feladatellátási kötelezettségét. Ezáltal olyan helyzet állhat elő, hogy az érintettek nem tudják – egyébként kötelező – általános iskolai tanulmányaikat folytatni. Ez a helyzet pedig sérti az Alkotmány 70/F. §-ában biztosított művelődéshez való jogot, annak az ingyenes és kötelező általános iskolához való hozzáférést biztosító részjogosítványát. Ugyancsak sérti a gyermekeknek az Alkotmány 67. § (1) bekezdésében biztosított jogait, továbbá ellehetetleníti az Alkotmány 70/F. §-ában előírt tankötelezettség, illetve a 70/J. §-ában a szülők, gondviselők számára előírt tanítástási kötelezettség teljesítését.

Kérjük az Alkotmánybíróságot, hogy határidő megjelölésével hívja fel az Országgyűlést törvényhozó feladatának teljesítésére.

Indokolás

Az Alkotmány 70/F. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot, a (2) bekezdés pedig rögzíti, hogy a Magyar Köztársaság ezt a jogot – egyebek mellett – az ingyenes és kötelező általános iskolával valósítja meg. Az Alkotmány 70/F. §-a alapján az államot az oktatáshoz való jog érvényesülési feltételeinek biztosításában az egyes oktatási formák tekintetében eltérő kötelezettségek terhelik, az egyes oktatási szintek (az Alkotmány szóhasználatára szerint: általános iskola, közép- és felsőfokú oktatás) közül „az általános iskolai oktatás kötelező és ingyenes mindenki számára” [1310/D/1990. AB határozat, ABH 1995. 586.]. Az oktatáshoz való jog ezen aspektusa tehát egyrészt alanyi jogosultság, másrészt kötelezettség, amelynek feltételeit az államnak minden egyes általános iskolás korú gyermek számára meg kell teremtenie. Amennyiben az állam nem tesz eleget ezen alkotmányos kötelezettségének, egyrészt az érintettek alanyi jogának sérelmét okozza, másrészt ellehetetleníti az Alkotmányban előírt tankötelezettség teljesítését is.

Az általános iskolához való jog a hatályos törvényi szabályozás alapján a helyi önkormányzatok kötelező feladatellátása útján valósul meg. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Köot.) 3. § (3) bekezdése szerint az állam az ingyenes és kötelező általános iskoláról az állami szervek és a helyi önkormányzatok intézményfenntartói tevékenysége, illetve az állami, a helyi önkormányzati feladatellátás keretében gondoskodik. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 8. § (4) bekezdése értelmében a települési önkormányzat köteles gondoskodni az általános iskolai oktatásról és nevelésről.

Az általános iskolához való jog jogosultjai számára az általános iskolához való hozzáférés végső biztosítékát a kötelező felvételt biztosító iskola intézménye jelenti, amelyről a Köot. 66. § (2) bekezdése rendelkezik.

Eszerint „az általános iskola – beleértve a kijelölt iskolát is – köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, akinek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye a körzetében található (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító iskola).”

Ha azonban a feladatellátásra kötelezett települési önkormányzat a kötelező felvételt biztosító iskoláról sem intézményfenntartással, sem társulással, sem más egyedi megállapodás útján nem gondoskodik, előállhat olyan helyzet, amelyben az érintett szülők és tanköteles gyermekek nem férnek hozzá az általános iskolai oktatáshoz, a gyermekek a tankötelezettséget nem tudják teljesíteni. Számukra a hatályos jogszabályok semmilyen hatékony jogérvényesítési lehetőséget nem biztosítanak. A nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa a 3016/2006. számú jelentésében megállapította, hogy az általa vizsgált konkrét ügyekben roma gyermekek alapfokú oktatáshoz fűződő joga került veszélybe a fenti módon, ami álláspontja szerint alkotmányos visszasszágat valószínűsíthet. Az ombudsmani jelentésben ismertetett eset is bizonyította, hogy a hatályos jogi szabályozás nem nyújt megfelelő garanciákat az ingyenes és kötelező általános iskolához való jog érvényesüléséhez, a szabályozás hiánya ezen alapjog érvényesülését veszélyezteti.

A megfelelő szabályok hiánya sérti továbbá a gyermekeknek az Alkotmány 67. § (1) bekezdésében biztosított jogát a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges. A gyermeki jogok nemzetközileg elfogadott katalógusa, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény, amelyet Magyarországon az 1991. évi LXIV. törvény hirdetett ki, 28. cikkében rendelkezik az oktatáshoz való jogról. Ezen cikk 1. a) pontja – az Alkotmányhoz hasonlóan – ugyancsak kimondja, hogy az Egyezményben részes államok az alapfokú oktatást mindenki számára kötelezővé és ingyenesé teszik.

Az általános iskolához való hozzáférés garanciáinak hiánya nem csupán az Alkotmány 70/F. §-ában előírt tankötelezettség teljesítését teszi lehetetlenné, hanem ellehetetleníti az Alkotmány 70/J. §-ában előírt azon alkotmányos kötelezettség teljesítését is, miszerint a Magyar Köztársaságban a szülők, gondviselők kötelesek kiskorú gyermekük taníttatásáról gondoskodni.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg, ha alapvető jog érvényesüléséhez szükséges garanciák hiányoznak, illetve, ha a hiányos szabályozás alapvető jog érvényesítését veszélyezteti [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.; 37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.; 6/2001. (III. 14.) AB határozat, ABH 2001, 93, 103.]. [Legutóbb például lásd a 46/2007. (VI. 27.) AB határozatot.]

A fentiek alapján kérjük a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy ésszerű határidő megjelölésével kötelezze az Országgyűlést a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére, jogalkotói feladatának teljesítésére.

A MAGYAR KÖZOKTATÁS NAPJÁN

A magyar közoktatás napján, 2007. november 22-én, illetve ebben az időszakban meghívásunkra 58 országgyűlési képviselő látogatott el különböző típusú nevelési-oktatási intézményekbe, hogy érdemi párbeszédet folytassanak a pedagógusokkal, szerezzenek közvetlen tapasztalatokat az óvodák, iskolák, kollégiumok, nevelőintézmények működéséről, eredményeiről és gondjairól. Döntéseiket pedig ezek figyelembevételével hozzák meg!

A látogatásokról egyrészt 2007. november 26-án a parlamentben is elhangzottak vélemények, másrészt a PSZ által 2007. december 1-jén rendezett fórumon összegeztük a tapasztalatokat. Ezen a tanácskozáson az oktatási és kulturális miniszter, külföldi útja miatt (a Collegium Hungaricum új épületét avatta fel Berlinben), nem tudott részt venni. Helyette dr. Szüdi János államtitkár képviselte a tárcát. A parlament Oktatási és Tudományos Bizottságát Deák Istvánné országgyűlési képviselő (MSZP) reprezentálta. Összeállításunkban közreadjuk dr. Hiller István miniszter levelét, néhány képviselői látogatásról készített összegzés részletét, valamint idézünk a parlamenti hozzászólásokból.

Tisztelt pedagógusok, kedves barátaim!

Köszönettel vettem megtisztelő meghívásukat országos fórumukra, amelyet a magyar közoktatás napjához fűződően rendeznek meg. Az eseményen külföldi hivatalos elfoglaltságom miatt személyesen nem tudok részt venni, ezért ezúton köszöntöm a rendezvény minden résztvevőjét.

Nagyon fontos, hogy a magyar közoktatás ügyeiben legkompetensebb szakemberek – a pedagógusok – időről időre személyesen cseréljenek eszmét az aktuális problémákról, fejlődési lehetőségekről, általában az iskolákban folyó munka társadalmi megítéléséről. Önök is jól tudják, a magyar közoktatás egyik legnehezebb korszaka van mögöttünk. Nem öncélúak azok a döntések, amelyek megtörténtek. Szükségszerűek voltak, és olyan fontos szakmai lépésekkel, már most érezhető eredményekkel jártak együtt, amelyek egyöntetűen egy európai színvonalú közoktatás irányába mutatnak. Céljaink világosak: meg akarjuk teremteni a modern magyar közoktatás alapjait, úgy, hogy közben megtartsuk mindazt, ami eddig jó volt.

A tanulás, a művelődés két nagyon fontos dolgot ad a felnövekvő nemzedék tagjainak: esélyt és szabadságot. Esélyt arra, hogy a legjobbat hozzák ki magukból, hogy megtalálják méltó helyüket a világban, és szabadon dönthessenek arról, milyen értékek mentén élik az életüket. Egy átgondolt, jól működő magyar oktatásügy képes önálló, aktív európai állampolgárokat kinevelni, akik felelősséget éreznek nemcsak saját sorsukért, hanem országukért is. A magyar nyelvért, a kultúráért, a hagyományokért. Mindezeket az értékeket Önök, pedagógusok közvetítik a diákok felé, ezért az Önök szerepe meghatározó és alapvető a magyar társadalomban. Az Önök szakértelmére szükség van, az Önök tudása eddig is érték volt, és ezután is az marad, de közben el kell fogadnunk, hogy ezt a tudást is folyamatosan tovább kell fejleszteni. Éppen ezért én eddig is, ezután is továbbképzésekre, folyamatos szakmai fejlődésre buzdítom a magyar pedagógusokat, amelyhez minden szakmai és anyagi háttérrel biztosítunk. A fejlődés irányait, gyakorlati útjait azonban csakis Önök, tapasztalataikat és szakértelmüket összevetve szabhatják meg. Ehhez nyújt kiváló alkalmat ez a fórum, amelyhez mindannyiunknak tartalmas szakmai vitákat, eredményes eszmecsere-t kívánok!

Baráti üdvözléssel: Hiller István

Képviselők az iskolában (néhány példa)

Pécsett, a Széchenyi Gimnáziumban és a Csokonai Vitéz Mihály Általános Iskolában rendeztünk képviselői találkozót. A középiskolai helyszínen településszintű fórumot rendeztünk, melyen részt vett *Tasnádi Péter* országgyűlési képviselő (MSZP), Pécs polgármestere, *Meixner András* oktatásért felelős alpolgármester, valamint meghívtuk az oktatási bizottság tagjait, közülük *Lengvárszky Attila* ellenzéki képviselő jelent meg. A résztvevők száma 60-65 személy volt, köztük titkáraink, intézményvezetők és érdeklődő kollégák.

Előzetesen kérdéseket gyűjtöttünk és küldtünk tíz pontban. Az előadó képviselő elsősorban ezekre igyekezett tömören válaszolni, majd a helyszínen is elhangzottak kérdések. A fórum második részében Meixner András elsősorban a sorra kerülő középiskolai átszervezésekkel kapcsolatos információkat részletezte. Körülbelül két és fél óráig tartott a rendezvény.

Az általános iskolában *Bókay Endre* MSZP-s képviselő találkozott az intézmény dolgozóival. A szervezésben aktív szerepet kapott a képviselőn kívül az intézmény igazgatója is. Részt vettek még *Molnár Ferenc*, a városi önkormányzat képviselője, a tagintézmények, valamint a területen lévő óvodák és bölcsődék képviselői.

Bókay Endre tájékoztatást adott az országos szintű közoktatást érintő kérdésekről. Ezután a résztvevők kérdéseket tettek fel főleg helyi terveze-
zetekről, döntésekről. 40-50 fő volt jelen a rendezvényen.

Antal Lajos városi PSZ-titkár

Bonyhád, Széchenyi István Általános és Alapfokú Művészetoktatási Iskola. Meghívtak: a város közoktatási intézményeinek dolgozói.

Program:

- ünnepi műsor (vers, zene, tánc, szónoklat) körülbelül 20 perc;
- köszöntő: *Potápi Árpád* egy. képviselő (Fidesz), polgármester;
- fórum a közoktatásról: kérdések, kötetlen beszélgetés Potápi Árpáddal;
- levezető elnök: *Márton Antal*, a PSZ városi titkára.

A levezető elnök és a képviselő is utalt arra, hogy a PSZ kezdeményezésére 1991 óta tartjuk számon a magyar közoktatás napját.

A bonyhádiakat a közoktatási intézmények átszervezése foglalkoztatja, a kérdések zöme is erre irányult. A képviselő valamennyi kérdést megválaszolta. A nagyobb horderejű, országos problémákra utaló kérdéseknél általában arra hivatkozott, hogy egyetért a felvetésekkel, de a jelenlegi helyzetben nem lát a változtatásra lehetőséget.

Felmerült kérdések:

- óvodabezárás, -felújítás;
- a takarítás átszervezése;
- a iskolák felújítása;
- a már meglévő pályázatokhoz igazodik-e az átszervezés?;
- az étkezési költségtérítés emelése várható-e?;
- helyettesítési rendszer;
- kevés a pedagógiai munkát segítő munkatárs;
- a gyermekek jogai és köteleességei nincsenek arányban egymással;
- az intézményi finanszírozás kiszámíthatósága, ne legyenek minden évben megszorítások!;
- érintik-e az átszervezések az uszodát?;
- mekkora megtakarítást jelentett a GESz létrehozása?
- a megtakarítások mellett mennyire szempont az iskolarendszer színvonala?

Esztergom-Kertváros, Arany János Általános Iskola. Az iskola igazgatója szóban bemutatta az intézményt.

Tatai-Tóth András képviselő (MSZP) elmondta a közoktatás napja alkalmából az elmúlt évben szervezett iskolabemutatók hozadékát és eredményeit: adminisztráció csökkentése, az ingyen 2 óra eltörlése, stb.

A beszélgetésen a következő kérdések merültek fel:

Mivel magyarázza az október közepén Horn Gáborral történt vitája közben az „erőszakos integrációval” kapcsolatos kijelentését, amit több romaügyi szervezet is támadott?

Válasz: Magyarországon jelenleg törvényileg és nem szakmai szempontok alapján kívánják az oktatást szervezni. Mind a hátrányos helyzetű, mind a sajátos nevelési igényű tanulók együtt nevelésének nincsenek meg tárgyi és személyi feltételei, így erőszakosságnak minősülne, ha a többséget ebbe kényszerítenék bele.

Maga a képviselő úgy gondolja, hogy a differenciálás lehetőségeit kimeríti a túlságosan sokféle sajátossággal rendelkező tanulók együtt oktatása, ezért nem tartja hatékonyknak. Más dolog, hogy a pedagógusképzők nincsenek felkészülve ezeknek a tanulásszervezési módoknak a közvetítésére, a megfelelő szakemberek hiányában (?). Ő ennek megfelelően inkább a fejlesztő és felzárkóztató csoportokban való oktatás mellett voksol.

Mi a véleménye az önhibájukon kívül szegregálódott, vagy azzá váló iskolák helyzetéről és a Lamperth Mónika által felvetett szabad iskolaválasztás megszüntetéséről?

Válasz: Személyiséggjogokat sért, és ez is az erőszakos integráció része. (Erről kisebb vita alakult ki.)

Hogyan várható el egy olyan iskolától - mint az Arany János Általános Iskola is -, hogy a kompetenciamérés eredményei pozitívan alakuljanak, hiszen többnyire felsőben kumulálódik az összes olyan városi általános iskoláskorú, akiket a többi iskola eltanácsolt és jegyzői utasításra itt helyeztek el. Ezek az antiszociális viselkedésű és deviáns tanulók már több éves lemaradással küszködnek: a tanulási zavarai nyomán is kialakult viselkedési zavarok miatt nem fejleszthetők, sőt a többi gyereket is gátolják. (Más iskolák eredménytelenségei is ide gyűrűződnek be.) A kompetenciamérések tárgyilagosságát nem vitatjuk, de nem terjednek ki a napi valóságra és a bemenet feltérképezésére. Nem véletlen, hogy a felső-tagozatos méréséknél vannak eltérések, hiszen itt jelennek meg a más iskolából átirányítottak. Ezt a kérdést kissé elkerülte a képviselő, hiszen ő magának nincsenek ilyen jellegű szakmai tapasztalatai, mivel ő elit iskolában tanított és csupán érintőlegesen találkozott ilyennel. Elmondta, hogy ő maga tett javaslatot a kompetenciamérésre, ugyanakkor nem tartja hatékonyak az ezzel összefüggő továbbképzések tartalmát és követelményrendszerét.

Hundzsáné Tarjáni Anna, a PSZ városi titkára

Derecske, Bocskai István Általános Iskola. Sajnálattal mondom el a fórum résztvevőinek, hogy dr. Pósné László országgyűlési képviselőt (Fidesz), a Debreceni Egyetem történelmi tanszékének tanárát szerettem volna meghívni közénk, de ez nem sikerült. A gond az volt, hogy előző héten külföldön tartózkodott, és ezen a héten már nem módosította az előre betervezett programját. A fórum befejezésekként összegyűjtjük a fontosabb gondolatainkat és részére írott formában eljuttatjuk.

Vitaindítót egy idézettel kezdem, amely Eötvös Józseftől, akit a magyar nép(köz)oktatás megteremtőjeként tisztelünk, 1871-ben hangzott el: "Az állam fenntartja magának azt a jogot, hogy az állampolgárait gyermekei oktatására kötelezze, ennek következtében az állam elismeri azon kötelességét, hogy intézetekről gondoskodjék, melyek által az állam polgárainak ezen kötelesség teljesítése lehetővé tétessék;" A XX. század utolsó évtizedétől kezdődően mintha szembenetelénk ezzel az örökbecsű tantétellel, pedig az alkotmányunk is hasonló kötelezettséget fogalmaz meg.

A XXI. században természetesen nem az iskolába járás lehetősége a gond, bár a 2007/2008-as tanévkezdéskor több településen ilyen gondok is felmerültek, pl. Tépét említhetjük.

A jelenlegi közoktatási intézmények fenntartási, finanszírozási rendszere, a költségvetési normatívák nem elegendőek a pedagógiai feladatok ellátására. Helyileg Derecske önkormányzata évek óta közel 40-50%-kal egészíti ki az állami támogatást, hogy az intézmények szűkös, a minimális feladatellátással működni tudjanak.

Társult intézményeinkben: Konyáron, Sárádon, de Derecskén is nagy a különleges pedagógiai erőfeszítést igénylő tanulók (halmozottan hátrányos helyzetűek, hátrányos helyzetűek, sajátos nevelési igényűek) száma.

Ezekkel a gyerekekkel többlet kellene foglalkozni, lehetőséget teremteni képességeik kibontakoztatására, de sok esetben felzárkóztatásukra, személyiségük formálására.

Azt reméljük, hogy az oktatás és gyermekesély témájával foglalkozó kerekasztal javaslatai, amelyek hamarosan a kormány asztalán is ott lesznek, ezekben a felismerésekben nemcsak segítenek, hanem végre a kormány érdemi lépéseket is tesz.

Szöllősi Imréné PSZ-titkár

Parlamenti hozzászólások, kérdések, válaszok

TATAI-TÓTH ANDRÁS (MSZP): "Olyan lesz a jövő, mint amilyen a ma iskolája" - mondta Szent-Györgyi Albert. Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Országgyűlés! A Pedagógusok Szakszervezete kezdeményezte 1991-ben, és azóta november 22-e a magyar közoktatás napja. A kezdeményezők a közvélemény figyelmét a közoktatás fontosságára kívánták felhívni a költségvetés készítésének időszakában.

Tavaly ezen a napon parlamenti képviselőket hívtak meg országsszerte különböző oktatási intézményekbe, és az idén folytatták ezt a gyakorlatot. Örültünk a lehetőségnek, hogy ezúton is tapasztalatokat szerezhettünk

óvodáink, iskoláink életéről. Az MSZP-frakció nevében köszönöm az intézményvezetőknek, a pedagógusoknak a mindennapi lelkiismeretes helytállást. Véleményük, tapasztalataik összefoglalásával, javaslataik megfogalmazásával hozzásegítettek bennünket ahhoz, hogy lássuk, értsük a valóságos gondokat, hogy szembesüljünk döntéseink következményeivel.

A tavalyi intézménylátogatások során felvetett kérdéseket az MSZP-frakció komolyan vette. A pedagógusok véleményének figyelembevételével 2007 szeptemberétől megszűnt az ingyenes túlórák elrendelhetősége, a kötelező tanítási óraszámba beszámítható tevékenységek körét az intézményvezető szabályozhatja, indítványunkra lényegesen csökkent a felesleges adminisztráció, bár ezen a területen még mindig sok a panasz.

Áttekintette és kiigazította a parlament a leghátrányosabb helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásának szabályait. Az idei közoktatásnap találkozókra szinte minden intézményben felvetődött a társadalom szociális és kulturális kettészakadásának kérdése. A különböző társadalmi helyzetű gyermekek együtt nevelésében pedagógusaink értik és tudatosan vállalják, lelkiismeretesen, legjobb tudásuk szerint végzik azt a munkát, ami a leghátrányosabb társadalmi helyzetű gyermekek esélyeinek növelésében feladatuk.

Elmondták kollégáink, hogy sok intézményben még meg kell teremteni az integrált nevelés alapvető feltételeit. Hiányoznak a korszerű körülmények, az eszközök és módszerek, hiányzik a segítő személyzet, és hiányoznak a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásához nélkülözhetetlen speciális képzettségű szakemberek és alkalmazásuk pénzügyi feltételei.

Az egyes intézmények finanszírozási szintjei rendkívül eltérők. Ugyanazon az évfolyamon egy gyermekre az úgynevezett gazdag önkormányzatok és az egyházak intézményeiben több százezer forinttal is esetenként több forrást fordítanak, mint a szegény önkormányzatok. Napirendre kell tűzni, átvilágítani és korszerűsíteni a közoktatás-finanszírozás teljes rendszerét. Rendkívül sok benne az igazságtalanság, s elmondták kollégáink, leginkább azokat sújtja, akiket segíteni szeretnénk a gyorsabb felzárkóztatásban.

Az elmúlt években intenzív jogalkotási munka folyt a közoktatás területén, amely elsősorban a leszakadók segítségét, az intézményrendszer ésszerűsítését célozta. Intézménylátogatásaink során felvetődött, hogy érdemes lenne az új jogszabályok hatásait megvizsgálni, mert különösen az esélyegyenlőség területén a várt eredmények sok esetben elmaradnak.

A közoktatási intézményeket érintő szabályozásban fordulatot várnak a pedagógusok, nevelési-oktatási gondok esetében a szakmai pedagógiai megoldásoknak elsőbbséget kell biztosítani - mondják. Jogszabályi kényszerekre ugyan szükség lehet, de nem helyettesíthetik a korszerű pedagógiai gondolkodást. Hiányolják a közoktatás szakmai ellenőrzését, a tanuló fejlődésének hiteles mérését, értékelését, a jól dolgozó pedagógusok anyagi és erkölcsi elismerését, a közoktatás törvényes működésének állami garantálását, valamint az intézmények védelmét a pártpolitikai beavatkozásoktól.

Az MSZP parlamenti képviselőcsoportja támogatja ezeket a szakmai-alap megvalósított törekvéseket, mert tudjuk, igaza van Szent-Györgyi Albertnek, olyan lesz a jövő, mint amilyen a ma iskolája.

DR. HOLLER ISTVÁN oktatási és kulturális miniszter: Elnök Asszony! Tisztelt Képviselő Úr! Igen tisztelt Országgyűlés! Fontosnak és helyesnek tartom, hogy a magyar közoktatás napja alkalmából képviselő úr nemcsak az adott napnak, hanem ennek a tematikus hétnek az eseményeiről és a magyar közoktatás kérdéseiről általában szolt. Fontosnak tartom azt is, hogy a Pedagógusok Szakszervezetének kezdeményezésére 1991 óta megünnepelet, megvitatott nap olyan formában is a politikai döntéshozók, képviselők és a szakma szereplői közötti párbeszédre alakult, hogy a képviselők nemcsak újságcikkekből, jelentésekből vagy éppenséggel saját választókerületük tapasztalataiból, hanem egy-egy intézményben tett látogatásból, ott a problémák, örömök megismeréséből is kialakíthatják véleményüket.

Azt gondolom, hogy túlmutat kormánypárti és ellenzéki határokon, hogy a magyar közoktatásban a legfontosabb cél az alapkészségek megerősítése. Hogy mindenki számára világos legyen, ne egyszerűen csak szakmai szlogenekkel éljünk: azt szeretnénk elérni, hogy ha a gyermekeink, a diákjaink jól megtanulnának olvasni, helyesen tudnának írni, jól megtanulnának számolni, hogy értsék az elolvasott szöveget. Ez az alap. Ez a bázis, erre a szilárd alapra lehet a későbbiekben építeni a szakismerteket, erre lehet építeni a későbbiekben egy jó felkészülést az érettsé-

gire, és természetesen legtehetségesebb professzoraink és legnagyobb tapasztalattal rendelkező felsőoktatási intézményeink is csak akkor tudják a tudományt elhelyezni a hallgatók, a diákok ismereteiben, ha ők a korábbiakban nem pótolnak, hanem ezen szilárd alapra megfelelő időben tudják építeni a megfelelő tudásanyagot.

Ahogy a képviselő úr elmondta, valóban jelentős az esélykülönbség a mai Magyarországon. Ezért én most nem is az esélyegyenlőségről beszélek. Elismerem, ez egy helyes távlati cél, de legyünk reálisak, az esélykülönbségek mérséklése az, ami a mai közoktatás-politikának egy meghatározó és reális, elérhető célja lehet, az is. Ezért az Arany János tehetséggondozó programra és a hasonlóan Arany János nevét viselő kollégiumi programra vagy az Útravaló-programra szeretném felhívni a figyelmet, amelyek nem tervek, hanem megvalósuló és minden iskolai közösségben jelen lévő programok. Az Útravaló esetében hadd mondjam el, hogy immáron 17 ezer, döntő többségében halmozottan hátrányos helyzetű fiatal, gyermek, diák és az őket segítő, támogató mentor, pedagógus vesz részt ebben a programban. Ezt továbbvinni érdemes, ezt fejleszteni, ezt bővíteni érdemes, és ha az egész problémát nem is képes megoldani, egy jelentős részét, azt gondolom, hogy meg tudja oldani.

Két olyan területről szeretnék beszélni, amelyről ritkábban szólnak a közoktatásan belül. Először, kérem, hadd említsem az óvodák helyzetét és az óvodai nevelést. Minden tapasztalat azt mutatja, hogy akár a hátrányos helyzetű gyermekekről ha beszélünk, minél gyorsabban be tudjuk vonni őket az oktatási szisztémába - milyen nagy jelentősége van az egészben az óvodának -, annál nagyobb esélyünk van arra, hogy szakmával a kezükben és tudással a fejükben, egyetemi diplomával a kezükben tudnak kilépni valóban a munkaerőpiacra. Megfordítom: minél később tudjuk őket behozni a rendszerbe, annál kisebb az esélyünk, hogy ezt elérjük. A magyar óvodai szisztéma európai összehasonlításban is példaadó, egyszerű óvópedagógusaink és egy jól működő szisztéma az, amelyik ezt jelzi. Más tekintetben a szakképzés, ahol gyakorlatorientált, a szakmával és a szakma változásaival szoros kapcsolatot tartó oktatás megteremtése, újrateremtése a cél.

Végezetül szeretném elmondani, hogy mindez csak akkor sikerülhet, ha a szakma, és természetesen első helyen említve a pedagógusokat, ebben egyetértenek. Utolsó mondatom tehát az önék szóló köszönet, megköszönve azt a munkát, amit több mint 180 ezer magyar pedagógus ebben az országban tisztességgel és becsülettel végez.

KORMOS DÉNES (MSZP): Köszönöm. Elnök Úr! Miniszter Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! Az elmúlt időszakban a közoktatás napja és más programok keretében sok iskolában fordultunk meg. A hasznos szakmai beszélgetéseken sajnos aggasztó jelenségekre is felhívták a figyelmünket az intézmények vezetői és dolgozói. Több, Fideszhez tartozó megyei közgyűlési elnök az aktuálpolitikai kampányok részeként használta fel és használja fel a közgyűlés fenntartásában működő közoktatási intézményeket, különböző politikai célú hirdetések kifüggesztésére kötelezi az intézmények vezetőit. A másik, nem egyedi jelenség, hogy a polgármesterek sztrájkot ösztönző leveleket juttattak el az intézményekbe. Sajnos a sajtóból, közvetlen jelzésekből értesülve egyre több ilyen esetről kaphatunk hírt.

Tisztelt Miniszter Úr! Elfogadhatatlan, hogy bármely köztisztviselő vezetőjén ilyen jellegű hirdetmény kifüggesztésére és őrzésére kötelezzenek. A közoktatásról szóló törvény meghatározza az iskolák vonatkozásában a fenntartó önkormányzatok feladatát, hatáskörét és felelősségét. Sok mindenre feljogosítja a fenntartókat a törvény, de ilyen jellegű hatáskörük a megyei közgyűlési vezetőknek nincs. A közoktatási törvény teljesen tiltja az iskolákban a pártpolitizálást, a pártkampányok folytatását. Az ilyen megyei elnöki levelek pontosan megfelelnek a törvényben leírt politikai kampányanyagoknak. Ha a levelek tartalmát vizsgáljuk, kiderül, hogy ezek sok esetben félrevezetéseket, hazugságokat tartalmaznak. A megyei közgyűlés elnökei számos esetben megszegik a közoktatási törvényt.

Valóban ilyen kiszolgáltatottak az intézményeink? Folytatódhat gátlástalanul a levéláradat, holnapról akár a többi párt vagy a Fidesz többi képviselője bármikor zaklathatja az intézmények vezetőit, dolgozóit és rájuk keresztül a szülők és a családokat? Nem beszélve arról, hogy milyen üzenete van ennek a tanulóik számára. Beláthatatlan következményei lesznek, ha az iskolák, óvodák is a pártpolitikai küzdelmek terepeivé válnak.

Mindezek alapján kérdem a tisztelt miniszter úrtól: mit tehet az ilyen írományokkal az intézményvezető, aki az oktatási törvény rendelkezései és egyéb jogszabályok alapján törvényesen akar eljárni? Ki védi meg őket, ha kell? Mit tehet a törvényesség helyi öre, a jegyző, aki függ a testülettől, az elnöktől vagy éppen a polgármestertől? Mi tehet ön? És mit tehet, mit tesz az illetékes közoktatási hivatal a sorozatos törvénytársítás megszüntetése, az intézmények törvényes működésének garantálása érdekében?

Ha nem az ön minisztériuma jogosult eljárni, hová fordulhat az országgyűlési képviselő, a diák, a pedagógus, a szülő, ha ilyen és ehhez hasonló jogsértéseket tapasztal?

Tisztelttel kérdem: hol a határa az iskolai politizálásnak?

BAJNAI GORDON önkormányzati és területfejlesztési miniszter: Tisztelt Országgyűlés! Tisztelt Képviselő Úr! Magam is az elmúlt tíz év talán legkárosabb politikai jelenségének tartom, hogy a politika, a politikai hatalomért folyó harc beköltözött a mindennapjainkba, gyarmatosította a munkahelyeket, gyarmatosította az iskolákat, gyarmatosította baráti kapcsolatokat, időnként már a családok életébe is beleszól. Ez az egész országnak rossz.

A közoktatásról szóló törvény rendelkezései elég világosan kimondják, hogy egy iskolában mit szabad és mit nem szabad csinálni, hogyan kell biztosítani a közoktatás zavartalan működését a gyermekek, a tanulók érdekében. A rendelkezések világosan kizárják az intézmények területén és helyiségeiben a pártok működését, valamint a pártpolitikai célú tevékenységet, ahogy ön is hivatkozott erre.

Az óvodában és általános iskolában, általános iskolai tanulókat fogadó kollégiumban tilos a reklámtevékenység is, kivéve, ha a reklám gyermekek, tanulók számára az egészséges életmóddal, a környezetvédelemmel, a társadalmi és közéleti tevékenységgel vagy kulturális tevékenységgel függ össze. Ebből következően a politikai tartalmú levelek, kampányanyagok terjesztése szigorúan tilos a közoktatási intézményekben.

Az intézményi törvény működéséért a közoktatási intézmény vezetője a felelős. A vezető ugyanakkor közalkalmazotti minőségében nem köteles teljesíteni a munkáltatója utasítását, ha annak végrehajtása jogszabályba vagy a közalkalmazotti jogviszonyra vonatkozó szabályba ütközik. Ebben az esetben tehát nem lehet helye fegyelmi felelősségre vonásnak sem. Amennyiben a munkáltató mégis ezt tenné, a közalkalmazotti jogosult bírósághoz fordulni.

A közoktatásról szóló törvény meghatározza a fenntartó irányítási jogosítványait is, azzal a korlátozással, hogy a fenntartói irányítás nem sértheti a nevelési, oktatási intézmény szakmai önállóságát és az intézmény szakmai döntési jogkörét. Így tehát a fenntartói irányítási jogkör nem terjed ki és nem terjedhet ki olyan jogosítvány gyakorlására, hogy a fenntartó különböző politikai célú hirdetések kifüggesztésére kötelezze a közoktatási intézményt.

Tisztelt Képviselő Úr! Azt kérdezte, hova lehet fordulni, ha ön ilyet tapasztal. A közigazgatási hivatalok a helyi önkormányzatokról szóló törvény alapján látják el az önkormányzatok törvényességi ellenőrzését. Ebben az esetben például az ön által felvetett problémák esetén a helyi önkormányzat mint fenntartó feladat- és hatáskörének jogszabályi rendelkezésben foglaltaktól eltérő gyakorlásáról van szó. Ezért ilyen esetben, ha az önkormányzat működése a közoktatásról szóló törvénybe ütközik, akkor a közigazgatási hivatalnak törvényességi ellenőrzési jogkörében vizsgálnia kell ezt, és amennyiben megállapítja a közigazgatási hivatal a jogsértést, akkor felhívja az önkormányzat figyelmét, hogy hagyja abba ezt a jogsértő cselekedetet. Amennyiben ez nem történik meg, akkor bírósági útra terelheti az eljárást a közigazgatási hivatal.

Ezen túl ennél szigorúbban az Ötv. előírja, hogy a polgármester sorozatos törvénytársítás tevékenysége esetén a képviselő-testület minősített többséggel keresetet nyújthat be a polgármester ellen a helyi önkormányzat székhelye szerint hatáskörrel rendelkező illetékes bírósághoz. Ezzel egyidejűleg kérheti a polgármester tiszttségéből történő felfüggesztését is, amelyet a bíróság soron kívül kell hogy elbíráljon.

Összefoglalva tehát: meglehetősen szigorú eljárásra van lehetőség, ha valaki ilyen konkrét jogsértést tapasztal, ebben az esetben ön vagy más, aki ilyen jogsértő cselekedetbe ütközik, megteheti a megfelelő helyen a kezdeményezéseket azért, hogy a szülők által is elvárt nyugalom az iskolákban helyreálljon.

JUBILÁLÓ PEDAGÓGUSKÓRUSOK

Kodály-hangverseny és Fasang-díjátadó a Buda vári Mátyás-templomban

Hatvan éve indult útjára a pedagógusok kórusmozgalma. E kerek jubileum méltó megünneplését határozta el a Pedagóguskórusok Országos Társaságának Elnöksége, s úgy döntött, hogy az eseményt összekapcsolja a Kodály-évfordulóval és a 2007. évi Fasang-díj átadásával. (Néhai *Fasang Árpád* zeneszerző, zenepedagógus, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola egykori igazgatója emlékére, szellemiségének továbbvitele, illetve a pedagóguskórusmozgalom értékeinek megőrzése, továbbfejlesztése, a hagyományok ápolása érdekében négy gyermeke 2003-ban magánalapítványt hozott létre. A kuratórium minden évben egy arra érdemes pedagóguskórusvezetőnek díszoklevelet, emléklapoktetet és 100 ezer forint pénzjutalmat adományoz.)

2007. november 10-én a késő délutáni órákban a *Magyar Kultúra Háza* Budavár-termében jubileumi ülésre került sor. A társaság tagjai és a meghívott vendégek körében *Árok Antal*, a Pedagógusok Szakszervezetének elnöke méltatta az elsők között alakult és azóta is munkálkodó kórusok közösség- és közízlésformáló szerepét; szölt az ezt erősítő, fejlesztő, hagyományt teremtő és - mindehhez évtizedeken át biztos pénzügyi alapot nyújtva - összefogó szakszervezeti háttérrel; s a közel 20 éve megalakult kórustársaság létének fontosságáról. Befejezésül, a szakszervezet további támogatásáról biztosítva a jelenlévőket, újabb kerek évfordulókat kívánt.

Holló Gyula, az egyesület elnöke a jelenlévőknek díszoklevelet és külön erre az alkalomra - az *Ajka Kristály Üvegipari Kft.* támogatásával - készült kristályvázát nyújtott át.

Az ünnep a *Mátyás-templomban* folytatódott. Az esemény fővédnöke *Kodály Zoltánné Péczy Sarolta* (személyes jelenlétét betegsége akadályozta), védnökei: *Hiller István*, oktatási és kulturális miniszter, *Gilbert de Greeve*, a Nemzetközi Kodály Társaság belga elnöke, *Szőnyi Erzsébet*, a Magyar Kodály Társaság elnöke, *Erdei Péter*, a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet igazgatója, *Árok Antal*, *Kollár Éva*, a Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetségének elnöke, *Tóthpál József*, a Magyar Muzsikusi Fórum elnöke, valamint a Fasang család tagjai voltak.

A hangversenyt *Erdős Jenő* karnagy nyitotta meg: - Különös varázsa jubileumunknak, hogy egybeesik nagy példaképünk, Kodály Zoltán születésének 125. és halálának 40. évfordulójával. Akinek kórusművei bearanyozzák együtteseink repertoárját; akinek pedagógiai útmutatásai világos célt tűznek magatartásunk és nevelői tevékenységünk számára is, amikor megállapítja: „A lelki gazdagodás hatalmas forrásai erednek a zenéből.” Aki már szinte két emberöltővel ezelőtt figyelmeztet: „Mechanizálódó korunk olyan úton halad, melynek végén az ember géppé válik. Ettől csak a zene szelleme véd meg.” A pedagóguskórusmozgalom terebélyesedését örömmel látva, elgondolkodhatunk: ebben a pragmatikus szellemiségű világban a nemzet napszámásainak nem csekély tábora mégis inkább „a lelki gazdagodás forrásait” választja, s remélhetőleg ezt plántálják át tanítványaikba is.

Visszaemlékezésében a társaság tiszteletbeli tagja szölt a kezdetektől egészen a mai hangversenyig bezárólag a küzdelmekről, a sikerekről; a kórustagok, a meghatározó szerepet vállaló karnagyok áldozatos munkájáról, a Pedagógusok Szakszervezete fél évszázada tartó mecenatúrájáról. Felsorolásából nem hiányoztak a pedagóguskórusok szakmai patrónusai: neves zeneszerzők, népzene kutatók és elismert karnagyok.

Szavait a következőkkel zárta: - Pedagóguskórus-mozgalmunk rangját, társadalmi megbecsülését és nem utolsósorban kórusaink gazdag világi és egyházzenei repertoárját is bizonyítja, hogy az 50 éves évforduló színhelye a Zeneakadémia nagyterme volt, most pedig itt lehetünk Isten házában, hazánk egyik legpatinásabb kegyhelyén: a Mátyás-templomban. Köszönjük e helyszínek fenntartóinak bizalmát, kitüntetésnek vesszük. Olyan nemes céllal munkálkodó együtteseknek adtak ott és itt helyet, melyeknek áldozatot is vállaló tagjai maguk is vállalják Kodály Zoltán hitvallását: „Hisszük, hogy az emberiség boldogabb lesz, ha megtanul a zenével méltóképpen élni. S aki csak tesz valamit ez irányban, már nem élt hiába...” Tegyük hozzá: AMEN.

Ezt követően *Gilbert de Greeve* - aki már másodszor fogadta el a kórustársaság meghívását - magyar nyelven üdvözölte a templomot

zsúfolásig megtöltő énekeseket, vendégeket és hallgatóságot. Megköszönte, hogy itt lehet ezen a különleges eseményen. Nagy örömmel jött, hiszen ismét részesévé válhat a zene gyönyörű világának.

Árok Antal a jubileum alkalmából átadta a Pedagóguskórusok Országos Társaságának a szakszervezet által alapított Eötvös József-emléklapoktetet, valamint a díjjal együtt járó százezer forintot.

A PSZ vendégeként hazánkban tartózkodó román pedagógus-szakszervezeti delegáció nevében *Gheorghe Isvoranu* elnök hatalmas virágkosárral és baráti szavakkal köszöntötte a jubiláló kórusokat.

A szavakat a muzsika követte. A hangversenyen közreműködő 18 pedagógus énekkar négy csokorba gyűjtve mutatta be Kodály életművének gazdagságát, melyet a darabok és a vezénylő karnagyok (a mű után zárójelben), valamint a közreműködők alábbi felsorolása igazol.

Női kari művek: Nagyszalontai köszöntő (*Hallerné Horváth Márta*), Tantum ergo II. (*Gócsa Lászlóné*), 150. genfi zsoltár (*Petheő Balászné*), Ave Maria (*Hoffmanné Kemenes Vera*), Angyalok és pásztorok (*dr. Mihálka György* Fasang-díjas). Előadta az ajkai Pedagógus Női Kar, a jászkeséri Pedagógus Női Kar, a sárvári Pedagógus és Ifjúsági Kórus és a szegedi Szeghy Endre Pedagógus Női Kar egyesített kórusa.

Vegyeskari művek: János köszöntő (*Csányi Ottó*), Esti dal (*Soltészné Lédeczi Judit*) Cohors generosa (*Koncz Zsuzsanna*), Adventi ének (*Makkos Ágnes*). Előadta a mátészalkai Ádám Jenő Pedagóguskórus, a hajdúszoboszlai Bárdos Lajos Városi és Pedagóguskórus, a ceglédi Kardos Pál Pedagógus Énekkar, a soproni Liszt Ferenc Pedagógus Énekkar és a balatonfüredi Schola Kamarakórus egyesített kórusa.

Horati Carmen (*Hornyák Tamás*), Fölszállott a páva (*Kéry Mihály* Fasang-díjas), Ének Szent István királyhoz (*dr. Szabó Szabolcs* Fasang-díjas), Szép könyörgés (*Kalocsainé Csillik Mária* Fasang-díjas). Előadta a budapesti Bartók Kórus, a gyöngyösi Cantare Városi Vegyeskar, a debreceni Maróthi György Pedagóguskórus és a komlói Pedagógus Kamarakórus egyesített kórusa.

Békesség-óhajtás (*Bedőné Bakki Katalin*), Stabat Mater (*Gebri József*), Sík Sándor Te Deuma (*Holló Gyula*). Előadta a Budapest Csepel Önkormányzatának Vegyeskara, a jászberényi Palotásy János Vegyeskar, a tiszavasvári Városi Vegyeskar és a budapesti Zrínyi Kórus egyesített kórusa.

A második és a harmadik csokor közé ékelődött be a Fasang-díj átadása. A díjat - az alapító családtagok jelenlétében - átadó ifjabb *Fasang Árpád* nyugalmazott UNESCO-nagykövet köszöntötte a dalosokat és a hallgatóságot. Örömmel fogadta a jubileumi évre is tekintettel megszületett kuratóriumi döntést, miszerint Erdős Jenő és *Tarcai Zoltán* karnagyok megosztva részesülnek az elismerésben. Elérzékenyült hangon méltatta e két jeles személyiség elkötelezettségét a pedagóguskórusmozgalomhoz, példamutató életútjukat, a zenei nevelés terén kifejtett eredményes tevékenységüket s mély baráti kapcsolatukat édesapjával, a díj névadójával.

A több mint száz énekes *Tarcai Zoltán* vezényletével a Fasang Árpád által - Mason Lowell dallamára - komponált Titanic-énekkelt tisztelettel a szerző emléke előtt. Az est megkoronázásaként a közreműködő több száz pedagógus dalos ajkán felcsendült a 114. genfi zsoltár, amelyet *Nógrády László* dirigált *Kéry Tamás* orgonakiséretével.

A méltatás jegyében még néhány jellemző adat. A kórustársaság 2006 őszén kezdte el az ünnepi események előkészítését: a helyszín lefoglalását, a kórusok felkérését, a műsorjegyzetést, az éneklő csoportok összeállítását. Ezt követően vált lehetségessé az elmélyült felkészülés, hiszen az énekkarok és karnagyok az ország különböző részein (földrajzilag is igen nagyok a távolságok) más-más adottságokkal, lehetőségekkel bírnak. Az énekesek teljes mértékben megfelelték az elvárásoknak, s csodálatos este részeseivé válhatott közreműködő és hallgatósága egyaránt. Végezetül illesse köszönet az Oktatási és Kulturális Minisztériumot, a Pedagógusok Szakszervezetét és a Mátyás-templom Kulturális Központját, hogy támogatásukkal méltóképpen ünnepelhettünk.

Göblyös Lidia

KODÁLY ÉS A MAGYAR (?) OPERA HÁZA

2007. december 16-án, Kodály Zoltán születésének 125. évfordulóján este a mester két művének: a Psalmus Hungaricusnak és a Székely fonónak az előadásával tiszteleg az Operaház a világhírű zeneszerző, népzene kutató, egyetemi tanár, a róla elnevezett zenepedagógiai módszer elindítója és részbeni kidolgozója, a Magyar Tudományos Akadémia hajdani elnöke előtt. És ez így is van rendjén.

Az viszont már cseppet sem természetes, hogy Kodály csak ennek az ünnepnek köszönhetően „teheti be ismét a lábát” az Ybl-palotába. Merthogy a 2006/2007-es évadban – vagyis még a jubileumi év első felében is! – számúzve volt a repertoárról. A XX. századi magyar zenei élet Bartók melletti legnagyobb alakja a Magyar Állami Operaházból! (És fő színpadi alkotása, a Hány János még most, így se hallható – no, majd talán a 150. születésnapon!...)

Abból az intézményből, amelynek műsorában az Erkel Színház bezárásának következményeként a honi operák eddig is szegényes kínálata tovább apadt, s jelenleg – a már említett Kodály-darabok mellett – mindössze két, azaz kettő mű: a Bánk bán és a Kármány.

Az pedig már végképp nem természetes, hogy ebben a kritikus helyzetben a magyar (?) opera háza a 2007/2008-as évadban egyetlen magyar bemutatót sem tart. A Magyar (!) Nemzeti Balett még megmenhette volna „a mundér becsületét” Kenessey Jenő Bihari nótája című táncjátékának 2008 tavaszára tervezett bemutatójával, ám Keveházi Gábor balett-igazgató utóbb meggondolta magát: „Ez a muzsika számunkra ma már nem inspiráló, és sajnos maga a mű is idejétmúlttá vált.” (Operamagazin, bemutatkozó szám)

Ízlések és pofonok természetesen különböznek, de azért mindenesetre elgondolkodtató, hogy Keveházi éppen abban a műben nem lát fantáziát, amelynek szövegkönyvét a magyar színháztörténet két olyan kiválósága jegyzi, mint Oláh Gusztáv és Bálint Lajos. Muzsikája pedig arra a - XVIII. század végén kialakult és a XIX. századi magyar romantikus zene nemzeti vonásait meghatározó - tánczenetipusra, a verbunkosra épül, amelyre „még a holtak is táncra penderülnek”. Miközben az Operaház egymás után tüzi műsorára azokat a balett-produkciókat, amelyeknek a zeneszerzői viszont álmukban sem gondoltak arra, hogy az eredetileg hangversenypódiumra szánt alkotásaik egyszer majd „talpalávalóul” szolgálnak...

A gondok persze nem újkeletűek. Az elmúlt évtizedekben igazgatók jöttek, igazgatók mentek – egy volt bennük a közös: szerették a magyar opera „ügyét” valamilyen kortárs mű (ös)bemutatójával „kipipálni”. Olyan szépen hangzott ugyanis, hogy lám, az Operaház ilyen mostoha anyagi körülmények közepette is ennyire szívén viseli, támogatja a legújabb hazai törekvéseket. Az persze más kérdés, hogy ezek az operák azután általában a kétjegyű előadásszámot sem érték el, vagyis sorra megbuktak. (A négy kivétel: Ránki: Pomádé király új ruhája, Petrovics: C'est la guerre, Szokolay: Várnász, Vajda: Mario és a varázsló.)

Még zeneszerzői versenyt is rendeztek, hogy így serkentsék a komponistákat. A Magyar Millennium Operapályázat kiírása szerint:

„A Magyar Állami Operaház, a Művelődési és Közkultúrális Minisztérium, a Magyar Millennium Emlékbizottság titkársága támogatásával pályázatot hirdet új magyar operák megírására. A pályázat célja a történelmi évforduló méltó megünneplése az operaszínpadon, nemzeti operakultúránk ápolása és gyarapítása új értékekkel. A pályázaton mindenki részt vehet magyar nyelvű, eddig semmilyen formában nyilvánosságra nem került művével. A pályázat egyfelvonásos és egész estés estét betöltő művek kategóriájában kerül meghirdetésre. (...) A pályaműveket a hazai és nemzetközi zenei, színházi élet valamint a média jeles szakembereiből összeállított zsűri bírálja el. A nyertes műveket a Magyar Állami Operaház 2000-ben bemutatja.”

És valóban, a legjobbak nemcsak anyagi elismerésben részesültek: az Operaház négy millennium-pályaművel gazdagította repertoárját. Az egész estés első helyezett, Bozay Attila: Öt utolsó szín című művét 2000. október 21-én, a második díjast, Gyöngyösi Levente: A gólyakalifa című operáját 2005. május 28-án mutatták be, az egyfelvonásos kategória második helyezettjének (itt első díjat nem adtak ki), A megmentett város című Fekete Gyula-operának 2002. október 26-án volt a premierje, Madarász Iván egyfelvonásosának, az

Utolsó keringőnek (amely nem ért el helyezést) pedig 2003. június 21-én. A közönség ítélete azonban – érdekes! – nem teljesen egyezett meg a bíráló testület véleményével...

Ezen a pályázaton esett meg az a furcsaság, hogy a győztes mű másról szólt, mint a címe. Az Öt utolsó szín ugyanis azt jelenti, hogy öt különböző színpadi műből kivesszem, mindegyikből az utolsó jelenetet, és ezt az öt záró képet egymás után állítom. A legjobbnak minősített alkotás ezzel szemben Az ember tragédiájának a 11., 12., 13., 14. és 15. képét tette operaszínpadra, vagyis öt utolsó szín helyett az utolsó öt színt. Micsoda különbség! De ez se a szerzőnek, se a zsűrinek, se az Operaháznak nem szűrt szemet. Ettől persze az új opusz még sikert is arathatott volna. Ám mindössze 3 (!) előadást ért meg. A négy pályamű pedig összesen 3+6+10+7 = 26-szor, azaz művenként átlagosan hétszer-hétszer (egész pontosan 6,5-szer) került a közönség elé.

S miközben a dalszínház magyar repertoárja egyértelműen a kortárs darabokra koncentrált, az ezredfordulón például senkinek se jutott eszébe „a házban”, hogy államalapító királyunk a zenés színpadon – az Erkel Színház névadójának köszönhetően – nem csak rock-opera főszereplőjeként él...

De ugyanígy elfeledkeztek 2005-ben az akkor éppen 100 esztendeje született Kenessey Jenőről (akinek lám, még a megkéséssel elégtétel sem adatott meg), és Farkas Ferencről is. Súlyosbítja a vétket, hogy ez idő tájt a fő-zeneigazgatói székben éppen egy olyan zeneszerző ült, aki hajdan Farkas Ferenc tanítványa volt a Zeneakadémián.

Az is igen jellemző, hogy az idén tavasszal, az új folyamatos ifjúsági program: az interaktív operaóra keretében milyen muzsikával kívánta az Operaház megismertetni és megszerettetni a zenés színházi műfajokat és az intézményt az általános iskolai korosztállyal, a jövő közönségével. A vetélkedő középpontjában A varázsfuvola állt. Mozart természetesen zseniális komponista és ez az operája is természetesen remekmű, ám egy olyan diák számára, aki az életében még soha nem járt az Andrassy úton, - valljuk be – hosszú, unalmas, elvont, érdektelen, s mint ilyen, nem igazán alkalmas arra, hogy betöltsen ezt a neki szánt funkciót. (Részletesen lásd a Pedagógusok Lapja 2007/5. számát!)

Vajon miért nem esett a választás például az egykori kritikus szerint „lélekben, kifejezésben, szóban, színben, melódiában csodálatosan magyar” Hány Jánosra? Füllentő-hösködő obszitos egy mai sráchoz a Mozart-figuráknál jóval közelebb áll. Vagy a János vitézre, amely Petőfinék az iskolások körében oly jól ismert elbeszélő költeményét állítja színpadra? Vagy történelmünk egyik emlékezetes korszakát: a Rákóczi-szabadságharcot, a diákok körében is oly népszerű kuruc világot felidéző Csínom Palkóra?

Ne feledjük: az ország első számú zenés és első számú prózai társulatának egyaránt az alapfeladata, hogy folyamatosan hozzáférhetővé tegye a művészettel most ismerkedő korosztályok (nem csupán fiatalok!) számára az egyetemes és a magyar opera- illetve drámairodalom legfontosabb korszakait, legjelentősebb alkotásait. Ahogy a Nemzeti Színháznak állandóan repertoáron kellene tartania valamelyik görög klasszikust, Shakespeare-t, Molière-t, Csehovot, Shaw-t, illetve a magyar darabok közül a Tragédiát, a Liliomfit, A néma leventét és a Játék a kastélyban-t, úgy kellene az Operaháznak is a mindenkori aktuális műsorát egy „közönségbarát” alaprepertoárra építenie.

Ez tartalmazná a műfaj legismertebb, legnépszerűbb (s talán legjobb?) 12 alkotását (A varázsfuvola, Don Juan, Carmen, Anyegin, Szerelmi bájital, A sevillei borbély, Rigoletto, Traviata, Aida, Bohémélet, Tosca, Pillangókisasszony) kívül a magyar operairodalom legjelentősebb műveit is.

És ne csak a pillérekre: a klasszikus (Erkel, Bartók, Kodály) és kortárs darabokra szorítkozzék, de mutassa be a magyar operatörténet folyamatait is!

Tarthatatlan állapot, hogy hosszú évtizedek óta olyan, széles közönségigényekre joggal számot tartó kompozíciók hiányoznak a műsorról, mint a Farsangi lakodalom (Poldini Ede), a Sába királynője

(Goldmark Károly), Az arany meg az asszony (Kenessey Jenő), A bűvös szekrény vagy a Csínom Palkó (mindkettő Farkas Ferenc muzsikája).

Becsüket, értéküket csak növeli, hogy az öt történet közül három happy enddel végződik. A jó vígopera ugyanis szerte a világban ritka kincs.

De máris hallok az ellenvéleményt: „Az Operaházból nem szabad múzeumot csinálni!” Ez viszont kétféleképpen is értelmezhető: vád. Egyrészt: a *múzeum* szót ostobaság ilyen jelentésben használni, hiszen minden és mindenféle múzeumnak eleve nagyon nagy és nagyon fontos a szerepe. Másrészt: a remekművek nem kiállított, holt tárgyak, hanem élő és érvényes orgazmusok, hiszen azért – azért is – remekművek. Nincs szükségük semmiféle „olvasatra”!

Bárhon bármelyik remekművet játszani lehet és kell, anélkül, hogy megkérdoznék: „Mit mond ez ma nekünk?” Vagy ahogy ezt honi operai újságírásunk doyenje megfogalmazta: „*A remekműnek nincs kora. A remekmű nem konzervatív, nem hagyományos; a remekmű örökös, folytonos modernség. Túl van kategóriákon és skatulyákon; tegnapelőtt is az volt, ami tegnap; ma is az, holnap is az lesz.*”

A dalszínház a Kodály-jubileumot követően egy másik, nem kevésbé jeles napra készül: 2009. szeptember 27-re, önmaga 125.

születésnapjára. *Úgy ünnepelhetné legméltóbban, ha ennek tiszteletére a 2009/2010-es évadban csak magyar premiereket, felújításokat tartana.*

Annak az Operaháznak ugyanis, amelyik – ilyen gazdasági helyzetben is – képes arra, hogy egy évadban (a Kodály mellőzése miatt már említett 2006/2007-es szezonról van szó) a műsorán szerepeltessen egyszerre 7 Wagnert és 6 Mozartot (és legyünk nagyon büszkéek erre a teljesítményre!), kutya kötelessége törődnie saját nemzeti repertoárjával – is!

Vegyük már végre tudomásul: most, miután tagja lettünk az Európai Uniónak, s ezáltal az Operaház korlátozás nélkül belépett az EU szabad „operai piacára”, magyarságunkat mindenekelőtt a magyar nyelv, a magyar zene, s tágabb értelemben a magyar kultúra által tudjuk megőrizni.

Ebben a folyamatban pedig a Magyar Állami Operaháznak minden korábnál nagyobb a feladata és – a felelőssége is. A nevében szereplő magyar jelző már önmagában is kötelez. Egy színházat, ha már például végképp nem tiszteli a szerző eredeti szándékát, legalább arra (ez aztán csakugyan a legkevesebb!), hogy a *játszik* igét tudja hibátlanul ragozni, és októberi *Sztravinszkij*-bemutatójának a szórólapján az információ ne így éktelenkedjék: „A három művet szünet nélkül *játszunk* (sic!).”

Dalos Gábor

PEDAGÓGUS SZAVALÓVERSENY – TANULSÁGOKKAL

A Pedagógusok Szakszervezete és a Pro Lingua Hungariae Alapítvány a magyar közoktatás napja alkalmából az idén is *országos pedagógus szavalóversenyt* rendezett a magyar és a világirodalom alkotásaiból, aktív és nyugdíjas pedagógusok részére. A döntőre november 17-én, szombaton kerül sor a Pedagógusok Szakszervezete budapesti központi székházában.

A részvétel feltételül szabták meg, hogy a jelentkező rendelkezze érvényes pedagógus igazolvánnyal, vagy PSZ-tagkártyával. Három szabadon választott verssel kellett benevezni, és a versenyen a zsűri ezekből választotta ki az előadandót. A költségekről és a díjakról a két társrendező gondoskodott.

A zsűri elnöke *Schubert Éva* színésznő, rendező, érdemes művész, egyetemi docens, a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjének birtokosa, az idei Prima Primissima-díj magyar színház- és filmművészet kategóriájának egyik kitüntetettje volt. Tagjai: *Jurcsó Istvánné*, a PSZ budapesti szakoktatási bizottságának titkára és *dr. Burgerné Buzsáki Ilona*, a Pro Lingua Hungariae Alapítvány elnöke. A PSZ vezetését *Galló Istvánné* alelnök képviselte.

A versenyre – valószínűleg elsősorban anyagi okok miatt – a tavalyinál kevesebben, 14-en jelentkeztek az ország különböző tájairól. A legtöbben a XX. századi klasszikus és kortárs magyar irodalom alkotásaiból választottak. Első díjat nyert: kéthetes üdülést a PSZ balatonföldvári üdülőjében *Kotán Sándorné* (Dabas) *Weöres Sándor*: Az éjszaka csodái című versének előadásával, második lett és ugyanitt egyhetes üdülést kapott *Tóth Istvánné* (Kakucs) *Juhász Ferenc*: A szarvassá vált fiú című költeményének a tolmácsolásával, harmadik helyezést ért el, és szintén egyhetes üdülést érdemelt *Giliczéné Komjáthy Andrea* (Budapest), aki *Márai Sándor*: Sértődött versét mondta el. A többiek emléklapot vehettek át, és könyvjutalomban részesültek.

A verseny után Schubert Éva így nyilatkozott a Pedagógusok Lapjának:

- Nagy öröm a számomra, hogy az irodalom ebben a mai világban is elevenen hat, hogy a költészet változatlanul népszerű, s ráadásul – ezt bizonyította az idei pedagógus szavalóverseny – nem csupán az idősebb korosztály, de a fiatalok körében is. Már önmagában tisztelet és dicséret érdemel, ha valaki verset olvas, köteteket forgat, válogat belőlük, megtanul egy-egy költeményt, majd összeállít a kedvenceiből egy kis műsort, egy „mini-előadóst”. Hiszen a versenyzők mind ezt tették, mielőtt felkínálták a zsűrinek a választás lehetőségét.

- Meglepően színes és változatos kínálat fogadott bennünket, nemcsak a XX. századi magyar irodalom kiválóságai: *Ady, József Attila, Babits, Kosztolányi, Tóth Árpád, Juhász Gyula, Radnóti*, de a pódiumon ritkábban hallható szerzők, például *Móra Ferenc, Gárdonyi Géza, Helgai Jenő, Mécs László, Márai Sándor, Dsida Jenő, Devecseri Gábor, Juhász Ferenc, Weöres Sándor* alkotásai is. A XIX. századot – érthető módon – *Petőfi, Arany* illetve *Puskin* képviselték.

- Én nagy pártolója vagyok a verstanulásnak, mert hiszem és vallom, hogy azok az eszmék, amelyek az embereket a versen keresztül foglalkoztatják, saját gondolatokká válhatnak. Azáltal pedig, hogy a versbarát magáévá teszi egy nála feltehetően sokkal filozofikusabb, okosabb, érzékenyebb költőnek az életszemléletét, mondanivalóját, lelki világát, érzéseit, a korábnál érettebb társadalom alakulhat ki.

- Sok egyéb haszna mellett például arra is jó a verstanulás, hogy az emberek megtanuljanak végre rendesen fogalmazni, hogy tudják felépíteni, logikai sorrendbe állítani mindazt, amit közölni akarnak a másikkal, s hogy ehhez mindig a legmegfelelőbb szavakat használják fel. Pontosan tisztában kell lenni azzal, hogy – miként a jó versnek – a dolgotknak is van eleje, közepe, vége. A lírai vers esetében – ez

persze csak az én elméletem – mindig az utolsó sorokból kell kiindulnunk, mert ott foglalja össze a költő a lényegét. És erre alapozva kell „megkomponálni” a vers előadását. Bánjunk érzékenyen a hangerővel, és fontosak a szünetek, a hangsúlyok is – egy kérdésben például mindig a kérdőszó a legerősebb. Sajnos a rádióban-televízióban léptenyomon találkozhatunk akadozva fogalmazó, rosszul beszélő, hibásan hangsúlyozó emberekkel: nemcsak interjúalanyokkal, de riporterekkel is!

- Minden zsűri az eredményhirdetésekor arra szokott panaszkodni, hogy milyen nehéz helyzetben volt – ezt mi is elmondhatjuk, mert több értékes produkció közül kellett választani, és valóban nem született meg könnyen a végső döntés, már csak azért sem, mert egy vers kevés ahhoz, hogy árnyalt képet kaphassunk a jelentkező képességeiről. És az is igaz, hogy akadtak kevésbé sikeres tolmácsolások is, de hát – szerintem – ez a természetes.

- Tudom, hogy az indulatok – jók és rosszok egyaránt – igen fontosak az ember életében, akár királynőről, akár szakácsnőről van szó. De azért egy ilyen szavalóversenynek nem volna szabad olyan vad viadalnak lennie, hogy a végén az egyik versenyző megsértődjék a másikra. Mindenki nyerhet, és mindenki veszíthet, bárhol, még a lottón is. Aki kiáll és vállalja a megmérettetést, annak tudomásul kell vennie, hogy egy játéknak nem lehetnek csak győztesei. Persze magam is átéltem–megértem már hasonló pillanatokat. Gyermekekoromban például azért nem szerettem társasjátékkal játszani, mert nehezen viseltem el, ha nem én nyertem, és ilyenkor mindig úgy éreztem, hogy csúnyán meg vagyok verve. A focit is azért hagytam abba, mert egy szomszédgyerek – az órnagy fia – egyszer az arcomba rúgta a labdát, én meg erre nagyon megsértődtem. De hát el kell fogadni, hogy a zsűri nem járhat egyszerre valamennyi versenyző kedvében: olyan nincs, hogy minden mindenkinek tessen! (dal-bor)

és a Britannica Hungarica Világenciklopédia

Felhívjuk a PSZ-tagok figyelmét a **Pedagógusok Szakszervezete** és a **LEXIKON Kiadó** közös ajánlatára, amelynek keretében a szakszervezeti tagok és a diákok kedvezményesen juthatnak hozzá a Britannica Hungarica Világenciklopédia-kiadványokhoz.

FONTOS, hogy a szakszervezeti tagok a megrendelésen tüntessék fel a PSZ-MAKASZ-kártyán szereplő tagsági számukat, a diák megrendelésknél pedig a diákok OM-azonosítóját.

Az ajánlatunk keretében a következő kiadványainkat tudják megrendelni:

Britannica Hungarica Világenciklopédia 2005 CD-ROM, amely tartalmazza az 1-18. kötet teljes anyagát.

76.000 címszó • **140.660.000** karakter • **8.220** fotó • **1.070** rajz, ábra • **640** térkép • **440** táblázat, családfa
Kiemelkedő **funkciók**: A-Z-ig böngészés ✕ gyorskeresés ✕ intelligens keresőrendszer (szócikken belül keres; szó belsejében is keres; kis- és nagybetű különbözik; tulajdonnév keresés; évszám és évszázad keresés; mesterséges intelligencia; kapcsolódó szócikkek ugrás; képek, térképek és táblázatok listájában is keres...) ✕ a szöveg másolható, szerkeszthető, nyomtatható, teljes képernyőre nagyítható ✕ memória ✕ integrált súgó

Britannica Hungarica Világenciklopédia 2007 DVD-ROM vagy **CD-ROM**, amely az 1-18. kötetet anyagán túl tartalmazza a 19. kötet jelentős részét. **77.100** címszó • **150.000.000** karakter • **8.970** fotó • **1.160** rajz, ábra • **910** térkép • **770** táblázat, családfa • **610** hang és zenei részlet • **390** videó és animáció

Vadonatúj **funkciók**: hiperlinkes ✕ multimédiás (videók, zenei részletek) ✕ időszalag ✕ villámgyors teljes tartalmi keresés ✕ diavetítő ✕ változtatható betűméret ✕ lexikon ablaka átméretezhető

Egyéb hasznos **funkciók**: kapcsolati fa ✕ intelligens keresőrendszer ✕ a szöveg külső programba másolható és ott szerkeszthető, nyomtatható ✕ jegyzet funkció ✕ memória ✕ integrált súgó

Britannica Hungarica Online, amely tartalmazza az enciklopédiák fejedelmének 18+1 kötetes magyar változatát.

Fontosabb **funkciók**: >Teljes tartalmi keresés pár másodperc alatt. >Tallózás a szócikkek, fotók, ábrák, táblázatok, térképek, videók és hanganyagok között. >Ikontallózás. >Hiperlinkes időszalag évszámkereséssel. >Hiperlinkes világtalasz. >A világ országainak statisztikai adatlapjai. >Játék. >Toplista. >Britannica hírlevél.

J. I. K.
LEXIKON
Kiadó és Terjesztő Kft.

1055 Budapest, Kossuth tér 16-17.

www.lexikonkiado.hu

e-mail: britannica@lexikonkiado.hu

1365 Budapest, Pf. 668.

helyi tarifával hívható

Tel: **06/40 200-140** Tel: **06/40 200-140**

Megrendelő

(SZÁMLAKÉRŐ) :

Cím:

Kiszállítási cím:

E-mail cím:

Tel.:

Szakszervezeti
szám:

Diák OM
azonosító:

Megrendelem a Britannica Hungarica Világenciklopédia:

☐ **2005 CD-ROM**-ot 15.990 Ft helyett **69%** kedvezménnyel most **4.990 Ft**-ért

☐ **2007 DVD-ROM**-ot 28.600 Ft helyett **65%** kedvezménnyel most **9.990 Ft**-ért

☐ **2007 CD-ROM**-ot 28.600 Ft helyett **65%** kedvezménnyel most **9.990 Ft**-ért

☐ **Online** szolgáltatást 1 évre 14.990 Ft helyett **87%** kedvezménnyel most **1.990 Ft**-ért

☐ átutalással

☐ csekken

☐ utánvétellel

☐ személyesen a Kiadó ügyfélszolgálatán

Az árak az áfát tartalmazzák. A kiadványokat **ingyen** szállítjuk. Ajánlatunk **2008. január 31-ig**, illetve visszavonásig érvényes.

Adatvédelem: az 1995. évi CXIX. tv. értelmében az Ön személyes adatait csak arra használjuk fel, hogy tájékoztatóinkkal megkeressük. Kérjük, amennyiben címe megváltozott, jelezze ügyfélszolgálatunknak. Csak addig keressük meg ajánlatainkkal, amíg írásban vagy telefonon nem kéri adatainak nyilvántartásunkból való törlését.

HAZAI MOZAIK

Szentesi múlt és jelen

Örömmel hallottam egy rövid hírt arról, hogy több pedagógus érdeklőviselet közeledik egymáshoz. Nem tudom, hogy mi ennek a realitása, de azt igen, hogy visszafordíthatatlanul nagy baj lesz, ha tovább folytatódik az iskolák, a nevelés tönkretétele.

A pártok, vagy egyes vezetőik esztelen harca megmérgezi azt a légkört, aminek épsége nélkül lehetetlen felnevelni a jövő nemzedékét. Én „az ötvenes években” kezdtem tanítani, de abban az iskolában, amelyben közel 55 évet dolgoztam, nem ismertük a félelemnek, a megosztottságnak azt a világát, ami most egyre inkább hatalmába keríti a testületeket.

Egymásnak feszülő és egymásra mutogató percmerekékek megszállottként törnek, zúznak maguk körül. Miközben elragadja őket valami hatalmi mámor, még a századik gondolatuk sem az, hogy mit jelent pedagógusnak, nevelőnek lenni, és mi az igazi hivatásuk.

Hogy konkrét példát is mondjak, innen, a megyéből és városomból, Szentesről kell kiindulnom. A választásokkal megváltozott a megyei közgyűlés összetétele. Legelső, látványos intézkedéseik a művelődési intézményekben hirdettek „harcot”. Ez könnyű, de látványos, nagy a visszhangja. (Múzeum, Pustaszéri Emlékpark...)

A szentesi középiskolák megyei fenntartásúak. (Egy kivétel: a minisztériumhoz tartozó mezőgazdasági.) A nyáron egy nap alatt mind a négy középiskola igazgatóját menesztették. Mind a négy nő, addig megbecsült vezető, egyik sem tagja a pártnak. Az indok: átszervezés, mert a kormány miatt takarékoskodni kell. Az éves megtakarítás 8,5 millió forintban jelezték. A város felajánlotta ezt az összeget, csak hagyják meg a 150 éves Horváth Mihály Gimnázium önállóságát. A megyének nem kellett ez a megoldás. Azóta az önként jelentkező „főigazgató” meg gondolatlan intézkedései miatt – munkaiügyi perekben – ennél jóval nagyobb összegű a veszteség. Az irodába zárkózó vezető nem ismeri feladatát, az ifjúságot, a tanárokat, sem az iskola hagyományait, sem a jövő terveit. Nem jár a tanári szobába, időnként az iskolatitkárral berendel maga elé egy-egy nevelőt, hogy puhatolozzon vagy megfélemlítsen.

A nevelőtestület mindent megtesz, hogy ez a lehetetlen helyzet ne menjen az ifjúság rovására, de kérdés, hogy ilyen körülmények között ez meddig jelenthet megoldást. Hiszen például az újabb veszteségek miatt az igazgató úgy akar takarékoskodni, hogy délben le kell kapcsolni a fűtést. Ez még csak a testi egészséget veszélyezteti, ki tudja, mi lesz a lelki kárral.

Bácskai Mihályné

A Szalapart Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény alapításának 100 éves évfordulója

Kedves meghívásnak tettünk eleget Szlankó Erzsébet alelnökkel, amikor október 25-én a legvirágosabb városba, Egerbe érkezünk, hogy a Szalapart EGYMI alapításának 100 éves évfordulójára rendezett ünnepségen részt vegyünk.

(Eger 12 ország 24 települése közül kapta meg ezt az előkelő címet a Virágos Városok Nemzetközi Versenyének zsűrijétől, mert véleményük szerint itt lehet a leginkább érezni a természet és a történelmi környezet összhangját.)

A most ünneplő intézmény az 1907 októberében alapított Állami Kisegítő Iskola jogutódja. Hosszú volt a fejlődés útja, amíg az iparostanonc iskola rajzterméből eljutottak a mai, 1982-ben épült gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményig, amely akkor az egyik legkorszerűbb épületnek számított az országban.

Jelenleg gyógypedagógiai óvoda, enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók iskolája, diákothon, gyermekotthon és pedagógiai szakszolgálat áll itt a gyermekek fejlődésének a szolgálatában.

Dorothy Law Holt gondolatai adták az ünnepség mottóját és meggyőződésem, hogy az intézményben dolgozók ars poeticáját is.

„Ha a gyerekek megerősítve élnek,

Megtanulják magukat szeretni.

Ha a gyerekek elfogadva és barátságban élnek,

Megtanulják megtalálni a szeretetet a világban.”

Az ünnepség színhelyére a megye és a város szakszervezeti vezetőinek a társaságában érkezünk.

A szeretetteljes fogadtatás után került sor Szabó Istvánné igazgató ünnepi megnyitójára. Ebben a múlt megbecsülésének a fontosságát, a mindennapi munkában az itt dolgozók kifogyhatatlan erejét és optimizmusát emelte ki. Céljuk az évek alatt nem változott, továbbra is az értelmileg sérült gyermekek ügyének szolgálata, a rájuk bízott gyermekek számára az alapvető tudás átadásán kívül a boldog gyermekkor biztosítása.

Gulyásné dr. Gurmai Zita, az Európai Parlament képviselője a társadalmi elfogadás szükségessége mellett a fogyatékkal élők munkához jutásának fontosságát, ezáltal a jövőkép biztosítását hangsúlyozta. Ez nem egyszerű dolog ma hazánkban, mert a munkáltatók nem érdekeltek a fogyatékos személyek foglalkoztatásában. Ha a szabályzók nem változnak, meggyőződése, hogy nem lesz előrelépés ebben az ügyben.

Dr. Soós Tamás, a Heves megyei közgyűlés elnöke az érdeklőviseletekkel való együttműködés fontosságát emelte ki, az intézmény magas színvonalú működése érdekében.

A rendezvény fő védnöke, dr. Dobrev Klára a gyógypedagógusok különleges hivatástudatára, optimizmusára hívta fel a résztvevők figyelmét. Kiemelte azt a kifogyhatatlan erőt, amellyel a rájuk bízott gyermekeket fejlesztik.

Ezután az intézmény 100 évének fontosabb állomásait tekinthettük meg képekben. Az itt dolgozók visszaemlékezéseiből megtudtuk, hogy az elmúlt években a magas színvonalú szakmai munkán kívül mindvégig fontosnak tartották az intézmény nyitottságát a város, a világ felé. A kulturális munka eredményeként rendezvények, versenyek, bemutatók részeseivé váltak a tanulók, a nevelőtestület tagjai pedig tapasztalatcsere-látogatásokat fogadtak és szerveztek hazai és külföldi iskolákkal is.

Az intézmény tanulóinak ünnepi műsora érzelmileg felejthetetlen élményt nyújtott a számunkra. Elnéztük a gyermekek csillogó szemét, önfeledt, boldog mosolyát és tudtuk, szavak nélkül is biztosak voltunk benne, hogy itt megvalósul a szeretet, az elfogadás, egymás kölcsönös megbecsülése, a fejlesztés folyamatossága a végső cél elérése érdekében. Ez pedig nem más, mint az, hogy az itt tanulók az iskolát elhagyva olyan fiatalokká váljanak, akik képesek kevésbé kiszolgáltatottan, emberhez méltó, szép életet élni.

Tapasztaltam, hogy az itt dolgozók felelősséget éreznek a rájuk bízott gyermekekért, s hogy bár nehézségeik vannak (kinek nincsenek ezen a pályán?), ezekkel nem egyénileg kell megküzdniük, hiszen csapatot, igazi közösséget alkotva a közösség ereje segíti őket.

Az igazgató köszöntőjében azt mondta: „Mi, gyógypedagógusok nem ismerünk lehetetlent. Mi nem harsogjuk a sikert, csendben tesszük a dolgunkat.”

Mi, jelen lévők láttuk ennek az eredményét, láttuk a csodát.

Köszönöm!

Ammerné Nagymihály Emília,
a Gyógypedagógiai Tagozat elnöke

Tanítók Fája Hernádnémetiben

Szívet, lelket melengető esemény színhelye volt 2007, november 24-én iskolánk, a Hernádnémeti Általános, Magyar–Angol Két Tanítási Nyelvű és Alapfokú Művészetoktatási Iskola.

A Tanítók Fáját avatták fel színvonalas irodalmi műsor keretében. „Ez a fa szimbolikus, törzsét az iskola bejárata mellett levő oszlop adja, melyre ágas-bogas szerkezetével kapaszkodik fel a leveleket tartó kovácsoltvas alkotás” – ismertette a vendégeinkkel Madzinné Nagy Anikó mb. igazgatónő. A levelek egyelőre 73 nevet tartalmaznak. Azokét, akik 35 évre visszamenően legalább 5 évig tanítottak iskolánkban. Elmondani nem lehet, milyen torokszorító érzés kerítette hatalmába nyugdíjas kollégáinkat, bennünket, a jelenleg is tanító pedagógusokat, de könnyet csalt régi tanítványaink, ma szülők szemébe is.

Az időpont apropóját a magyar közoktatás napja adta, illetve az, hogy készülünk iskolánk alapításának 35. évfordulójára.

Az igazgatónő szavaiból kiderült, hagyományt szeretnének teremteni ezzel a nemes gesztussal, „mely kellő tiszteletet ad minden tanítónak, tanárnak, akik diákok sokaságát vezették el a tudás birodalmába, nevelték őket szépre és jóra”.

Hengsperger Sándorné alapszervezeti titkár

Ezzel a címmel a sajtóorgánumban tallózva a velünk vagy rólunk készült írásokból közlünk összeállítást. Így egyrészt – csokorba gyűjtve – áttekintést kaphatunk arról, hogy milyen információk jutottak el gondjainkról, eredményeinkről a társadalomhoz, másrészt azt is láthatjuk, melyek azok a lényeges problémák, törekvések, amelyek még nem vagy nem kellő módon váltak ismertté. Egyszerre célunk tehát a tájékoztatás és tájékozódás.

NÉPSZABADSÁG

(2007. XI. 13.)

Kiscsoport, nagycsoport – egy csoport

- Ma ugyanakkor az óvodák sokszor inkább kényszerből, semmint pedagógiai megfontolásból alakítanak ki vegyes csoportokat – mondja *Makár Barnabásné*, a Pedagógusok Szakszervezete óvodai tagozatának vezetője.

Az új csoportlétszám-alapú finanszírozás arra ösztönzi a fenntartókat, hogy minél több gyereket tegyenek egy csoportba, hiszen úgy több állami támogatás jár. Ha egy korosztályból nincsenek elegendően, hozzájuk csapnak más korosztályokat. Az idei tanévtől belépett új finanszírozási rend miatt az óvodai csoportok nagy részében 25 fölé emelkedett a létszám. Nagy létszámú csoportokban pedig nem lehet megfelelőképpen alkalmazni ezt a módszert – szögezte le *Makár Barnabásné*.

(2007. XI. 23.)

Pótórák a téli szünetben

4800 pedagógus vett részt a november 21-i sztrájkban. Írja a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének (PDSZ) honlapja. A PDSZ – öt másik érdekvédelmi szervezettel együtt – néhány hete írta alá azt az együttműködési megállapodást, amit a sztrájkhoz nem csatlakozó Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) kezdeményezett. *Arok Antal*, a PSZ elnöke nem tartja korrektnek, hogy a PDSZ nem értesítette a részvételéről a megállapodás aláíróit. A sztrájk céljainak egy részével ugyanakkor egyetértene. *Arok Antal* ugyanakkor úgy látja, e sztrájkban a munkavállalók töredéke vett csak részt, és ez gyengíti az érdekérvényesítést.

(2007. XII. 5.)

Kisiskolák: az AB segítségét kéri

Az Alkotmánybírósághoz fordul a Magyarország Holnap Oktatási és Gyermekesély Kerekasztal (OKA), mert sérül az ingyenes oktatáshoz való hozzáférés joga számos kistéleptülés esetében – ezt a múlt héten jelentette be *Arok Antal*, a Pedagógusok Szakszervezetének elnöke a tömörülés fóruma után. *Arok* szerint a PSZ támogatja e kezdeményezést. Álláspontjuk szerint alkotmányos alapjog sérül, amikor sok kistéleptülésen az önkormányzat nem működtet iskolát, de társulási megállapodást sem kötött. E jelenség döntően a hátrányos helyzetű településeken tapasztalható.

NÉPSZAVA

(2007. XI. 13.)

Sztrájkolni vagy nem sztrájkolni

Nem csatlakozik a Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) a Liga konföderáció és a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete (PDSZ) által az egészségbiztosítási rendszer és a nyugdíjrendszer tervezett változtatásai ellen tiltakozó, november 21-ére meghirdetett sztrájkhoz. Nem azért, mert nem szolidáris a jogszerű érdekérvényesítő akcióval, hisz a Szakszervezetek Együttműködési Fórumán keresztül maga is részt vett az egészségbiztosítási rendszer átalakítása ellen szervezett tüntetésen, hanem azért, mert a 21-i sztrájk előkészítésével elégedetlen az érdekvédő szervezet – tudtuk meg *Arok Antaltól*. A PSZ elnöke elmondta, a sztrájkban való részvételtől minden pedagógus maga dönt, de jogszerűnek akkor minősül, ha a sztrájkot meghirdető szakszervezet sztrájkbiztosítást alakít, a munkáltatóval és a fenntartóval pedig megegyeznek a még elégséges szolgáltatásban. *Arok* szerint erre, és a szülők tájékoztatására nincs elég idő, e nélkül pedig jogsértő lehet a munkabeszüntetés, aminek súlyos munkajogi következményei is lehetnek.

Csalódottságának adott hangot *Arok Antal* azért is, hisz alig egy hete írta alá a hat közoktatási szakszervezet az együttműködési megállapodást, *Kerpen Gábor*, a PDSZ elnöke mégis úgy jelentette be a csatlakozást, hogy arról a többiek nem értesítette. Ez pedig inkorrekt lépés, akkor is, ha a megállapodásban nincs benne, hogy az érdekvédők csak egyeztetett akciókat indíthatnak.

(2007. XI. 21.)

Az igazgató vigyáz a gyerekre

Az ezer oktatási intézmény mintegy harmada tart teljes munkabeszüntetést, ezeken a helyeken az iskolaigazgató felügyel a gyerekekre.

A mintegy 80 ezres taglétszámú Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) nem csatlakozott a sztrájkhoz, de tagjai egyéni döntésre bízta, részt vesznek-e benne. *Arok Antal* PSZ-elnök szerint a lehetőséggel néhány száz tagjuk él. Ugyanakkor kaptak olyan jelzést, volt olyan intézmény, amelynek vezetője maga kötelezte a pedagógust arra, hogy sztrájkoljon. Mivel az illető nem kívánt csatlakozni a munkabeszüntetéshez, komoly munkahelyi konfliktus akaratlan szereplője lett.

(2007. XI. 24.)

Alkalmas eszköz-e a folyamatos sztrájkfenyegetés arra, hogy megváltoztassa a kényszerítse a kormányt?

Arok Antal, a Pedagógusok Szakszervezete elnöke: Önmagában nem. Érdemi tárgyalások kellene ahhoz, hogy a nyomásgyakorlásnak mindenki számára elfogadható végeredményére legyen remény. A két dolog egymás mellé rendelésére azért van szükség, mert egyébként csak a konfliktus halmozódik, ami nem tesz jót egyik félnek sem.

Simon Dezső, a Vasutasok Szakszervezetének elnöke: Reményeim szerint igen. Sok embernek ezekben az ügyekben közös az akarat. Ez pedig előbb-utóbb célra kell, hogy vezessen.

(2007. XII. 3.)

Az Ab-hoz fordul az oktatási kerekasztal

Többnapos tárgyalás után ma dönt arról a Pedagógusok Szakszervezete (PSZ), hogy csatlakozik-e a Liga Szakszervezetek által december 17-ére meghirdetett sztrájkhoz – tudtuk meg *Arok Antaltól*, a PSZ elnökétől. Elmondta, a közoktatás napja alkalmából szervezett, parlamenti képviselőkkel való beszélgetéssorozat záró fórumán elhangzott, vannak olyan térségek, ahol a közoktatás helyzete miatt egy kétórás munkabeszüntetésre lenne igénye a pedagógusoknak, ám az általános tapasztalat az volt, hogy többségük szerint most már „az oktatással kellene foglalkozni”. Hozzátette, egy határozatlan idejű sztrájk – ahogy azt a külföldi negatív példák is mutatják – abszurd az oktatásban, a szülők sem veszik jó néven, ráadásul az oktatási évet is meg kellene hosszabbítani.

Ugyanakkor a PSZ támogatja a Holnap Oktatási és Gyermekesély Kerekasztal – amely egyébként márciusban a kormányfő kezdeményezésére jött létre – azon kezdeményezését, hogy az Alkotmánybírósághoz fordul, mert számos kistéleptülésen sérül a gyerekek ingyenes oktatásához való hozzáférése joga.

MAGYAR NEMZET

(2007. XII. 6.)

Pedagógusok szolidaritása

Várhatóan százezres nagyságrendben fejezik ki szolidaritásukat a pedagógusok a Liga Szakszervezetek egészségbiztosítási reform ellen meghirdetett, december 17-i akciójával – mondta *Arok Antal*, a Pedagógusok Szakszervezetének (PSZ) elnöke. Mivel a szervezet korábban világossá tette, hogy többnapos munkabeszüntetéssel nem ért egyet, *Arok Antal* szerint a peda-

gógusok kisebb arányban tartanak majd kétórás szolidaritási sztrájkot, és többségben lesznek azok, akik tiltakozó fórumokat szerveznek az intézményekben, illetve kitűzik a kék szalagot. Arról, hogy végül milyen akciók lesznek a meghatározók, a jövő héten adnak pontos adatokat.

KÖZNEVELÉS

(2007. XI. 23.)

Közös szakszervezeti tiltakozás

Közösen tiltakoztak a költségvetési törvény tervezete ellen a különböző pedagógus-szakszervezetek (csak a Keresztény Pedagógusok Szakszervezete nem képviseltette magát a sajtótájékoztatón). Az itt közreadott és a Közoktatáspolitikai Tanács Szakszervezeti Oldala által jegyzett vélemény szerint „az oldal a teljesítmény-mutatón alapuló normatívarendszert jelen állapotában elutasítja.”

A tanácskozást *Arok Antal*, a PSZ elnöke vezette. Ő különösen kifogásolta, hogy a törvénytervezet szerint csökken a pedagógus-továbbképzésre fordítható összeg. *Gyimesi László* (Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete) arra hívta fel a figyelmet, hogy több szakszervezeti konföderációhoz tartozó ágazati szakszervezetek ezúttal felül tudtak emelkedni a konföderációk között feszülő ellentétben. *Tóth József* (Magyar Közoktatási és Szakképzési Szakszervezet) arról beszélt, hogy ha elmarad a bér intenzív fejlesztése, annak negatív hatásai az egész szakképzést sújtják. *Bánk Gábor* (Agrár- és Kutatási Dolgozók Szakszervezete) szintén az együttműködési szándékot hangsúlyozta, *Somogyi László* pedig a most alakuló Oktatási Vezetők Szakszervezete részéről üdvözölte a megállapodást.

24 ÓRA (Komárom-Esztergom megye)

(2007. XI. 14.)

Szabad iskolát választani?

A Pedagógusok Szakszervezete szerint annyit megér az ötlet, hogy elgondolkodjanak rajta. Igaz, szerintük sem biztos, hogy beválna. „Nagyon sok kibúvó lesz. Azok a családok, amelyek eddig is elvitték a gyerekeket más-hová, megtalálják a módját, hogy a jövőben is elvigyék őket. Alapítványi iskolákban ezentúl is folyhat elitképzés” – mondta *Arok Antal*, a Pedagógusok Szakszervezetének elnöke.

VESZPRÉM MEGYEI NAPLÓ

(2007. XII. 6.)

Pedagógus-szolidaritás

Arok Antal szerint minden iskolában 13 órákor egyszerre szólnak meg a csengők is a szolidaritás jelként. A pedagógusok jó része azonban nem sztrájkban gondolkodik – jegyezte meg. Elmondta, kérdőíveket küldtek tagszervezeteikhez, amelyeket jövő hét elején összegeznek, s ekkor lesz látható, milyen akciók lesznek a meghatározóak. Közölte: az már eldőlt, hogy december 17-én a fővárosi önkormányzat épülete előtt kihelyezett tanórán demonstrálnak a szakképző intézmények az átszervezések elleni tiltakozásul. *Arok Antal* értetlenségének adott hangot amiatt, hogy a parlament hétfőn este leszavazta a PSZ munkabérek rendezéséről szóló népi kezdeményezését, holott a szocialista frakció is támogatásáról biztosította. Abszurdnak nevezte a helyzetet, miután foglalkoztatási és az oktatási bizottság is egységesen megszavazta a népi kezdeményezést. Kitért a kormány és a szakszervezetek között kötött bémegállapodásra is, amelynek köszönhetően átlagosan öt százalékkal nőnek január 1-jétől a pedagóguskeresetek. Ebben jelentős szerepe van a PSZ népi kezdeményezésének is – vélte. *A. A.*

Mit vett be a „híres Komárom”?

A vízilabda-mérkőzés közben, amikor az egyik pólós előtt jó alkalom kínálkozott a góllövésre, a televízió sportriportere így kommentálta a pillanatot: „A lehetőség adott.” Én meg azóta is csak lesem, hogy az a bizonyos lehetőség vajon mikor, hol, milyen körülmények közt, kinek, mit adott. Merthogy szerintem senkinek semmit. A *lehetőséget adják* a játékosnak, tehát a *lehetőség* nem adott, hanem *adva* van.

Ugyanígy a „kizárt, hogy...” helyesen: *ki van zárva, hogy...*, lévén a szóban forgó valami nem tud kizárni semmit – épp ellenkezőleg: őt zárták ki! Az pedig, ami/aki „megengedett, kihasznált, megosztott, tisztázott, elkötelezett, biztosított, érintett, garantált, informált” – valójában: *meg van engedve, ki van használva, meg van osztva, tisztázva van, el van kötelezve, biztosítva van, érintve van, garantálva van, informálva van.*

A tévedés oka, hogy ugyanaz a szó, aszerint, hogy az alany mögött vagy előtt áll, lehet igeként állítmány (például: Pista *adott* nekem egy labdát.), vagy befejezett melléknévi igenévként minőségjelző (például: Az *adott* szó kötelez). A befejezett cselekvés, történés által létrehozott állapot jelzésére viszont elsősorban a *-va, -ve* képzős határozói igenév és a létige kapcsolata szolgál (például: A feladat *adva* volt.).

A rácsos kapu sem tud festeni – őt festették le, hogy védjék az időjárás viszontagságaitól. A nóta szerint is: „Zöldre van a rácsos kapu *festve*”. A híres komáromi vár se vett be semmit – őt vették be. A dal is arról tudósít, hogy: „Híres Komárom *be van véve*”. A kocka sem tud dobni – őt dobják a játék közben. S miután ez megtörtént: „A kocka *el van verve*”. Julius Caesar is e szavakkal lépett át hosszas habozás után Krisztus előtt 49-ben a Gallia és Itália határát jelentő Rubicon folyón, amikor, a szenátus rendelkezésével ellentétben, fegyveresen indult vissza Rómába. Pontosan tudta ugyanis, hogy e sorsdöntő harcászati akcióval polgárháborút robbant ki.

S akinek Caesar mondása sem elég hathatós érv, hallgasson egy, még a császárnál is tekintélyesebb illető szavára. Az ember tragédiája nyitó képében az angyalok dicsőítő kara után az Úr elégedetten nyugtázza gigantikus munkáját, eképp: „*Be van fejezve* a nagy mű (és nem befejezett!), igen. /A gép forog, az alkotó pihen.” (dal-bor)

Ui.: Sokakat még így sem tudok meggyőzni, s ilyenkor végső, kissé vulgáris példával hozakodom elő. Ha az utcán találkozom a barátommal, és látom, hogy a kalapján egy égből pottyantott „disz” virul, így figyelmeztetem: A galamb leszart. Kértem én: ebben az esetben vajon melyikük van *leszarva*, a galamb vagy a barátom?...

A hónap névnapja: Szilveszter

Eredete: *silvester* (latin). Jelentése: „erdei”. Névnap: december 31. Változatok: *Sylvester, Sylvestre, Silvestro, Silvestre*.

Szilveszter önálló, kezdeményező típus. Kedveli a szokatlan, újszerű megoldásokat, a külön utakat és legfőképpen a független, másoktól nem befolyásolt cselekvést. Berzenkedik attól, hogy bárki beleszóljon a dolgaiba (kisfiú korában is képes tombolni emiatt), azt pedig végképp nem hagyja, hogy más csináljon meg valamit helyette. Mindent maga akar végezni, nem mintha túltengene benne az önbizalom, hanem egyszerűen azért, mert nem bízik másokban. Csak akkor nyugodt valami felől, hogy jól sikerül, ha az ő kezében van. A pontosság és a fegyelmezettség azonban nem erőssége, hacsak nem fejleszti tudatosan. Zilált gondolatok, zavaros jövőképek kínozzák, melyektől nem tud előrelépni. Rendet kell tennie a fejében, számára ebben rejlik a fejlődés záloga. Lelke érzékeny és gyanakvó, mint egy erdei állat; hajlamos falakat vagy ellenségeket látni ott is, ahol nincsenek. Szereti a gyakorlati, produktív tevékenységeket, amelyek kiegyensúlyozzák energiáit, de az is lehet, hogy szellemi munkát választ, és mellette intenzíven sportol. Csak vezető állásban vagy szabadfoglalkozásúként tud dolgozni, nem tűri az alárendelt helyzetet. Párkapcsolatában is gyanakvó és türelmetlen; intelligens, megértő társra van szüksége.

A hónap vice

A daliás herceg lovagol az erdőben. Egyszer csak eléje toppan egy öreganyó és megszólítja:

- Szép legény, ha megmondod, milyen madár ez itt, a vállamon, a tiéd leszek.
- Elefánt! – vágja rá ijedten a herceg.
- Eltaláltad! – mondja boldogan az öreganyó.

Álom, álom...

Az álom az alvás alatt szűkült öntudattal történő szellemi működés, amely igen sokban hasonlít az ún. ködös állapotokhoz. A szellemi működés ilyenkor érzékszerveink alakjában folyik le, és nyomukban születnek az álmokképek. Lapunk tematikus összeállítása most az álomról, az álmódokról szól. A csúnya álmokat felejtjük el, csak a szépre emlékezünk.

Éjszakai pinehésre mindenkinek szüksége van, nem minden ember merül azonban könnyedén álomba. Általában öt-husz perc alatt alszunk el, 23 óra körül. A kanálpóz különösen népszerű elalvási helyzet a nők és a fiatalok körében. A férfiak hevesebben mozognak alvás közben, a nők sűrűbben fordulnak meg. Átlagosan 6 óra 18 perckor ébredünk fel reggel, addig nagyjából hússzor változtatjuk alvási pozíciónkat, és huszonnyolcszor ébredünk fel éjszaka anélkül, hogy emlékeznénk rá. Félálomban elvész az időérzékünk, és a húsz percnél rövidebb alvási fázisokat nem érzékeljük. Ezért tévednek azok, akik reggel azt állítják, hogy egy perccet sem aludtak.

Az utolsó alvási szakasz az álom, ilyenkor szinte minden izmunk elernyed, és ha ülve alszunk, a fejünk a mellkasra bukik. A nők álmai gyakrabban szólnak a családról, barátságos kapcsolatokról és érzelmekről. Ezzel szemben a férfiak gyakrabban álmodnak más férfiakról, agresszióról, szerencsétlenségről és becsvágyról. A magas beosztású nők álmai gyakran „férfiasak”.

A legtöbb emberek napi nyolc óra alvásra van szüksége, sokaknak kell hét vagy kilenc órát, de csak kevesen alszanak hatnál kevesebbet vagy tíz óránál többet.

Bár a latin közmondás ennél szűkebbre szabja az időt. Sex horas dormire sat est iuvenique senique. / Septem vix pigro, nulli concedimus octo. (Alvásból a hat óra elég fiatalnak, öregnek. / Hét órát is aludhat a lusta, de senki se nyolcat.) Igaz, hogy ennek több változata is ismeretes, eltérő szövegezéssel és eltérő számú órát engedélyezve az alvásra. A saját személyes alvásigényünkért vagy ellene semmit sem tehetünk, ez velünk született tulajdonság.

ÁLMOMBAN ENYÉM VAGY

A boldogságunk némán meghűzódott és mi is hallgattunk a titkolódzó csöndben. Kályhánk lángja is örömmel lobogott s ajkunkat a szerelem szárazra perzselté.

A komoly falióra se mormogott s meghökkentek akkor a búszke, fehér falak...

Álmomban mindig egészen enyém vagy. S hiszem fönn is néha, hogy megcsókoltalak. (József Attila, 1922)

- A párna néma jósnő, a dolgokra egyet aludnod többet ér, mint álmatlanul hánykolódní miattuk. Hinni az álomban annyi, mint az egész életet alvásban tölteni. (Kínai mondás)
 - Ha étlentül fekszel ágyba, nyugtalan lesz álmod. (Csü Jüan)
 - Az álmok ösztöneid hűséges tolmácsai, csak művészet dolga, hogy megfelejtsd és megértisd őket. (Talmud)
 - Ma egyenes a lelked: ám élj idegenben, békésen alszol el, álmod tiszta és mély. (Salamon)
 - Hogy könnyű legyen az álmod, rövid legyen a vacsorád. (Salernói iskola)
 - Aki rosszat kíván neked, rosszat álmodik felőled. (Gracián)
 - Több dolgok vannak földön és egen, / Horatio, mintsem bölcselmetek / Álmodni képes. (Shakespeare: Hamlet)
 - Az éjszaka első felében saját hibáidra gondold, a második felében pedig másokéra. (Boccaccio)
 - Ostobaság hitelt adni az álmodnak, mivel vagy a túlságos jóllakottság, vagy az éhség idézi fel őket. (Montaigne)
 - Valós életünket több mint háromnegyed részben a képzelet, az álom és a fantázia alkotja. (Simon Weil)
- A megváltozó álmokból annyi maradt, mint computer-agyban egy üjjlenyomat. Jó barát az éjszaka, csodaszép álmok várnak rád. (Sztevanovity Dusan)

Magyar szólások, mondások: Az álom azt jelenti, hogy aludtál. (Semmi mást.) Éhes disznó makkal álmodik, de ha felébred, tökkel is megelégszik. A kocsis szekérrel, a bíró törvénnyel álmodik. Ki sokat álmodozik, keveset nyugszik. Az igazi magyar nemcsak magyarul beszél, hanem magyarul is álmodozik. Álom, esős idő magától elmúlik. Álom után jó a nyugalom. Álmában is bográcsosozzál. (telhetetlen) Álomban, szerelemben nincs lehetetlenség. Álmában sem szereti, ha nem beszél. (fecsegő) Álmában is ellenséggel harcol. Álmából még senki sem gazdagodott meg. Alvónak álom, kelőnek kalács. Amint veted ágyadat, úgy aluszd álmodat. Egy jó álom minden fáradtságot helyrehoz. Elfelejtette, mint a tegnapi álmot. Étel, ital, álom, szükséges e három. A békés alvás jobb a békétlen táncnál. Addig alszik, míg a hasára nem süt a nap. Akkor sem hiszek a hazugnak, mikor alszik. (Hátha csak teszi magát.) Alszik, mint a tej. (Csendesén.) Az alszik legjobban, aki nem érzi mily keményen fekszik. Eleget alhatunk, ha meghalunk. Ébren alszik, mint a nyúl. Nappal alszik, éjjel álmodozik. Ne aludjál, nem álmodsz, ne gyalogolj, nem fáradsz. Fáradt embernek édes méz az álma. Három úzi ki az álmat az ember szeméből: a szűkség, az adósság és a per. Kinek mihez kedve, azért álmát felejtse. Még álmában is hazudik. Minden álmat kialudni sem hasznos. (Mindenből kiábrándulni nem szabad.) Mit az elme ébren forgat, azzal játszik álom idején is. Nem álmat hüvelykezik én, hanem igazat mondok. Nem jó a macskát álmából felkelteni. Örvend, ha álmában is beszélhet. Udvari kegyelem, esős idő, álom megbízhatatlan. Álomszakasztással jár a tisztviselés. Ül le nálunk, ne vidd el álmunk. Á. A.

MIT ÉS HOGYAN CSELEKEDJÜNK?

A Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) szolidáris a jogszerű érdekérvényesítő akciókkal. Ugyanakkor fontosnak tartja a döntéshozókkal (munkáltatókkal, intézményfenntartókkal, kormánnyal) folytatott párbeszédet. E nélkül ugyanis alig lehet esélye a munkavállalói érdekérvényesítésnek. A jogszerű érdekvédelem még a legkeményebb eszköz, a sztrájk esetén sem nélkülözheti a megegyezést szolgáló tárgyalásokat. E nélkül csak a konfliktusok halmozódnak, ami nem tesz jót egyik félnek sem.

1. A PSZ Elnöksége a LIGA Szakszervezetek 2007. december 17-ére hirdetett határozatlan idejű sztrájkfelhívásával kapcsolatban az országos fórumon elhangzott véleményeket értékelve az alábbi megállapításokat teszi:

- A PSZ az egészségbiztosítási reform átalakítását szükségesnek tartja, de csak olyan változtatást tud támogatni, amely valamennyi járulékot fizető számára magas színvonalú ellátást garantál a járulékok további emelése nélkül.
- A PSZ olyan nyugdíjreformot tart elfogadhatónak, amely egyaránt biztosítja a jelenlegi és majdani nyugdíjasok megélhetési biztonságát az igazságosabb (a szolgálati idővel és befizetett nyugdíjjárulék arányos), a degresszivitás gyakorlatát nem alkalmazó nyugdíjrendszert.
- A PSZ indokoltnak tartja a tömegközlekedés korszerűsítését, a jelenlegi hálózat ésszerű és egyeztetéseken alapuló átalakítását.

Mindehhez azonban szükség van széles körű társadalmi párbeszédre, a szociális partnerek bevonására, kellő időre és alapos hatástanulmányokra. Ezeknek az elvárásoknak jelentős része nem teljesült, tehát az elégedetlenség jogos.

2. A PSZ Elnöksége azt ajánlja szervezeteinek, tagjainak, a közoktatásban dolgozóknak, hogy 2007. december 17-én a LIGA Szakszervezetek akciójához való csatlakozásukat belátásuk szerint különböző módon fejezhetik ki:

- Kétórás szolidaritási sztrájk keretében. Ebben az esetben le kell folytatni a fenntartóval és a munkáltatóval a még elégséges szolgáltatásokra vonatkozó tárgyalásokat.
- Munkaidőn kívül rendezett összejövetelen, az oktatás olyan megszervezésével, hogy erre „műszakváltás” közben kerüljön sor.
- Egy településen valamennyi közoktatási intézmény (esetleg más közintézményekkel együtt) szakszervezeti tagja, munkavállalója számára együttes tiltakozó fórum szervezésével.
- Javasoljuk, hogy ezen a napon minden iskolában 13 órakor egyszerre szólaljanak meg a csengők és mindenki viselje a szolidaritást kifejező kék szalagot.

Amennyiben nem szolidaritási sztrájkot szerveznek, foglalmazzák meg a közoktatás nyomasztó gondjait, a pedagógusok, az ágazatban dolgozók élet- és munkakörülményeivel kapcsolatos elégedetlenségüket is. Összegzett véleményüket juttassák el az OKM-hez (1055 Budapest, Szalay u. 10-14. e-mail: hiller.istvan@okm.gov.hu).

A PSZ Elnöksége ugyanakkor semmiképpen nem javasolja a határozatlan idejű vagy több napos sztrájk meghirdetését. Hiszen ezáltal tanítási napokat veszünk, amelyeket valamikor pótolni kell. A törvényi előírások ugyanis erre köteleznek bennünket. Tudnunk kell azt is, hogy a közszolgálatban folytatott hosszú idejű sztrájjal a szülőket, a közvéleményt is magunk ellen fordítjuk.

3. Azzal is tisztában kell lennünk, hogy más módszerekkel esetleg sikeresebbek lehetünk, mint a sztrájjal. A PSZ országos népi kezdeményezésével – amely a parlamenti vita után elfogadás előtt áll – kikényszerítettük a közalkalmazotti bértábla 2008. évi emelését. Annak ellenére, hogy erre korábban nem volt szándék, és nem is szerepelt az Egységes Közszolgálati Sztrájbizottság valamint a kormány 2007. februári megállapodásában.

Az országgyűlési képviselőkkel folytatott közoktatásnapi párbeszédünk pedig azt eredményezte, hogy a legutóbbi törvénymódosítás keretében visszavonták a díjazás nélkül elrendelhető két többletórát. A képviselők a nagyon erős pénzügyi nyomás ellenére szavaztak így, mert az intézménylátogatásokon közvetlenül szembesülhettek ennek a nyomasztó hatásával.

A 2007. október 25-i PSZ-akciónapon született a miniszterelnöknek és miniszternek írott több ezer levél hatására bizonyos pozitív elmozdulások történtek (pl. napközi, kollégium) a jövő évi költségvetési törvénytervezetben, az önkormányzatok támogatásában.

Bízunk abban, hogy további tevékenységünk nyomán sikerül a közoktatás állapotán, a pedagógusok, a közalkalmazottak élet- és munkakörülményein javítani. Azt azonban tudni kell, hogy sohasem lesz teljes a siker, céljainkat csak részben érjük el, hiszen a döntéseket nem mi hozzuk.

Összefogás, egységes cselekvés, intenzív párbeszéd, jól működő érdekegyeztetés nélkül azonban a részeredmények sem születhetnek meg.

MUNKAJOGI KÉRDÉSEK

Figyelemre méltó bírósági döntések

BH2004.337 – A közalkalmazott magasabb vezetői megbízása külön intézkedés nélkül megszűnik, ha a felmentés közlése előtt a munkáltatója megszűnt.

A felperes keresetében a vezetői megbízása visszavonásának és a felmentése jogellenességének megállapítását, a jogellenesség jogkövetkezményeinek alkalmazását kérte a közalkalmazotti jogviszonya helyreállításának mellőzésével.

A megyei bíróság végzésével helyben hagyta a munkaügyi bíróságnak a keresetlevelet elkésztés miatt idézés kibocsátása nélkül elutasító végzését. A Legfelsőbb Bíróság végzésével a munkaügyi bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította, mert megállapította, hogy a felperes keresete nem késett el.

A munkaügyi bíróság ítéletével hatálytalanította a II. rendű alperes által kiadott, 1999. augusztus 3-án és 1999. augusztus 11-én kelt felmentéseket. A felperes eredeti munkakörbe visszahelyezését mellőzte, és kötelezte a II. rendű alperest elmaradt illetmény, valamint vezetői pótlék megfizetésére.

Az elsőfokú ítéleti tényállás szerint a felperes 1974-től állt munká-, illetve közalkalmazotti jogviszonyban a II. rendű alperes intézménnyel, illetve jogelődjével tanár munkakörben. 1995. augusztus 1-jétől 5 éves időtartamra szóló igazgatói megbízást kapott. Az I. rendű alperes önkormányzat képviselő-testülete határozatával a felperes által vezetett intézmény 1999. augusztus 1-jei határidővel jogutódlással való átszervezéséről (intézmények összevonásáról) döntött. A felperes 1999. augusztus 2-án az önkormányzat polgármesteréhez intézett levelében közölte, hogy a jogutód intézménynél nem kíván dolgozni, kéri a felmentését, továbbá a vezetői megbízása hátralévő idejére a vezetői pótléka megfizetését.

A II. rendű alperes az 1999. augusztus 3-án kelt felmentéssel 1999. augusztus 1-jétől számított nyolc hónap felmentési idővel a felperes közalkalmazotti jogviszonyát - a képviselő-testület átszervezésre vonatkozó határozatára, a felperesnek a jogutód intézményben való foglalkoztatása elutasítására, és az 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 30. § (1) bekezdés b) és c) pontjára hivatkozással - megszüntette. A felmentés rendelkezett arról, hogy a határozott idejű vezetői megbízásra tekintettel a vezetői pótlék 2000. július 31-éig megilleti a felperest.

A II. rendű alperes 1999. augusztus 11-én újabb felmentést közölt a felperessel az oktatási intézmények összevonásáról szóló képviselő-testületi határozatra hivatkozással és azzal, hogy nyolc havi felmentési idő lejártával 2000. március 31-én szűnik meg a felperes közalkalmazotti jogviszonya. A felmentés a képviselő-testületi határozat mellett hivatkozott a felperes magasabb vezetői megbízása visszavonásáról rendelkező képviselő-testületi határozatra is, de a vezetői pótlékról már nem rendelkezett. A felmentés utalt arra, hogy az intézkedésre a felperes kérése alapján került sor.

A munkaügyi bíróság I. rendű alperes önkormányzatot végzésével a perből elbocsátotta, egyben a II. rendű alperes intézmény pernyertessége érdekében megengedte a beavatkozását.

Az ügy érdemét érintően a munkaügyi bíróság úgy foglalt állást, hogy az átszervezés (jogutódlás) 1999. augusztus 1-jei időpontjára tekintettel a felperes felmentéséről a jogutód intézmény vezetője volt jogosult intézkedni, következésképpen a polgármester által közölt első felmentés önmagában a munkáltatói jogkör gyakorló jogosultság hiánya miatt jogellenes. A második felmentés tekintetében kifejtette, hogy az első felmentés visszavonásához való felperesi hozzájárulás hiányában joghatás kiváltására nem volt alkalmas.

A munkaügyi bíróság álláspontja szerint az alperes jogszabálysértően járt el a felperes vezetői megbízása visszavonása tekintetében is, mivel az (első) felmentés erről kifejezetten nem rendelkezett, továbbá a képviselő-testület a felmentést követően - 1999. augusztus 10-én - határozott a felperes magasabb vezetői megbízása visszavonásáról. A munkaügyi bíróság mindezek alapján marasztalta a II. rendű alperest.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró megyei bíróság ítéletével a munkaügyi bíróság ítéletét - helyes indokai alapján - helyben hagyta. A fellebbezési eljárásban hozott ítéletben T. Város Önkormányzatának I. rendű alperesként történő megjelölését mellőzte.

Az alperes intézmény és a beavatkozó önkormányzat a jogerős ítélet ellen felülvizsgálati kérelemmel élt. Ebben a jogerős ítélet hatályon kívül

helyezését, és a felperes keresetének elutasítását kérték. Előadták, hogy nem vitatják a második felmentéssel kapcsolatos jogerős ítéleti álláspontot. Az első felmentés azonban megfelelt a jogszabályoknak, mivel a felperes kérésének megfelelő tartalommal adta ki az alperes. Álláspontjuk szerint a közalkalmazotti jogviszony megszüntetésének módja, időpontja és jogkövetkezményei tekintetében a felek között megállapodás jött létre, amit a felperesnek az 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: Mt.) 7. §-a szerint meg kellett volna támadnia. Ennek elmaradása miatt jogalap nélkül hivatkozott arra, hogy alakilag hibás felmentés alapján szűnt meg a jogviszonya. Az alperes és a beavatkozó azzal is érveltek, hogy a felmentés tekintetében kezdeményezett (akkor még kötelező) egyeztetésnek a felperes által sem vitatott elmaradása miatt a kereset elkésztését, tehát a per megszüntetésének lett volna helye.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság által helyben hagyott elsőfokú ítélet az egyeztetést, a keresetindítási határidejét és a felmentés jogellenességét illetően megalapozottan foglalt állást, és döntését részletesen indokolta. A felperes vitatta, hogy a jogviszony megszüntetésére vonatkozóan bármiféle megállapodás jött volna létre a felek között.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Legfelsőbb Bíróság 4/2003. PJE határozatában értelmezte a jogszabályokban meghatározott keresetindítási határidők számításának módját a határidők jellegére, számításukra vonatkozó egységes bírói gyakorlat érdekében. Eszerint az Mt. perbeli időben hatályos 202. § (1) bekezdésében előírt 30 napos keresetindítási határidő (amely azonos az Mt. jelenlegi 202. §-ában meghatározottal) elmulasztásához a törvény jogvesztő hatást nem fűzött, ezért a jogegységi határozat VI. pontjában kifejtetteknek megfelelően - mivel a felperes a keresetét az elévülési határidőben terjesztette elő - érdemben kellett elbírálni, vizsgálva a felmentés jogellenességét.

Az adott ügyben irányadó Mt. 199. § (5) bekezdése értelmében kötelező egyeztetést a felperes kezdeményezte, az alperes az egyeztetést megkezdte, ezért az elsőfokú bíróság a bírói gyakorlatnak megfelelően helytállóan fejtette ki, hogy az alperes nem hivatkozhat az egyeztetési határidő elmulasztására.

A felülvizsgálati eljárásban irányadó jogerős ítéleti tényállás szerint a felperes közalkalmazotti jogviszonya nem a felek megállapodásával, hanem felmentéssel szűnt meg, amelynek - egyebek mellett - egyik indoka volt a felperesnek a jogviszonya felmentéssel való megszüntetésére vonatkozó kérelme. Következésképpen a munkaügyi bíróság helytállóan vizsgálta a perbeli intézkedést a felmentésre vonatkozó jogszabályi feltételek alapján.

A munkaügyi bíróság a felperes által vezetett intézmény 1999. augusztus 1-jei megszüntetésére, a felmentés 1999. augusztus 3-án történt közlésére tekintettel törvénysértés nélkül állapította meg, hogy a beavatkozó önkormányzat képviselőjében eljáró polgármester által közölt felmentés nem a munkáltatói jogkör gyakorlójától származott, ennél fogva jogellenes.

A perben semmiféle adat nem merült fel arra, hogy a képviselő-testület a felperes által vezetett intézmény jogutódlással való megszüntetése előtt döntött a felperesnek mint magasabb vezetőnek - a magasabb vezetői megbízása visszavonásával együtt - a közalkalmazotti jogviszonya felmentéssel való megszüntetéséről, amire a bírói gyakorlat szerint egyébként jogszerű lehetősége volt.

Ilyen döntésre a perben egyik fél sem hivatkozott. Ez következik abból a tényből is, hogy a felperes 1999. augusztus 2-ai, a felmentésére vonatkozó kérelme alapján a polgármester augusztus 3-án adta ki a felmentést a felperes kérelmére hivatkozással.

Az adott esetben tehát a felmentés közlésekor a felperes által vezetett intézmény jogutódlással már megszűnt, következésképpen a felperes magasabb vezetői megbízása külön intézkedés nélkül megszűnt. Ezt követően a felperes közalkalmazotti jogviszonyának felmentéssel való megszüntetésére a jogutód intézmény vezetője lett volna jogosult.

Mindezekre tekintettel nincs jelentősége annak, hogy a felperes kérte a felmentését. A jogosulatlan személytől származó felmentés, indokától függetlenül jogellenes.

A kifejtettek alapján a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet - az indokolás fenti kiegészítésével - a Pp. adott ügyben irányadó 275/A. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. (Legf. Bír. Mfv. I. 11.337/2001. sz.).

Egyenlő bánásmód a munkáltató által nyújtott juttatásoknál

Az Mt. 165. § (1) bekezdése kimondja, hogy a munkáltató támogathatja a munkavállalók kulturális, jóléti, egészségügyi szükségleteinek kielégítését, életkörülményeinek javítását. A támogatásokat, illetve mértéküket a kollektív szerződés határozza meg, de a munkáltató a munkavállaló részére ezeken túlmenően is nyújthat támogatást.

Jogsabály a juttatás fajtáiról, mértékéről, feltételeiről nem rendelkezik, erről a munkáltató, illetve a kollektív szerződés szabadon dönthet. A legtipikusabb juttatási formák közé sorolandó az étkezési hozzájárulás, a helyi utazási bérlet, az üdülési csekk, az iskolakezdési támogatás, a kamatmentes munkáltatói kölcsön. Eszerint tehát ezen támogatások adhatók, de semmiképpen sem kötelezően járnak a munkavállalóknak.

Amennyiben a munkáltató ezen juttatások biztosítását felvállalja, akkor ennek egyetlen korlátja a diszkrimináció tilalma, vagyis az egyenlő bánásmód követelményét tekintetbe kell venni, és a juttatásokat azonos követelményrendszer szerint kell a munkavállalóknak adni. A gyakorlatban főleg akkor merül fel az egyenlő bánásmód biztosításával kapcsolatban aggály, amikor részmunkaidős, vagy határozott időtartamú foglalkoztatásról van szó.

Ezt látszik megerősíteni az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXXV. törvény is.

A törvény 8. §-a szerint közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt foglalkoztatási jogviszonyának vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyának részmunkaidős jellege, illetve határozott időtartama miatt részesül más, összehasonlítható helyzetben lévő személyhez vagy csoporthoz képest kedvezőtlenebb bánásmódban. A törvény 21. §-a továbbá kimondja, hogy az egyenlő bánásmód követelményének sérelmét jelenti különösen, ha a munkáltató a munkavállalóval szemben közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést alkalmaz, egyebek mellett a foglalkoztatási jogviszony vagy a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony alapján járó juttatások, így különösen a munkabér megállapításában és biztosításában.

Ennek alapján amennyiben a munkáltató a munkavállalók részére garantálja az egyébként nem kötelezően járó juttatásokat, ezeket a részmunkaidőben, valamint a határozott időtartamú szerződéssel foglalkoztatott munkavállalók részére is köteles biztosítani. Mindazonáltal nem tekinthető az egyenlő bánásmód követelményébe ütközőnek az a munkáltatói intézkedés, amely szerint a juttatások csak azoknak a munkavállalóknak járnak, akik ténylegesen munkát végeznek, a tartósan távol levők részére pedig ezt a jogosultságot nem nyújtja a munkáltató. Ennek indoka, hogy ez a munkavállalói csoport nincs összehasonlítható helyzetben a ténylegesen is munkát végző munkavállalók csoportjával, tehát a megkülönböztetés jogszerűnek mondható. Erre az esetre alkalmazható a törvény 7. § (2) bekezdése, mely szerint nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét az a 8. §-ban felsorolt tulajdonságon alapuló magatartás, intézkedés, feltétel, mulasztás, utasítás vagy gyakorlat (együtt: rendelkezés), amelynek tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő, ésszerű indoka van.

A munkahelyi szabályozás kialakításakor figyelemmel kell lenni arra is, hogy a kollektív szerződésben miként kerül sor a juttatásokra vonatkozó rendelkezések megszövegezésére. Ha ugyanis a kollektív szerződésben a juttatások biztosítása megkülönböztetés nélkül csupán a munkaviszony fennállásához van kötve, akkor nyújtani kell őket azon munkavállalók számára is, akik ténylegesen nem végeznek munkát, de a munkaviszonyuk fennáll.

Hátrányos megkülönböztetésre alapított nem vagyoni kártérítés

A felperesek keresetükben nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérték kötelezni az alperest hátrányos megkülönböztetés miatt.

A munkaügyi bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felpereseknek személyenként 150.000 forintot.

Az elsőfokú ítéleti tényállás szerint a felperesek 2003. január 17-én egy hirdetési lapban megjelent álláshirdetésre jelentkeztek az alperesnél. A portás a roma származású I. és II. rendű felperest nem engedte be azzal, hogy a létszám betelt, a félreálló felperesek azonban látták, hogy más

jelentkezőket – akik között nem volt cigány származású – beengedtek. Az ugyancsak cigány származású III. rendű felperes az unokatestvérével S. A-val jelentkezett az álláshirdetésre, őket a portás beengedte, S. A. esetében – akin származása kevésbé látszik – az alperes irodájában a szükséges adatokat felvették, a III. rendű felperest azonban a felvételi irodába nem engedték be azzal, hogy nincs további felvétel. A felperesek aznap délelőtt felkeresték panaszukkal a jogvédő irodát, ahonnan telefonáltak a felvétel ügyében az alpereshez, és azt az információt kapták, hogy van felvétel.

A munkaügyi bíróság nem találta bizonyítottnak az alperesnek a munkaszervezési hiányosságra vonatkozó hivatkozását. A tényállás alapján úgy ítélte meg, az alperes eljárása valamennyi felperes vonatkozásában megvalósította a hátrányos megkülönböztetést, ezért az Mt. 5 § (7) bekezdése alapján marasztalta az alperest.

A felek fellebbezése alapján eljáró megyei bíróság ítéletével a munkaügyi bíróság ítéletét részben megváltoztatva a III. rendű felperes keresetét elutasította, egyebekben – a per fő tárgya tekintetében – az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az I. és II. rendű felperest illetően a munkaügyi bíróság a tényállást helytállóan állapította meg, és helyes a levont jogi következtetése is. A III. rendű felperes vonatkozásában viszont arra tekintettel, hogy az adatai az alperes számítógépes adatbázisában szerepeltek, úgy ítélte meg, miszerint a III. rendű felperes járt az alperes irodájában, ahol felvették az adatait. Ezért a III. rendű felperes tekintetében a másodfokú bíróság nem találta bizonyítottnak a hátrányos megkülönböztetést.

A jogerős ítélet ellen a III. rendű felperes élt felülvizsgálati kérelemmel, és az Mt. 5. § (8) bekezdése megsértésére hivatkozással kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyzését és a keresetének helyt adó határozat hozatalát. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a munkáltatóra háruló bizonyítási teherre vonatkozó szabályokat. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság elfogadta ítélezése alapjául a III. rendű felperes által vitatott számítógépes regisztrációt, a keresetét alátámasztó összes egyéb bizonyítékot viszont figyelmen kívül hagyta. Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítéletnek a III. rendű felperes keresetét elutasító rendelkezése hatályban tartását kérte. Álláspontja szerint a perben bizonyította, hogy a III. rendű felperes adatait az állásra jelentkezőknél megszokott módon rögzítette, a számítógépes nyilvántartó rendszert ekkor alakította ki, továbbá a hátrányos megkülönböztetést cáfolja az a tény is, hogy alkalmaz roma munkavállalókat.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet az alábbiak szerint alaposnak minősítette.

Az Mt. perbeli időben hatályos 5. § (8) bekezdése értelmében a hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos vita esetén a munkáltatónak kell bizonyítania, hogy eljárása a hátrányos megkülönböztetés tilalmára vonatkozó rendelkezést nem sértette. A munkáltatónak eszerint kimentési bizonyítást kell lefolytatnia, melyből következően akkor mentesülhet a jogsértés megállapítása alól, ha bizonyítja, hogy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta (BH 2004. 255.). A hátrányos megkülönböztetésre való pusztán hivatkozás nem elégséges, a bizonyítási teher megfordulásából következően azonban elegendő, ha a diszkriminációra hivatkozó fél bizonyítja azt a tényt, hogy hátrány érte, ezt követően a másik félnek kell kimentenie magát. A sajátos bizonyítási szabályok megfelelő érvényesüléséhez, a nemegyszer egymásnak ellentmondó nyilatkozatok és bizonyítékok miatt különös jelentősége van az összes bizonyítékok egyenkénti és egymással összevetett összességében elbírálásnak az okszerűség, az életszerűség és a logika szempontjai figyelembevételével, és nem mellőzhető közben a közvetett bizonyítékok számbavétele sem [Pp. 206. § (1) bekezdés].

A másodfokú bíróság mindezekkel ellentétesen egyetlen körülményt, az alperes által állított számítógépes nyilvántartást vette alapul a III. rendű felperes keresete elutasításakor, figyelmen kívül hagyva III. rendű felperes nyilatkozatát arról, hogy az alperesnél korábban már többször járt felvétel miatt, őt a munkaügyi központ közvetítette ki, és az alperes így már korábban a személyes adatok birtokába juthatott. Figyelmen kívül maradtak a tanúnyilatkozatok, továbbá az a tény, hogy az I. és a II. rendű felperes tekintetében a másodfokú bíróság megalapozottnak találta a keresetnek helyt adó, a faji származás miatti hátrányos megkülönböztetést megállapító elsőfokú ítéletet.

A másodfokú bíróság továbbá nem adta indokát sem, hogy a további bizonyítékokat miért rekesztette ki az értékelése köréből, illetve ezeket miért nem fogadta el [Pp. 221. § (1) bekezdés].

A kifejtettek szerint a másodfokú bíróság ítélete megalapozatlan, ezért törvénytört. A Legfelsőbb Bíróság emiatt az eljárás megismétlését rendelte el, melynek keretében a másodfokú bíróságnak számba kell vennie az eljárásban feltárt valamennyi bizonyítékot, és ezt követően állapítható meg, hogy a III. rendű felperest érintően az alperes fellebbezése mennyiben megalapozott.

Nem vagyoni kártérítés az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt

A felperes a módosított keresetében két havi munkabérnek megfelelő vagyoni, és 300.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest, mert az a munkára való felvételkor megsértette az egyenlő bánásmód követelményét. Ennek alátámasztására előadta, hogy a barátnőjével együtt a nyilvánosan meghirdetett munkaerő-felvétel kapcsán pénztáros munkakörbe jelentkezett, és a személyzeti osztályvezető ígérete, valamint az alkalmas orvosi vizsgálata ellenére cigány származása miatt a felvételre nem került sor.

A munkaügyi bíróság az ítéletében az alperest 25.000 forint vagyoni kár, 300.000 forint nem vagyoni kár, valamint perköltség és illeték megfizetésére kötelezte. Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást tekintette az ítélezése alapjául, és abból azt a következtetést vonta le, hogy a felperest az alperes részéről közvetlen hátrányos megkülönböztetés érte az etnikai kisebbséghez való tartozása miatt, a foglalkoztatási jogviszony létesítése kapcsán [az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXX. törvény (Ebtv.) 8. § e), és 21 § c) pontja]. A felperes foglalkoztatásának elmaradásából eredő hátrány a perben nem volt kétséges, az alperes a felperes etnikai hovatartozását ismerte, és a kimentési bizonyítási szabály alapján az alperesnek kellett bizonyítania, hogy a 2004. decemberi szezonmunkára alkalmazott munkavállalókkal való összehasonlításban a felperes munkaviszonyának létesítésekor megtartotta az egyenlő bánásmód követelményét [Ebtv. 19. § (2) bekezdés, és Pp. 164. §(1) bekezdés]. Ezt a bizonyítást azonban meg sem kísérelte. A jogerős ítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyben az ítélet hatályon kívül helyezését és a felperes keresetének elutasítását, valamint a költségekben való marasztalását kérte. Álláspontja szerint a tényállás megállapítása és a bizonyítékok mérlegelése nem felel meg a Pp. 206. §-ában foglaltaknak, és az Ebtv. 19. §-ának. Iratellenes a másodfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy az alperes osztályvezetője 2004. december 1-jei munkába állást ígért a felperesnek és a barátnőjének. A felperes egy nem neki szóló telefonbeszélgetésből hátrányos megkülönböztetésre következtetett, ügyvédhez fordult, és a foglalkoztatását külső nyomás gyakorlásával kívánta elérni. A felperes az áruházzal személyzeti igazgatóval való beszélgetésekor kétségbe vonta az alperes felvételi eljárási rendjét, és nem tudott tárgyilagos maradni. A hátrányos megkülönböztetés szükséges feltétele, hogy létezzen egy, a hátrányban részesülővel összehasonlítható személy vagy csoport, ilyen azonban az adott ügyben nem volt, és a felperes etnikai hovatartozása az alkalmazásának elmaradásában semmilyen szerepet nem játszott. A felperesnek az alperes személyzeti igazgatójával szemben kialakult vitája és magatartása önmagában – az etnikai kisebbséghez való tartozásától függetlenül – kétségesé tette a pénztárosi munkakörben betöltésére való alkalmasságát.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet nem találta alaposnak.

Az Ebtv. 8. §-a szerint közvetlen hátrányos megkülönböztetés az, amelynek eredményeként meghatározott személy vagy csoport, neme, faji hovatartozása, bőrszíne, nemzetisége, vallása stb., illetve egyéb tulajdonsága miatt összehasonlítható helyzetben levő más személyhez vagy csoporthoz képest kedvezőtlenebb bánásmódban részesül.

Az Ebtv. 21. §-ának a) pontja szerint az egyenlő bánásmód követelményének sérelmét jelenti különösen, ha a munkáltató a munkavállalóval szemben közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést alkalmaz a munkára való felvételben. A 22. § (1) bekezdés a) pontja szerint nem jelenti az egyenlő bánásmód követelményének megsértését a munka jellege vagy természetéből eredő indokolt, az alkalmazásánál számba vehető minden lényeges és jogszerű feltételre alapított arányos megkülönböztetés. Nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét általában az a magatartás, amelynek tárgyilagos mérlegelése szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő ésszerű indoka van [Ebtv. 7. § (2) bekezdés].

A bizonyítás szabályai szerint a jogsérelmet szenvedett félnek azt kell valószínűsítania, hogy hátrány érte, és rendelkezett a törvényben meghatározott (8. §) tulajdonsággal. Ennek valószínűsítése esetén a másik felet terheli annak bizonyítása, hogy a valószínűsített körülmények nem állnak fenn, vagy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani (Ebtv. 19. §).

A per adatai szerint az alperes a karácsonyi szezon időszakára betölthető pénztáros munkakört hirdetett meg, amelyre a felperes Sz. A. nevű barátnőjével együtt jelentkezett, és alperes személyzeti osztályvezetője foglalkozott velük. Nevezett tanúvallomása szerint a felperest ismerte, tudomása volt arról, hogy már korábbiakban is, 2002 szeptemberében pályázatot nyújtott be részmunkaidős pénztárosi állásra. Ez alkalomból az alperes interjút készített vele, az erről készült iratban a felperesről fényképfelvétel is látható, és referenciaként a Cigány Kisebbségi Önkormányzat megkeresésének lehetősége szerepel. A felperes és barátnője a személyzeti osztályvezető intézkedése alapján vett részt az orvosi alkalmassági vizsgálaton, majd az erről szóló igazolást 2004. november 19-én megkísérelték az osztályvezetőnek átadni, erre azonban nem került sor. A recepcionál csupán azt a tájékoztatást kapták, hogy majd értesítést küldenek részükre. Ilyen előzmények után hívta fel az alperes egyik ügyintézője telefonon november 24-én Sz. A-t, akivel közölte, hogy december 1-jével alkalmazza, a felperest azonban az alperes további megbeszélésre hívta be. Az alperes a perben semmilyen magyarázatot nem adott arra, hogy a felperes személyének és az interjú közben feltárt egyéb körülmények ismeretében (élelmiszereladó-, szociálisgondozó- és -ápoló-szakképzettség, Word, Excel számítógépes ismeret, munkába állási szándék), miért nem került sor az értesítésre. A felperes ezt követően fordult ügyvédhez, aki a tanúként meghallgatott személyzeti igazgatót csupán arra kérte, hogy a pozitív kép kialakítása érdekében fogadja a felperest. A személyzeti igazgató tanúvallomása szerint „elenyésző”, akikkel a munkaszerződés aláírását megelőzően találkozik, az osztályvezető dolga, hogy a felvétellel kapcsolatban javaslatot tegyen, amint ez adott esetben is történt. A felperessel készült korábbi, 2003. évi interjú alapján a felperes foglalkoztatására javaslatot is tett, a pénztárosi munkakör nincs végzettséghez kötve, ha a megfelelő informatikai háttér megvan. A személyzeti igazgató tanúvallomása szerint a felperessel való találkozását követően tájékozódott az előzményekről, a felperes felvételére vonatkozó javaslatát azonban nem vette figyelembe, és az alperes 2004. december 7-én kelt levelében a jelentkezők közül kiválasztás szempontjairól a felperest nem tájékoztatta.

A bizonyítékok köréből a fentieket kiemelve a másodfokú bíróság megalapozottan állapította meg, hogy a felperes foglalkoztatásának elmaradásából eredő hátrány nem volt kétséges a perben, és ez az alperes által ismert etnikai hovatartozás miatt érte. A felülvizsgálati kérelemben foglaltak alapján nem volt megállapítható a bizonyítékok értékelésével és egybevetésével kapcsolatban jogszabálysértést megvalósító okszerűtlen, logikátlan következtetést a tekintetben sem, hogy az alperes a perben az egyenlő bánásmód követelményének megtartását nem tudta bizonyítani.

Az alperes a felülvizsgálati kérelmében megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy a hátrányos megkülönböztetés megállapításához nem állt rendelkezésre összehasonlítható személy vagy csoport. Ennek ellentmond az, hogy alperes szezonmunkára nyilvános pályázatot hirdetett és 12 fő felvételére került sor. Ugyanakkor az alperes nem jelölt meg a munka természetével, képesítési feltétellel kapcsolatos akadályt, és nem adta ésszerű indokát annak, hogy a felvételre jelentkező személyek közül a felperes kiválasztását milyen szempontok alapján mellőzte.

A kifejezettek tekintetével a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A tanulmányi szerződés megkötése nélkül fizetett támogatás sorsa

Az Mt. 112. § rendelkezése szerint a tanulmányi szerződést írásba kell foglalni, és ebben meg kell határozni a munkáltatót terhelő támogatás formáját, mértékét, továbbá – a támogatás mértékével arányosan – a munkavállaló által a munkáltatónál kötelezően munkaviszonyban töltendő idő tartamát, amely öt évnél hosszabb nem lehet. Ha a munkavállaló a tanulmányi szerződésben meghatározott időtartamot nem tölti le, vagy egyéb lényeges szerződésszegést követ el, a munkáltató követelheti a ténylegesen

nyújtott támogatásnak megfelelő összeg megtérítését. Amennyiben a munkavállaló a támogatásban részesülő a szerződésben kikötött időtartamnak csak egy részét nem tölti le, megtérítési kötelezettsége ezzel arányos.

Előfordul, hogy a felek tárgyalnak ugyan arról, hogy a munkavállaló által megkezdett tanulmányok támogatása érdekében tanulmányi szerződés megkötésére kerül sor, de – annak ellenére, hogy a munkáltató ténylegesen viseli a tanulmányok költségeit, és a távol töltött időre munkabért is fizet – a szerződés megkötése mégis elmarad. Ilyen esetben az a kérdés merülhet fel, hogy ha a munkavállaló a tanulmányok folytatásának időtartama alatt, vagy az azt követő időszakban megszünteti a munkaviszonyát, a munkáltató (részben vagy egészben) visszakövetelheti az általa ténylegesen nyújtott támogatás összegét.

A bírói gyakorlat értelmében abban az esetben, ha a munkáltató a támogatást úgy nyújtja, hogy tanulmányi szerződés megkötésére kerül sor, a képzés költségei (például a képzés, illetve a vizsga díja, a tankönyvek ára, az utazási, és szállásköltség) nem követelhetők vissza [BH 1991. 295.] a munkavállaló által a képzésen való részvétel érdekében távol töltött időre, illetve a tanulmányi szabadság tartamára fizetett munkabér pedig a jogalap nélkül kifizetett munkabérre irányadó szabályok szerint követelhető vissza [BH 1990. 238.]. E szerint a jogalap nélkül kifizetett munkabért a munkavállalótól hatvan napon belül, írásbeli felszólítással lehet visszakövetelni. Ettől eltérően a visszakövetelésre az általános elévülési idő (három éven) belül van lehetőség, ha a munkavállalónak kifizetés alaptalanságát fel kellett ismernie vagy maga idézte elő [Mt. 162. § (1)-(2) bekezdés].

Dr. Selmeciné dr. Csordás Mária vezető jogtanácsos

A Gárdonyi Géza Alapítvány hírei

Szociális támogatás

A Gárdonyi Géza Alapítvány Kuratóriuma a 2007. december 3-ai ülésén döntött a számláján lévő adományozott összeg és az APEH-től átutalt 1% szja-részesedés felhasználásáról.

Részletezés:

Befizetések:	(2007. 11. 28-ig)	105 000 Ft
Kamat:		1 575 Ft
a PSZ Országos Iroda támogatása:		200 000 Ft
1%:		267 474 Ft
<u>OTP-költségek</u>		<u>-12 392 Ft</u>
Összesen:		574 049 Ft

A kuratórium úgy határozott, hogy ebből az összegből 485 000 Ft-ot használ fel a pályázatokra, 15 000 Ft-ot pedig postaköltségre.

A kuratórium a beérkezett 38 pályázatból 37 nyugdíjas kolléga pályázatát fogadta el. Közülük 28 tízezer, 7 tizenötezer, 2 pedig húszezer forint szociális támogatásban részesített.

A PSZ Szeged Városi és Körzeti Bizottsága Nyugdíjas Pedagógus Klubja, a PSZ Salgótarjáni Nyugdíjas Tagozata kulturális célú támogatásért fordult az alapítványhoz. A pályázatokat a kuratórium elfogadta, és mindketten harmincezer forint támogatást kaptak.

Az összegek kiutalása, postázása folyamatban van. Reméljük, karácsony előtt még időben megérkezik, s ezzel is örömet szerezhetünk 37 tagtársunknak és a nyugdíjas csoportok tagjainak.

Befizetések, köszönet

2007. évben az alapítvány számlájára 105 000 Ft összegű adományt fizettek be a felsoroltak: *Pedagógus Mécses Klub, Nyíregyháza; PSZ Városi Bizottsága, Békés; PSZ Laczkó D. Nyugdíjas Klub, Veszprém; PSZ Balatonalmádi Nyugdíjas Klub; Nyugdíjas Pedagógus Csoport, Salgótarján; PSZ Megyei Intézményeinek Bizottsága, Debrecen; PSZ Városi Bizottsága, Nádudvar; PSZ Makó Városi Bizottság; PSZ Budapesti Bizottsága; PSZ, Ebes; dr. Kettesy Á. Általános Iskola és Kollégium Szakszervezeti Bizottsága, Debrecen; 17 kolléga pólóvásárláskor adott támogatása.*

Köszönjük támogató adományait! Továbbá köszönetet mondunk mindazoknak, akik a 2006. évi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány számlaszámára utaltatták.

Két kérés

Ez alkalommal is felhívjuk kollégáink figyelmét arra, hogy az alapítványunk céljait (a nyugdíjas pedagógusok és egyéb közoktatási dolgozók szociális és kulturális célú támogatása) csak úgy tudjuk megvalósítani, ha a tőkénk gyarapodik, ha az adományok növekednek.

*

Kérjük az adózó oktatásügyi dolgozókat, hogy a 2007-es összevont adóalapjuk adójának – a kedvezmények levonása után fennmaradt – összegéből egy százalékot a Gárdonyi Géza Alapítványnak szíveskedjenek átutaltatni. A rendelkező nyilatkozatot az APEH

mintanyomtatványa szerint kell kitölteni, és önadózás esetén egyénileg eljuttatni az adóbevallással együtt az adóhatósághoz, a munkáltatói elszámolás esetén pedig az illetékes hivatalnak kell megküldeni.

Az alapítvány neve: **Gárdonyi Géza**

Címe: 1068 Budapest, Városligeti fasor 10.

Adószáma: **18011586-1-42**

Segítségüket, támogatásukat előre is köszönjük.

*Erdős Gáborné (dr. Simon Zsuzsa),
a kuratórium elnöke*

Helység	A beérkezett pályázatok száma	Az elfogadott pályázatok száma	Az elutasított pályázatok száma	A támogatási összeg felosztása
Baranya megye	–	–	–	–
Pécs	–	–	–	–
Bács-Kiskun megye	–	–	–	–
Kecskemét	–	–	–	–
Békés megye	2	2	–	30 000 Ft
Borsod-A.-Z. megye	–	–	–	–
Miskolc	–	–	–	–
Csongrád megye	–	–	–	–
Szeged	–	–	–	–
Fejér megye	–	–	–	–
Székesfehérvár	–	–	–	–
Győr-M.-Sopron megye	–	–	–	–
Győr	–	–	–	–
Hajdú-Bihar megye	3	3	–	30 000 Ft
Debrecen	5	5	–	60 000 Ft
Heves megye	–	–	–	–
Eger	–	–	–	–
Jász-N.-Szolnok megye	1	1	–	20 000 Ft
Szolnok	–	–	–	–
Komárom-Esztergom m.	–	–	–	–
Tatabánya	–	–	–	–
Nógrád megye	1	1	–	10 000 Ft
Pest megye	–	–	–	–
Somogy megye	–	–	–	–
Kaposvár	–	–	–	–
Szabolcs-Sz.-Bereg megye	–	–	–	–
Nyíregyháza	–	–	–	–
Tolna megye	7	6	1	60 000 Ft
Vas megye	–	–	–	–
Szombathely	–	–	–	–
Veszprém megye	11	11	–	125 000 Ft
Zala megye	–	–	–	–
Budapest	8	8	–	90 000 Ft
Összesen	38	37	1	425 000 Ft
Klubok kulturális támogatása	2	2	–	60 000 Ft
Felhasznált összeg	–	–	–	485 000 Ft